

АЛЕКСАНДЪР БЕЛЯЕВ

ВЛАДЕТЕЛЯТ НА СВЕТА

Превод от руски: Асен Траянов, 1977

chitanka.info

ПЪРВА ГЛАВА

I. КАНДИДАТ ЗА НАПОЛЕОН

— Не пръскайте роклята ми, Щирнер! Вие не умеете да гребете.

— Разбира се! Когато отиват да се разхождат с лодка, жените имат навик да обличат рокля от такава материя, върху която водните пръски оставят неизличими петна.

— Това остроумие заимствувате от Джером К. Джером, от неговия разказ „Трима в една лодка“, нали?

— Вие сте много начетена, фройлайн. Аз не съм виновен, че Джером е направил това наблюдение преди мен. Истината си остава истина дори когато в лодката пътуват не четирима, а петима.

— Ние сме само четирима! — обади се от своята пейка Ема Фит.

— Прекрасна, златокъдра кукло — отговори Щирнер, — четвъртият пътник в лодката на Джером беше куче; първи в нашата лодка е моят Фалк.

— Защо първи?

— Защото е гениален. Фалк! Подай кърпичката на фройлайн Фит — виждаш, че я изпусна.

Фалк, красив бял сетер, ловко скочи и подаде кърпичката. Всички се засмяха.

— Сами видяхте! — самодоволно каза Щирнер. — Фройлайн Глюк, омъжете се за мен. Ще открием с вас пътуващ кучешки цирк. Аз, с червена клоунска перука, ще показвам чудеса на дресировката, а вие ще стоите на касата. Представете си само тази идилия: публиката приижда на тълпи пред нас, кучетата танцуват, в касата шумолят пари... А след сеанса ние пируваме на масата в компанията на най-прелестните, най-преданите четириноги приятели. Великолепно! Това е много повесело, отколкото да се работи при Карл Готлиб.

— Благодаря ви, но не обичам скитническия живот.

— Хм... При вашия капитал аз съм твърде нищожна партия, нали?

— При моя капитал?... — с недоумение попита Елза Глюк.

— Защо се учудвате? Преструвайте се, че не знаете своя капитал. Вашите чудни коси на Тицианова Венера... Нали това е естественият

им цвят? Не си придавайте възмутен вид, зная, че е естествен. А Тициановите жени, ако ви е известно, са боядисвали косите си със специален разтвор — дори неговата рецепта е запазена някъде. Ето виждате. Световни красавици, вдъхновяващи четката на Тициан, са създавали изкуствено това, което на вас щедрата природа е отпуснала без представяне на рецепта... А вашите очи, сини като небесна бездна! Те, разбира се, не са изкуствено оцветени...

— Престанете...

— Вашите зъби — бисерна огърлица...

— Следва описание на коралови устни, нали? Човек би помислил, че не сте секретар на скучен банкер, а търговски пътник на някоя бижутерийна фирма. Аз ще ви се отплатя за тези бижутерийни комплименти, непоносими човече! А вашето дълго лице, вашият дълъг нос, вашите дълги коси, вашите дълги ръце — те, разбира се, са истински, нали?

— А на вас, изглежда, повече ви харесва закръгленото? Ето такава топчесто лице като на Ото Зауер. Кръгли очи и може би кръгъл капиталец след десетина години...

— Стигнахте до вулгарности — каза с недоволство в гласа Елза Глюк.

— Моля, не пресмятайте капиталите в чуждите джобове — обади се Зауер, юрисконсулт на банкера Готлиб. По време на разговора между Щирнер и Елза, Зауер нямаше настроение и мълчаливо разсичаше с дългите весла водата, порозовяла от лъчите на залязващото слънце.

Щирнер почувствува, че наистина прекали със своето остроумие и заговори по-сериозно:

— Извинете, никого не исках да обидя. Исках само да кажа, че и в любовта, както във всичко, съществува все същият закон на борба за съществуване: побеждава най-силният. Самците елени се бият в смъртоносен двубой и на победителя се пада рогатата, четиринога самка. А кой е най-силен в нашето общество? Този, който владее капитал. Представете си, фройлайн — обърна се Щирнер към Елза, — че изведнъж стана богат като Крез, не, още по-богат — като уважаемия ни шеф Карл Готлиб, — тогава моето лице навярно няма да изглежда толкова продълговато в женските очи!

— Още по-продълговато! — отговори Елза със смях.

— Е! — недовошно произнесе Щирнер. — Това е, защото с вашия капитал от красота вие можете да избирате по вкус и от средата на готлибовци. А какво остава да правим ние — дребната риба, разни там секретари и секретарчета, които стоят близо до пируващата трапеза, но са принудени да обират само трохите, да преглъщат слюнката си, когато гледат как другите се наслаждават от богатата на живота?

— Какви грозни думи, Щирнер! — каза Фит.

— Извинете, ще обърна сериозно внимание на своя речник... Честността — продължи Щирнер, — ето нашия порок, от който се възползват стоящите над нас. Хайне веднъж казал: „Честността е прекрасно нещо, ако всички около мен са честни, а само аз съм мошеник.“ Но тъй като всички, които ни заобикалят — присъстващите, разбира се, се изключват, — са без изключение мошеници, то, за да завладеем щастието — и той многозначително погледна към Елза Глюк^[1], — трябва очевидно да станем такива свръхмошеници, в сравнение с които останалите мошеници биха изглеждали добродетелни хора.

— Днес май несполучливо развличате дамите, Щирнер — намеси се отново в разговора Ото Зауер. — Шегите ви придобиват твърде мрачен оттенък...

— А? — машинално запита Щирнер, внезапно наведе глава и млъкна. Лицето му се състари. Дълбока бръчка легна между веждите му. Изглеждаше дълбоко замислен, като че решаваше някакъв труден въпрос. Фалк сложи едната си лапа на коляното му и внимателно го гледаше в лицето.

Веслата стояха неподвижни в ръцете на Щирнер, от тях непрекъснато се стичаха капки вода, кървави от лъчите на залязващото слънце.

Елза Глюк, загледана във внезапно застарялото лице на Щирнер, изведнъж потрепера и обърна погледа си към Зауер, като че търсеше помощ.

Неочаквано Щирнер силно удари веслата във водата, захвърли ги и се разсмя.

— Слушайте, фройлайн Елза, а какво би било, ако стана най-могъщият човек на земята? Ако на една моя дума, на един мой жест се подчиняват всички, както се подчинява Фалк! Фалк! Дръж! — извика

Щирнер и хвърли камшика зад борда на лодката. Фалк се хвърли като стрела зад борда на лодката. — Ето така! Ако стана господар на света?

— Знаете ли, Щирнер — каза Елза, — вие имате младо, но ужасно старомодно лице. Такива лица се срещат в семейните албуми. Обикновено за тях казват така: „А ето това е дядо ми на младини.“ Вие сте точно такъв „дядо на младини“. Не, вие абсолютно не подходите за Наполеон. Освен ако от вас излезе борсово наполеонче.

— Ах, така ли? В такъв случай ви лишавам от корона, дворец, златна каляска, брилянтова огърлица и от всичките ваши придворни пажове и дами. Лишавам ви от моята милост. И знайте, че съвсем не ви обичам. Не мислете, че се канех да извърша подвизи като средновековен рицар само за да бъда удостоен да получа ръката и сърцето ви. Съвсем не! Вие сте за мен само мерило за моите постижения. Първо залагане — не повече.

— Е, добре! А няма ли да ви бъде угодно да се заловите за веслата? Време е да се прибираме.

Щирнер измъкна в лодката мокрия Фалк, който се отърси и опръска всички. Глюк и Фит извикаха.

— Отидоха неводоустойчивите ви рокли — пошегува се Щирнер, като силно натисна веслата.

Лодката бързо заплава по течението. Слънцето се скри зад гората. Отгоре реката блестеше като разтопено злато, около лодката вече легнаха сини сенки. Лъхна влага. Ема наметна раменете си с пухкав шал.

Всички млъкнаха. Водата беше като огледало. Изрядко малка рибка прорязваше гладката повърхност с блясъка на своите люспи.

— Не знаех, че сте толкова честолюбив, Щирнер — наруши мълчанието Зауер. — Кажете, кое ви накара тогава да изоставите научната си кариера и да се прехвърлите при нас, скромните служещи на Карл Готлиб? Нали, ако не греша, вие работехте успешно в областта на мозъчните изследвания и аз дори срещях във вестниците някои бележки за ваши сполучливи опити... Как се казваше онази млада наука, по която се увличахте тогава? Рефлектология?

— Представете ми за тази наука са свършено смътни — каза Елза.

— Уважаеми госпожици и уважаеми господа! — започна Щирнер с тон, сякаш четеше лекция в отбрана аудитория. —

Рефлектологията е наука, която изучава реакциите на човека и изобщо на всяко живо същество, възникващи във връзка с въздействието на външния свят и характеризиращи от своя страна изобщо цялото отношение на живото същество към заобикалящата го среда. Разбирате ли?

— Абсолютно нищо — отговори Ема.

— Ще се постарая да се изразя по-просто. Рефлексът е предаване възбуждането на нерв от една точка на тялото на друга посредством центъра, тоест, мозъка. Всяко въздействие отвън — чрез сетивните органи, — по пътя на рефлекса чрез центъра, активизира едни или други органи на тялото, с други думи, предизвиква реакция. Детето протяга ръка към огъня. Огънят го опарва. Това въздействие на огъня върху кожата се предава чрез нервите в мозъка, а от мозъка идва съответната реакция към ръката: детето отдръпва ръката си. То свързва представата за огъня с представата за болка. И всеки път, когато вижда огън, детето страхливо отдръпва ръката си. Получило се е това, което научно наричаме условен рефлекс. Ще приведа по-сложен пример. Вие давате на кучето храна и всеки път, докато то се храни, свирите на флейта. Музикално хранене. По време на яденето у кучето обилно се отделя слюнка. След известно време, когато свиренето на флейта тясно се свърже в съзнанието на кучето с вкусовите усещания, достатъчно ще бъде да засвирите на флейта и у кучето усилено ще започне да се отделя слюнка. Условен рефлекс!... И като помислим само, че най-„светите“ човешки чувства като дълг, вяност, задължение, честност и дори знаменитият Кантов „категоричен императив“ са условни рефлексии от същия вид, както и отделянето на кучешките слюнки! Процесът на създаването на такива рефлексии е по-сложен, но същността им е еднаква. Признавам, че при такова научно осветление всички тези високи добродетели не предизвикват у мен особена почит... Ето защо понякога ми се струва, че на някого е изгодно това отделяне на добродетели, някой свири на флейтата на религията, морала, дълга, честността, а ние, глупците, отделяме слюнки. Не е ли време да захвърлим тези вектори и да престанем да играем по свирката на стария морал?...

Зауе; реши да промени разговора и отново запита Щирнер защо е изоставил научната кариера.

— Вие знаете толкова много, Щирнер — каза той. — Може би в научното поприще по-скоро бихте постигнали известност и успехи.

— Защо изоставих научната си кариера, уважаеми Зауер — отговори Щирнер с лукаво пламъче в очите. — Аз изследвах около хиляда човешки мозъка и представете си, никъде не намерих ум. И реших, че е по-приятно да имаш работа с мозъците, когато са поднесени панирани на трапезата на нашия предобър шеф.

— Какви гадости говорите пак! — чу Щирнер зад себе си гласа на Фит.

— Хиляди извинения! Уверявам ви, че нашият Готлиб не се храни с човешки мозъци. Само в преносен смисъл, хаха! Аз чувствавам например, че утре заран той ще изяде bankerската къща „Тьопфер и К“. Исках само да кажа, че на средновековните господари, които са имали подръка планини от всякаква храна и бъчви с вино, им е било леко да се занимават с наука. А сега... ето ние със Зауер сме само скромни служещи banker и дори вие, най-прелестни фройлайн, неговите машинописка и стенографка, получавате повече, отколкото един млад доктор по най-бляскавите науки. Както виждате, аз съм откровен. Не съм нито първият, нито последният, който предпочита паницата леща пред бъдещите облаги на първородството. Впрочем кой знае? В училище ни учеха, че правата линия е най-късото разстояние между две точки. Но нали цялата математика е абстракция? В реалния свят няма прави линии... Стоп! Пристигнахме. Е, а сега — обърна се той към Ема Фит — дайте ми ръката си и ми разрешете да ви придружа до станцията...

Щирнер и Ема тръгнаха напред.

Зауер плати таксата за лодката и подръка с Елза бавно тръгна към железопътната станция.

Стъмни се. Небето се осея със звезди. Пътят беше пуст.

— Погледнете как блещукат звездите! Навярно времето ще се развали... — каза Зауер.

— Да, но ние ще успеем да се приберем — отговори Елза.

— Доволна ли сте от разходката, Елза?

— Не се ли обръщате твърде фамилиарно към мен? — попита с усмивка Елза и без да позволи на Зауер да говори, продължи: — Е, не се оправдавайте. Щях да съм доволна, ако не беше този непоносим

дърдорко Щирнер. Има такива празни хора! Бърбори като сврака, не дава никому дума да промълви. И какви претенции!

— Да, дърдорко... — замислено каза Зауер. — Но аз бих ви посъветвал да внимавате с този дърдорко, Елза.

Елза погледна учудено Зауер.

— Нима бях невнимателна с него? — И като се разсмя, тя възкликна: — Не, Ото, вие просто ме ревнувате! Но не е ли рано? Аз още не съм ви дала дума. Мога и да размисля.

— Ето, вие се пошегувахте, а на мен сърцето ми се свива... Дърдорко! Разбира се, дърдорко, но хитър. Чухте ли какво говореше за честността и нейните погрешни пътища? Това е опасна философия. Да ви призная, аз се страхувам от него, страхувам се за вас и за нашия старец Готлиб... Този дърдорко не говори напразно. В думите му се крие нещо. Какво замисля? Няма да се учудя, ако той извърши нещо ужасно...

Елза си спомни съсредоточеното, внезапно състарилото се лице на Щирнер, осветено от кървавите лъчи на залязващото слънце, и отново я обзе ужас. Тя неволно стисна по-силно ръката на Зауер.

— И как спечели доверието на Готлиб! Той вече и крачка не му позволява да се отделя, премести го при себе си в къщи... Вечер Щирнер забавлява стареца със своите дресирани кучета.

— Нека бъдем справедливи, Ото, неговите кучета са изумителни!

— Не го отричам. Неговите кучета надминават всичко, известно в областта на дресировката на животни. Особено този Фалк.

— А неговият черен пудел — припомни Елза, — който може да смята, да познава всяка буква от азбуката, да отгатва мълчаливите му заповеди. Понякога ми става страшно...

— Да, като че самият дявол се е вселил в този пудел. Възможно е Щирнер да е умен и талантлив. Но талантливото зло е двойно по-опасно. — И Зауер многозначително погледна Елза.

— За мен не се безпокойте, Ото! Неговите магии не ми действуват. Той ми бе просто безразличен. Но след днешната разходка, когато видях лицето му... Не зная как да изразя... Впрочем може би ние сме несправедливи към него. Какво е това? Ах!

В мрака безшумно се появи Фалк и като ухапа края на Елзината рокля, с весело ръмжене я задържа напред.

Зауер се разсърди на кучето и започна да го пъди. Но Елза се засмя.

— Вие, струва ми се, ставате суеверен, Ото. Очевидно Щирнер е изпратил Фалк да ни предупреди, че трябва да побързаме.

II. ПОД КОЛЕЛАТА НА ВЛАКА

Вратата на кабинета се отвори и на прага се появи банкерът Карл Готлиб, придружаван от личния си секретар Лудвиг Щирнер.

Утринното слънце, огряло цялата стая през стъклените стени, заигра по златните очила на Карл Готлиб. Банкерът присви очи и се усмихна. Той беше около шестдесетгодишен, но никой не би му дал толкова, като видеше бялото му свежо лице и румени страни. Гладко избръснат, лъхашц на скъп сапун, хубави пури и одеколон, винаги доволен, весел и бодър, той беше олицетворение на житейско благополучие.

— Е, как мина разходката ви извън града? — запита той, като стисна поред ръцете на Глюк, Фит и Зауер. — Весело ли беше? Много риба ли наловихте? Времето беше чудесно, нали? Зауер, бъдете любезен да изпратите тези телеграми. Получихме ли борсовия бюлетин? Какъв е днешният курс на долара? Така... Така... Памучните акции? Качват се? Великолепно. Протестирайте тези полици на банкерската къща „Тьопфер и К“. Не мога повече да бъда снизходителен. Днес изглеждате прекрасно, фройлайн Фит... А вие, фройлайн Глюк, за какво мечтаете? Хехе! — И той лукаво ѝ се закани с пръст. — Струва ми се, че се досещам. Пролетта носи опасни бактерии. Даа!

Като оправи букетчето теменужки върху ревера на черното си сако, той погледна часовника и каза:

— Сега е десет. Влакът тръгва в десет и четиридесет и пет. Аз заминавам и ще се върна в два часа и петнадесет минути. Отивам да приема завода. Ние с Щирнер бързо ще приключим с формалностите. Тъкмо ще променя въздуха, много се заседях... Колата готова ли е? Да вървим, Щирнер!

Банкерът Готлиб излезе с меки стъпки и вече зад вратата извика:

— Щирнер, къде сте?

— Веднага идвам! — Щирнер бързо мина в съседната стая . Викна: — Фалк! Брут!

Насреща му се втурнаха с весел лай двете кучета: сетерът, който бе на разходката, и Брут, огромен петнист дог.

Минавайки покрай Глюк, Щирнер наклони глава на една страна и насмешливо запита:

— Още ли не сте решили?

— Какво?

— Да се омъжите за мен...

И като се разсмя гръмко, втурна се с кучетата си да догони шефа.

Елза се намръщи. Зауер промърмори нещо зад писалището си.

Под прозореца прошумя потеглящият автомобил.

В стаята настъпи мълчание. Фит тракаше на пишещата машина, Зауер нервно прелистваше някакви книжа.

— Кучкар! — пак тихо проговори той.

— Какво си мърморите там? — запита го Глюк.

— Навсякъде със своите кучета! — отговори Зауер. — Не мога да понасям този превзет господин. Вчера говореше, че Готлиб се храни едва ли не с човешки мозъци, намеквайки очевидно за строгостта на Готлиб спрямо длъжниците му, а днес видяхте ли? Умилква се около шефа. Гледа го право в очите като Фалк!... Защо, мислите, взима кучетата? За да забавлява стареца с тях сред лоното на природата...

— Вие, струва ми се, ставате заядлив, Зауер! — каза Елза. — А Готлиб изяде „Тъопфер и К“ — Щирнер позна...

— Самият той е убедил Готлиб да протестира полиците, в това няма никакво съмнение — навъсено отвърна Зауер.

— Зауер просто ревнува! — пропя с усмивка Фит.

— Бъдете така добра да препишете тази ведомост! — сухо каза Зауер и предаде книжката на Фит.

Фит притихна като дете, което се е провинило, и послушна отговори:

— Моля!

Машината затрака. Всички потънаха в работата си, прекъсвана само от звъненето на телефона.

Около единадесет часа телефонът отново извънтя. Зауер слушаше телефона по навик, без да се откъсва от деловото писмо.

— Ало! Да, да... Кабинетът на личния секретариат на банкера Карл Готлиб. Какво? Не чувам! Говорете по-силно! Случило се? Какво се е случило,? Как? Не може да бъде!

Писалката падна от ръката на Зауер. Лицето му пребледня. В гласа му прозвучаха такива нервни нотки, че Глюк и Фит оставиха работата и го следяха с тревожно любопитство.

— Сгазил го влакът?... Как така?... Извинете, но любопитството ми е съвсем понятно!... Така... Така... слушам... така... Всичко ще бъде направено!...

Зауер остави телефонната слушалка, прокара ръка по косата си и се изправи зад писалището.

— Какво се е случило, Зауер? — с тревога попита Фит и стана. — Кого е сгазил влакът? Кажете най-сетне!

Но Зауер отново се отпусна в креслото и стоеше безмълвен.

— Да... Предчувствувах нещо такова — каза той след малко и скачайки нервно, бързо заговори: — Току-що по телефона ми съобщиха, че Карл Готлиб е попаднал под влака...

— Но е жив, нали? — попитаха едновременно Фит и Глюк.

— Подробности не са известни...

— Хубави подробности! — каза Фит. — Жив ли е човекът, или не?

— Помолих да ми разяснят случилото се, но ми отговориха, че сега не им било до обяснения... Трябва веднага да се приготви легло и да се повика лекар...

— Значи, е жив? — каза Глюк.

— Може би... — Зауер натискаше копчетата на електрическите звънци, повиквайки лакеите, даваше нареждания, телефонираше на лекари... В дома настана суматоха. Дотича разтревожена икономката.

Готлиб беше сам и цялото му домакинство водеше „домоуправителката“, както я наричаха, чистичката стара фрау Шмитхоф. Тя беше толкова потресена, че Елза трябваше да се погрижи за нея.

Чу се сигналът на пристигащия автомобил.

— Докторът! — извика Фит.

— Не, това е моторът на нашия автомобил — отговори Зауер. — Ханс, вървете веднага при входната врата.

Лакеят Ханс бързо излезе, като ситнеше с болните си крака.

В стаята настъпи напрегнато очакване. Фрау Шмитхоф седеше в креслото, полумъртва от вълнение, и тежко дишаше.

Откъм отдалечените стаи се чу тежък тропот на крака с несъгласувана крачка.

— Носят го... — прошепна Фит. — Поне да е жив...

Вратата широко се разтвори.

Четирима души внесоха обезобразения, окървавен труп на Карл Готлиб.

Шмитхоф истерично изкрещя и загуби съзнание.

Краката на Готлиб бяха отрязани над коленете.

Петият човек, в униформа на железопътен служещ, носеше някакъв пакет. Фит и Глюк познаха одеялото на Готлиб. От разтворения край на одеялото се подаваха лачените обувки на банкера.

„Крака. Това са неговите крака... Какъв ужас! — помисли Глюк. — Но защо ги носят? За какво са му нужни сега?“ — мярна се в ума ѝ тази нелепа мисъл.

Чертите на Готлиб не бяха променени, но лицето му беше необикновено бледо, като хартия.

„От загубата на кръв“ — помисли Елза.

Тя бе поразена и от още една подробност: върху ревера на черното сако на Готлиб се бе запазило букетчето теменужки. Кой знае защо, цветето на гърдите на мъртвеца необикновено развълнува Елза.

Тъжната процесия премина от кабинета в спалнята на Готлиб, като остави след себе си капки кръв по паркета.

След трупа на Готлиб вървеше Щирнер. Лицето му беше побледо от обикновено, но спокойно. Той внимателно заобикаляше капките кръв на паркета, за да не стъпи върху тях, сякаш това бяха дъждовни локви.

По петите му вървеше Фалк. Разширените ноздри на кучето душеха капките кръв.

Глюк гледаше Щирнер с ужас, който сама не можеше да проумее. Той срещна нейния поглед и както ѝ се стори, се усмихна само с очи.

Излязъл от спалнята, Зауер приближи до Щирнер и като го гледаше изпитателно в очите, попита:

— Как се случи това?

Щирнер издържа и този поглед — само веждите му трепнаха — и спокойно отговори:

— Аз не бях очевидец. Готлиб ме помоли да подам бърза телеграма. Това ми отне не повече от пет минути. Когато се върнах,

всичко беше свършено. Очевидците казват, че моето куче Брут се изплашило от локомотива и отскачайки настрана, се блъснало в краката на Готлиб. Старецът загубил равновесие и паднал заедно с кучето от перона върху релсите. Горкото куче беше разрязано на две половини!... А на Готлиб отрязани краката...

— Вие жалите само кучето си?

— Не говорете глупости, Зауер! И не отдавайте твърде голямо значение на общоприетия начин за изразяване на прискърбие. Готлиб беше славно старче и ми е жал за него. Но от това не следва, че не мога да изкажа съжаление за смъртта на четириногия си приятел.

— Колко странно! — замислено проговори Зауер, сякаш придаваше особен смисъл на думите си. — Готлиб загина от Брут!

— Моят Брут не е човек, а куче и Готлиб не е Цезар, а banker — отговори с насмешлива усмивка Щирнер и влезе в спалнята на Готлиб.

III. ДВЕТЕ ЗАВЕЩАНИЯ

Вестта за трагичната кончина на Карл Готлиб, най-крупния банкер в Германия, развълнува целия търговски свят. Кабинетът на банкера бе един от нервните възли на финансовия и промишлен живот на страната. Готлиб финансираше не само банки, но и едрата промишленост. Не беше чудно, че неочакваната смърт на Готлиб стана събитие на деня. Вестниците обсъждаха възможните последици от тази кончина за едни или други кредитори, гадаеха за промените в съотношението на финансовите сили и за съдбата на обезглавената банка. Задаваше се въпросът: ще заеме ли някой мястото на Готлиб, или банката ще бъде ликвидирана. Журналистите информираха читателите за наследниците — роднините на Готлиб: по-малкият брат на покойния, земевладелецът Оскар Готлиб, имаше син Рудолф на двадесет и четири години и четири дъщери. Някакъв вестник дори изчисляваше какъв капитал представлява частта на младия човек и на богатите моми, при все че никой не знаеше точните размери на имуществото.

Търговците се вълнуваха, вестниците шумяха, а в дома на Карл Готлиб завършваше последното действие от трагикомедията на човешкия живот.

В дома вече се разпореждаха с правата на законни наследници спешно извиканите Оскар Готлиб — червендалест, загорял, тромав човек — и неговите луничави, клепоухи деца.

Оскар Готлиб се мръщеше и свиваше устни. Възможността да забогатее разпалваше искрици в присвитите му очи. Но чувството за такт и отчасти искреното съжаление за смъртта на брат му го правеха сдържан. Затова пък децата му открито ликуваха и се отдаваха без задръжки на сладкото предвкусане за притежаваното богатство. Синът Рудолф, Луиза и Гертруда, големите дъщери на Оскар ходеха от стая в стая, разглеждаха картините, докосваха изящните дребни предмети, деляха вещите помежду си, спореха, смееха се, чертаеха планове...

Осакатеното тяло на Карл Готлиб беше погребано заедно с отрязаните му крака в скъпа гробница със солидна архитектура. Денят след погребението беше определен за отваряне на завещанието.

Този акт бе уреден с голяма тържественост. Поканени бяха и някои служещи на Карл Готлиб, в това число Зауер, Щирнер, Глюк и Фит.

Щирнер седеше със скучаещ вид зад писалището и рисуваше кучета на лист хартия.

— Слушайте, нали вие бяхте секретар на покойния ми чичо? — викна му Рудолф Готлиб. — Бъдете така добър да ме придружите до горния етаж, искам да го огледам...

Щирнер мълчаливо натисна бутона на звънеца върху масата. На вратата се появи лакеят.

— Ханс, придружете господин Готлиб млади на горния етаж!

И Щирнер отново се задълбочи в рисуването на кучета.

Рудолф премълча, но от гняв обсипаното му с лунички лице пламна.

Зауер, който наблюдаваше тази сцена, седнал в ъгъла с Глюк и Фит, се усмихна.

— Гледайте, Елза, Щирнер се държи, като че ли самият той е наследник... Да си призная, не разбирам неговата игра. Той сякаш сам си изпросва новите господари да го изгонят...

— Не се знае какво ще стане и с нас — загрижено каза Ема.

— Е, ако ни уволнят, ще трябва да стана касиерка на пътуващия цирк — засмя се Елза.

— Не се шегувайте, Елза. Аз говоря съвсем сериозно. Щирнер явно е замислил някаква голяма игра.

Като понижи глас, Зауер продължи:

— Не ви ли се струва, че Карл Готлиб загина при твърде странни обстоятелства?

Елза погледна Зауер.

— Какво искате да кажете, Ото? Нали Щирнер дори не е присъствувал в момента на злополуката...

— Аха! Значи мисълта, че смъртта на Готлиб не е случайна, е хрумнала и на вас? Кучето! Ами ако кучето е действувало по необяснимо внушение? Ако не греша, Щирнер в своята научна работа се е занимавал с въпросите на внушението и предаването на мисли от

разстояние... Известно ви е какви чудеса вършеше със своите кучета, нали? Спомнете си вечерта, когато се връщахме от разходка, Фалк дотича при нас...

— Какъв ужас! — прошепна Фит. — Ами ако той изведнъж внуши на кучетата и те ни разкъсат?...

Зауер се усмихна.

— От това той не би имал никаква полза... Кучетата на Щирнер, моля да бъда извинен, се нахвърлят на много по-едър дивеч. Но каква полза може да извлече той от смъртта на Готлиб? Този странен човек е забулен от дълбока тайна. Знаете, че аз работя повече от година с него, виждаме се всеки ден, но нито аз, нито който и да било е влизал в неговата стая. Какво прави там? Какви планове обмисля в тишината?

— ... В никакъв случай! Можеш да вземеш пейзажа на Коро, но свети Себастиан не отстъпвам!

Сестрите Готлиб минаха покрай тях, като спореха за делбата на чичовото си наследство.

Зауер млъкна.

Из цялата къща екнаха звънци, които канеха всички в големия кабинет на покойния господар. Там, зад писалището, вече седеше нотариусът, суховато избръснато старче с очила в черни рогови рамки. Той беше голям педант и категорично отказа да съобщи на наследниците каквото и да е около съдържанието на завещанието до неговото отваряне. И сега Готлибови гледаха с неволно вълнение издутата чанта на нотариуса, която криеше тайната на наследството. Без да бърза, нотариусът извади от чантата един пакет, представи за оглед непокътнатостта на печатите, отвори го и започна да чете.

Според завещанието цялото имущество преминаваше в ръцете на брата на покойния, Оскар Готлиб, като се отделяше доста голяма сума за фрау Шмитхоф и по-малки — за старите служители.

Готлибови въздъхнаха с облекчение, след като изслушаха завещанието до края. Но лицата им внезапно се удължиха, когато нотариусът произнесе сред настъпилата тишина:

— Това е първото завещание.

— Значи, има и второ? — с тревога запитва Оскар Готлиб.

— Има, и аз ще го прочета — отговори нотариусът.

След същата процедура на оглеждане на печатите той отвори и обяви и второто завещание, направено само един месец преди смъртта

на Карл Готлиб.

— „Като отменявам с настоящото всички досегашни завещания, обявявам за единствена наследница на цялото ми движимо и недвижимо имущество, в каквото и да се състои то, работещата при мен стенографка Елза Глюк. Поради обстоятелства от личен характер не мога да посоча причините, които ме накараха да лиша от наследство моите роднини и да го предам на Елза Глюк, но тъй като те може би ще оспорят нейните права по съдебен ред, ще посоча подбудите си: 1) една услуга, оказана ми от Елза Глюк, услуга, за която няма да говоря, но чиято ценност не се покрива дори с целия ми капитал и 2) някои обстоятелства от напълно личен характер, които ме накараха да зачертая моя брат Оскар Готлиб от списъка на близките ми хора...“

Пресметнато в долари, по предварителни изчисления, имуществото на завещателя възлиза на два милиарда — завърши нотариусът.

Оскар Готлиб се облегна на креслото. Очите му помътняха. Той дишаше шумно с широко отворена уста и нервно мърдаше пръстите си. Сякаш беше поразен от удар.

Сестрите Готлиб ридаеха прегърнати, склонили глави на раменете една на друга.

Рудолф пребледня така, че всичките лунички избиха на лицето му като кални пръски.

— Не може да бъде!... Не може да бъде!... — внезапно закрещя истерично той. — Лъжа! Измама! Престъпление!... Ние няма да оставим това така! Тук всички са мошеници!

Нотариусът сви рамене.

— Подбирайте думите си, млади човече. Аз изпълних само своя дълг. Ако намирате завещанието неправилно, вие можете да го оспорите по законен ред. А сега аз съм длъжен да го предам на наследницата.

Като стана иззад масата, нотариусът се приближи до Елза Глюк и почтително ѝ предаде завещанието.

Елза вдигна вежди в пълно недоумение и машинално взе книгата.

Зашеметеният Зауер втренчи поглед в Елза. Ема Фит не знаеше дали да се радва, или да плаче. Само нотариусът и Щирнер запазиха спокойствие.

Изведнџ Оскар Готлиб се олюля и се свлече от креслото.
Притекоха му се на помощ.

— Доктор!...

Настана суматоха.

IV. ЩАСТЛИВАТА ГОДЕНИЦА

До утвърждаването на завещанието на Карл Готлиб над имуществото му беше учредено опекунство и Оскар Готлиб успя да нареди да го назначат за опекун. Затова Готлибови останаха да живеят в дома на покойния банкер и младият Рудолф продължаваше да се държи независимо като бъдещ собственик, защото твърдо се надяваше, че правосъдието ще „възстанови правата на законните наследници“.

Уточняването на огромното имущество на покойния изискваше присъствието на всички служители. Ето защо на другия ден след отварянето на завещанието всички се явиха на работа, включително и Елза.

— Вие?... — учудено я посрещна Зауер. — В качеството на каква се явявате тук?

— В качеството на стенографка — отговори тя.

— Милиардерките не работят като стенографки! — отвърна ѝ той. Зауер отведе Елза настрана и каза: — Моля ви, поседнете... Ние трябва да поговорим сериозно.

Седнаха. Бледен след безсънната нощ, Ото потърка чело с ръка, за да събере мислите си.

— От вчера в главата ми е такава каша, че загубих способността да се изразявам свързано. Или аз подозирах неоснователно Щирнер в престъпление, или той е по-опасен, отколкото мислех... Но едно за мен е ясно: между вас и мен се издига непреодолима преграда... Вие се отдалечавате от мен, Елза!

Елза го погледна с недоумение и укор.

— Елза, сложете ръка на сърцето си и ми отговорете искрено: вие нищо ли не знаехте за това... щастие, което ви очакваше?

— Не знаех нищо — твърдо отговори Елза.

— Но вие трябва да знаете поне нещо за тази ваша необикновена — Зауер наблегна на тая дума — услуга, оказана на Карл Готлиб, която той е оценил по-високо от цялото си богатство?

— Доколкото си спомням, никаква услуга не съм му оказвала.

Зауер отново сложи ръка върху пламналото си чело.

— Човек може да изгуби разсъдъка си... Да допуснем, че тук е замесен Щирнер — впрочем аз вече сам не съм уверен в това, — да допуснем, че той е повлиял някак си на стареца, ловко го е убедил за тази несъществуваща услуга, която уж е задължавала Готлиб да ви бъде благодарен... Но защо тогава Щирнер не е използвал завещанието на свое име? Или... — Зауер изведнъж се изправи и лицето му се изкриви от болка. — Извинете, Елза, но аз трябва да ви задам още един много деликатен въпрос: може би между вас и Карл Готлиб има близки...

Елза скочи възмутена.

— Е, е, нищо, успокойте се! Седнете, моля ви... Виждате, че съм извън себе си... Идват ми на ум свършено абсурдни мисли. Ах, това е такава мъка!... Аз трябва веднага да ви кажа всичките съмнения, които ме измъчваха цялата нощ... Какво ли не ми мина през ума!... Хрумна ми, че може и да сте... дъщеря на Готлиб.

— Слушайте, Зауер, веднага ще си ида, ако вие...

— Или може би... — хахаха! — действувате заедно с Щирнер и му служите за параван...

Елза повторно се изправи, но Зауер я хвана за ръката и насила я накара да седне.

— Седнете! Трябва да ме изслушате. Разберете, това, което ви говоря толкова рязко, открито, право в лицето, ще говорят и вече го говорят зад гърба ви. Нима не разбирате, че това завещание хвърля сянка върху доброто ви име?

— Слушайте, Зауер, аз ви обичам, както виждате, казвам ви открито, но всяко търпение има граници. Ако у вас говори дори безумието, то... аз няма да понеса такава безумие. Кой ви дава право да ме оскърбявате безнаказано?

— Право, право! А кой е дал право да ме подлагате на мъките на тези ужасни подозрения... Откъде идват те? — Зауер замлъкна и уморено отпусна глава.

На Елза ѝ дожаля за него. Тя ласкаво докосна ръката му и тихо каза:

— Никой не ви подлага на инквизиция, вие сам се измъчвате, И за какво? Но разберете, Ото, нищо не се е изменило в нашите отношения и аз не разбирам за каква стена говорите. — Как така нищо не се е изменило? А милионите, милиардите на Карл Готлиб! Вие сте

една от най-богатите жени в страната, а аз... Аз също имам своя, мъжка гордост. Аз съм беден и не искам да говорят за мен, че съм се оженил за пари. Парите! Нима те не са стена?

— Но кой ви е вгълпил, че стената от чувалчетата със злато ще стои между нас? Няма никаква стена и няма и да има!

Ото Зауер гледаше Елза, без още да я разбира, но вече чувствуваше облекчение.

— Какво искате да кажете, Елза?

— Това, че съвсем не е необходимо човек да бъде юрисконсултът Ото Зауер, да не спи цяла нощ, да стигне до загубване на ръзсъдъка си, за да разбере цялото неудобство от получаването на това наследство. Аз и не мисля да приема дарението на Карл Готлиб. Ще се откажа от правото за наследство, и толкова.

— Елза! Вие? — Зауер извика толкова силно, че Ема Фит, която работеше в другия край на стаята, прекрати да трака на машината.

— Какво става с вас, Зауер? Изплашихте ме.

— Нищо, фройлайн, това е от радост, от това, че изведнъж станал богат! Неизмеримо богат!...

— Значи, ще се ожените за Елза? — по своему разбра това Ема и се спусна да целува своята смееща се приятелка и да поздравява сияещия Зауер.

— Каква е тази семейна сцена! За какво ви поздравяват? — внезапно чула гласа на влезлия в стаята Щирнер.

— Такова щастие! Елза се омъжва за Зауер!... И ще бъдат неизмеримо богати! — възкликна Ема, като се обърна към Щирнер.

— Истина ли е това? — запита Щирнер.

Елза и Зауер се спогледаха. Елза помълча няколко мига и след това твърдо каза:

— Да, това е истина. Можете да ни поздравите.

Зауер беше толкова щастлив, че силно стисна подадената му от Щирнер ръка.

— Е какво, поздравявам ви, мои бъдещи господари, ако, разбира се, пожелаете да се възползвате от моите услуги. Ако ли не, на добър час! Куфара — на рамо, събирам кучетата си и заминавам с пътуващия цирк... Няма какво да се прави, ще трябва да търся друга касиерка... може би кукличката ще се съгласи? Ема, съгласна ли сте? Какво ви е, детенце? Вие плачете?

— Това е... от... радост! — проговори Ема.

— Така ли? — засмя се Щирнер. И като я заплаши с пръст, каза: — Куклите също трябва да умеят да скриват чувствата си. Признайте си, че ви е мъчничко за Ото, а? Обичахте го малко, нали?

Влезе лакей.

— Господин Готлибстари моли господин Ото Зауер да отиде в кабинета.

Зауер кимна с глава на Елза и неохотно напусна стаята. Като остана насаме с Елза, Лудвиг Щирнер изведнъж стана сериозен.

— Това решено ли е, фройлайн Глюк?

— Да, решено е.

Щирнер се замисли. След това попита:

— А аз? Нима нямам ни най-малък шанс за успех?

— По-малко от всеки друг път... Чуйте, Щирнер, вие, струва ми се, сте единственият човек, който може да разпръсне мъглата около случилото се. Отговорете ми на няколко въпроса.

— Слушам ви.

— Можете ли да ми обясните тайната на завещанието?

— Тя умря заедно с Карл Готлиб.

— Този отговор не ме задоволява напълно. И още един, най-трудният въпрос: съществува ли връзка... между съставянето на завещанието и внезапната смърт на Карл Готлиб?

— Най-тясна: едва след смъртта на Готлиб стана възможно да се представи завещанието за утвърждаване и да се встъпи в наследствени права — това ще ви каже всеки юрист.

— Или вие не искате да ме разберете...

— Или вие от деликатност се изразявате твърде мъгляво. Говорете направо: не съм ли аз виновник за смъртта на Готлиб?

Елза се изчерви.

— Сам сте си крив за това, Щирнер. Спомняте ли си, вие нарекохте честността порок... Трудно ми е да се примиря с мисълта, че сред моите познати, на които подавам ръка...

— Има ръка, обагрена с кръвта на невинен шестдесетгодишен младенец? И с такива ръце аз се осмелявам да искам вашата ръка...

— Щирнер, тук ли сте? Не бива така. Отдавна ви чакаме — каза Оскар Готлиб, който се появи на вратата на стаята.

Щирнер неохотно се надигна и излезе.

— За какво разговаря така дълго с тебе? — втурна се към Елза любопитната Ема.

— Предлагаше ми ръката си, сърцето си и земното кълбо като сватбен подарък.

— Какво става с теб? Две предложения в един ден! Щастливка!

— Знаеш ли, Ема, — аз се отказах от наследството — каза Елза.

Ема широко разтвори очи.

— Е, и ти не си по-умна от Щирнер!...

V. ЗАПЛЕТЕНА ИСТОРИЯ

Оскар Готлиб не умря, но неочакваната загуба на наследството, което се изплъзна от ръцете му, разтърси неговия стар организъм. Той седеше с отслабнало, потъмняло, подпухнало лице в кабинета на известния адвокат Людерс и извил глава, говореше, въртейки нервно в ръцете си молив.

— Цялата история около наследството е някаква дяволщина и безсмислица. Може би синът ми Рудолф е прав, като твърди, че това е една шайка, Шайка престъпници или побъркани хора. Съдете сам. В деня след отварянето на завещанието повиках при себе си Ото Зауер, юрисконсулта на покойния ми брат, за да поговоря с него за работата. Мислех, че Зауер, като близко доверено лице на покойния Карл, би могъл да хвърли светлина върху невероятната история със завещанието. Но Зауер или наистина нищо не знаеше за изменението на завещанието, или не искаше да каже истината. В същото време Зауер неочаквано ми съобщи друга новина — Елза Глюк се отказва от наследството. Повиках при себе си Глюк и тя потвърди това. Камък ми падна от сърцето. Не минаха обаче няколко дни и завещанието беше представено в съда за утвърждаване от същия Зауер по пълномощия, дадени от Елза Глюк. „Какво правите?“ — питам го аз. Зауер сви рамене: „Наследницата промени решението си.“

— А Елза Глюк? Говорихте ли с нея още веднъж? — попита адвокатът, димейки с пурата си.

— Говорих. Направи ми странно впечатление. Някакво каменно спокойствие на лицето, потъмнял поглед, отпуснати движения, като че ли не си е доспала. „Фройлайн Глюк — казвам ѝ аз, — нали вие вече се отказате от завещанието?“ — „Не зная, не помня... може би“ — вяло ми отговори тя. „Тогава защо представихте завещанието за утвърждаване?“ Тя учудено ме гледа и мълчи, мълчи като убита. Така се мъчих с нея около един час. А след това, без да каже нито дума, изведнъж стана и си отиде.

— Може би е изменила решението си под влияние на своя годеник? — запита адвокатът. — Нали Зауер е неин годеник?

— Това си мисля и аз. Но странното е, че и този годеник също изглежда някак си като побъркан. Той е толкова мрачен, като че огромното наследство, получено от неговата годеница, е страшно нещастие. Зауер е мрачен, зъл и раздразнителен. Или е добър актьор, или всички те са се побъркали... — Както и да е — продължи Оскар Готлиб, като прибра молива в джоба си и тутакси го извади обратно, — завещанието е представено и ние трябва да се борим. Какво е вашето мнение, господин адвокат?

Людерс облегна на облегалката на креслото главата си, по розовото теме на която нямаше нито един косъм, и загледан в изчезващите колелца от дим, почна да говори, сякаш разговаряше със себе си:

— Не може да се опровергае с иск завещанието във формално отношение: нотариалният ред по него е спазен, съобразено е с всички изисквания на закона. От протоколите на съдебното и полицейско дознание е установено, че смъртта на Карл Готлиб е резултат на нещастен случай и се изключва предумишлено убийство. Какво ни остава? Да доказваме ненормалността на завещателя в момента на съставянето на завещанието. Това е единственият, но и твърде несигурен път...

Като изпусна ново колелце дим, Людерс се обърна към Оскар Готлиб:

— Кажете ми откровенно, какви бяха вашите отношения с покойния ви брат? Не е ли имало между вас... е... е... караници, разногласия?

— Никакви! — решително отговори Оскар Готлиб. — Но този намек във второто завещание!

Оскар Готлиб почервеня и се размърда на стола си.

— Този намек! Разберете, че този намек е главната причина за моето желание да предявя иск за недействителността на второто завещание. Този намек ме позори. Ако не е леко да се примиря с лишаването ми от право на наследство, то още по-тежко е да се примиря с тази инсинуация на покойния... Не зная от какво е предизвикана тя, но тук има някакво недоразумение. Възможно е някой злонамерено да ме е очернил в очите на брат ми.

— Да, заплетена история... Ще се постарая да направя всичко възможно, но е трудно да гарантирам за успеха.

И като пусна трето колелце дим, видният адвокат премина към много по-леката и приятна за него тема за хонорара.

VI. СЪДЕБНИЯТ ПРОЦЕС

Около съдебния процес на Оскар Готлиб срещу Елза Глюк се вдигна голям шум. Главозамайващият хонорар, който прочутият адвокат Людерс трябваше да получи, в случай че делото бъде спечелено, огромната сума, оставена според завещанието на Готлиб, неговата неочаквана посмъртна воля, красотата на новопоявилата се наследница, внезапната смърт на Готлиб един месец след съставянето на завещанието — всичко това представляваше неизчерпаема тема за вестникарски бележки и в още по-голяма степен — за клюки. Изказваха се най-невероятни предположения, водеха се разпалени спорове, обзалагаха се. Интересът главно беше насочен към отношенията между братята Готлиб, а също тъй и към отношението на Елза Глюк към Карл Готлиб и Зауер. Какви нишки свързваха тези хора? Какво бе се случило между Оскар и Карл Готлиб? Защо покойният бе лишил своя брат от наследство? От този въпрос се интересуваха и съдът.

Искът на Оскар Готлиб, изготвен от умелата ръка на адвокатата Людерс, се основаваше на това, че в момента на съставяне завещанието завещателят не е бил „със здрав разсъдък и памет“. Всички усилия бяха насочени към доказването на това. Трупът на Карл Готлиб беше изровен и най-добрите професори аутопсираха мозъка. В протокола, представен по този повод в съда, най-подробно бе описано теглото, цветът на мозъка, броят на мозъчните гънки, начални белези на склероза — но основният проблем си оставаше неразрешен.

Експертите не се решиха да направят недвусмислено извода за психическата ненормалност на Карл Готлиб, при все че — под влиянието на Людерс намериха „известни аномалии“.

Но Людерс имаше в запас и други добре подготвени свидетели. С тях той се справи по-лесно, отколкото с експертите.. Карл Готлиб, който оглавяваше огромно предприятие, бе заобиколен от много хора. Не беше трудно да се завербуват сред тях свидетели, готови да дадат каквито и да било показания срещу прилично възнаграждение. Ръководени от опитна ръка, свидетелите приведоха редица дребни

случаи от живота на покойния, които потвърждаваха мисълта, че е възможно Карл Готлиб да е бил ненормален.

Главният счетоводител разсмя публиката, като описа една странност на покойния: изключителното, стигащо до мания, увлечение в рационализации. Така например Карл Готлиб наредил да му построят специален асансьор, на чиято площадка било поставено креслото, стоящо зад писалището му. Асансьорът свързвал трите етажа. Готлиб натискал копчето и от частния си кабинет на втория етаж се спускал на първия, където била банката. След подписването на книга или лични срещи със съответни клиенти, той се възнасял върху креслото като театрално величие на втория етаж точно до писалището си и продължавал, започнатата работа.

Готлиб не обичал при него да влизат слуги или други служещи, когато работел. „Това разстройва мисловния процес“ — казвал той. Затова в целия дом били монтирани безкрайни движещи се ленти — транспортъори. Ако на Готлиб потрябвало книга от библиотеката или пък чаша кафе, той поръчвал нужната вещь по телефона и върху безшумно движещата се лента на транспортъора към писалището му пристигали поднос с чаша кафе, книга, кутия с пури.

— Увлечението му по хигиената също граничеше с мания — разказваше един от свидетелите. — Във всички стаи бяха поставени термометри, хидрометри и сложни апарати, които да определят състава на въздуха и го пречистват. Готлиб не признаваше общоизвестната вентилация: „Въздухът вън, отровен от прах и бензинови пари, не може да пречисти въздуха в къщи“ — казваше той. И въздухът се пречистваше химически... Специално-назначено лице следеше температурата винаги да бъде дванадесет градуса Целзий: през лятото тя се охлаждаше изкуствено до тази граница, за да бъде въздухът нито сух, нито влажен, за да не се унищожава кислородът и да не се появява въглероден двуокис, въздухът изкуствено се насищаше с озон.

Въз основа на тези показания новите по-сговорчиви или по-добре платени от Людерс експерти психиатри дадоха своето заключение, като изкусно формулираха душевната болест на покойния Готлиб. Делото явно почна да клони в полза на Оскар Готлиб. Оставаше само един въпрос, който усложняваше решението на съда — отношението на Карл към Оскар. Наистина редица свидетели дадоха благоприятни показания и по този въпрос, потвърдиха наличието на

„братски чувства“ между Карл и Оскар. Но не беше изключено между братята да е настъпил разрив на някаква лична почва, неизвестна дори на най-близките. За щастие на Оскар никога не можа да докаже, че е имало скарване между братята. Людерс вече предвкушаваше победата, мислено разпределяше големия хонорар. Вила в Ница... Нов автомобил... Мариета... Людерс се усмихваше и присвиваше очи като котарак. Това си струваше всичките главоболия с експертите и свидетелите!... Людерс се стараеше пряко сили, вложи в делото своите отлични способности и ораторски талант.

В деня, когато съдът трябваше да обяви решението, огромната съдебна зала не можа да побере всички, желаещи да чуят присъдата. Любопитните търсеха с очи Елза Глюк, но тя не бе там. Нейните интереси защитаваха Зауер.

Людерс надмина себе си и произнесе блестяща реч. Той тънко анализираше показанията на свидетелите и експертите, правеше неочаквани съпоставки и изводи, бляскаво парира изказването на мрачния Зауер. Остроумните забележки на Людерс бяха неколкократно прекъсвани от аплодисментите на публиката, по-голямата част от която явно стоеше на страната на „законните наследници“, тоест — на Оскар Готлиб. Въпреки цялата външна безпристрастност на съдиите, все пак беше очевидно, че и те са за Готлиб.

— Що се касае до отношението на покойния Карл Готлиб към моя доверител Оскар Готлиб — каза в края на своята реч Людерс, — каквото и да е било то, нима могат да имат значение симпатиите и антипатиите на един душевно болен? Зауер каза, че Карл Готлиб е ръководил огромни мероприятия. — Людерс сви рамене. — Историята познава примери, когато безумни крале са управлявали огромни държави и народите дори не са подозирали това...

Част от публиката започна да ръкопляска. Председателят на съда позвъни със звънеца.

В този момент Оскар Готлиб стана от своето място. Имаше някакъв сънен вид. С безизразно лице, като влачеше краката си той равнодушно приближи до масата, зад която седяха съдиите, и вяло каза:

— Моля да ми се даде думата.

Настъпи дълбока тишина.

Като че ли си припомняше нещо, подбирайки с усилие думите си, Оскар Готлиб проговори:

— Не е вярно... Всичко, което Людерс каза, не е вярно. Карл беше нормален и здрав. И Карл беше прав да ме лиши от наследство. Аз съм виновен пред него...

Залата напрегнато утихна. Людерс се смути, след това се спусна към Оскар Готлиб и раздражено го дръпна за ръкава.

— Какво говорите? Опомнете се! Губите делото! Полудяхте ли? — съскаше той от яд на ухото на стареца.

Оскар отдръпна ръката си и извика с неочаквано раздражение:

— Какво ми шепнете? Не ми пречете! Махайте се! Аз съм виновен пред Карл... Не мога да кажа каква е вината ми... Това е семейна работа... Но то не е важно...

Дори съдиите бяха поразени.

— Защо едва сега съобщавате това? — запита председателят на съда.

— Защото сега... защото... — Готлиб се замисли, като че загуби мисълта си, след това продължи: — Защото аз не знаех, че някои обстоятелства са станали известни на покойния ми брат. За това научих едва днес. Не аз, а Елза Глюк заслужава това наследство.

Съдебната зала забуча отведнъж като срутен бент. Виковете заглушаваха звънеца на председателя, Людерс пребледня; като се олюляваше, той отиде до мястото си и с трепереща ръка си наля вода. Чашата звънтеше в зъбите му и водата се разля по гърдите му.

Зауер изглеждаше не по-малко удивен от другите.

А Рудолф Готлиб, почервенял, разярен, се хвърли към баща си и като разтърсваше раменете му, крещеше нещо. Но Оскар беше безучастен към всичко. Тогавя Рудолф се хвърли към съдийската маса и размахвайки юмруци, надви шума на залата с вика си:

— Не виждате ли, че той е полудял? Тук всички са или луди, или престъпници... Няма да оставя тази работа така!

Съдът прекрати заседанието. Председателят заповяда да се опразни залата.

VII. ИЗЧЕЗНАЛИЯТ НАСЛЕДНИК

Искът беше отхвърлен, завещанието утвърдено, Елза Глюк ставаше наследничка.

Нито Рудолф, нито Людерс, който изпускате огромен хонорар, искаха да се помирят с това. Но как да постъпят? Да освидетелствуват Оскар Готлиб, да го признаят за ненормален и да учредят опекунство над него в лицето на Рудолф, за да имат възможност за обжалване?

Работата се усложняваше от това, че веднага след съдебното заседание Оскар изчезна безследно. Да го обявят задочно за недееспособен, беше невъзможно. Рудолф затъна в дългове, хвърляше пари за издирването на изчезналия си баща, обеща голяма награда. Но бащата не се намери. Срокът за обжалване вече изтичаше.

Отчаянието тласна Рудолф към Елза Глюк. Тя още не бе се преместила в дома на Карл Готлиб, станал нейна собственост според завещанието, но редовно отиваше там, без да прекъсва работата си. Щирнер ѝ диктуваше нещо в стаята на личния секретариат, тя пишеше. Можеше да се види странно, че тя върши предишната си работа, но Рудолф беше в такова състояние, че не обръщаше внимание на нищо.

— Е, млади човече, как вървят вашите работи? — запита с усмивка Щирнер.

— То не е ваша работа, млади човече — раздражено отговори Рудолф, — необходимо ми е да поговоря с фройлайн Глюк! — — Рудолф погледна въпросително Щирнер, като че ли го подканяше да излезе. Щирнер примижа с едното си око.

— Секретно? Моля! — И той излезе.

Рудолф бързо заснова с разчорлени коси из кабинета.

— Фройлайн!... Фройлайн!... — започна той и внезапно се разплака, закрил лицето си с ръце.

— Какво ви стана? — попита Елза, смутена от неочакваната му постъпка.

Рудолф дотича при нея, хвърли се на колене и като кършеше ръце, почна да я моли със задавян от сълзите глас:

— Моля ви!... Не ме погубвайте. Откажете се от наследството! За какво ви е то? Впрочем то е грамадно и кой би се отказал от богатство? Но нали не е ваше, искам да кажа, вие нямате нищо общо с него, то ви дойде неочаквано... Ах, мислите ми се объркват... А аз!... Нали аз живеех и мислех само за това... Баща ми е скъперник, трепери над всеки грош.

Аз направих толкова дългове... Вие! Защо вие? Откъде накъде вие? Но това е безсмислено, глупаво, чудовищно! Та това... аз не зная какво говоря, но вие разберете, разберете ме и се съжалете над мен... Откажете се от наследството, иначе... ще се самоубия.

— Не мога да сторя това — спокойно отговори Елза.

— Защо да не можете? Кой ще ви попречи? Нима веднъж не се отказахте от него?

— Не помня...

— Съжалете се, съжалете се, моля ви! Иначе аз... ще се самоубия... да, вече говорих за това... — Рудолф скочи и като рошеше с ръка червеникавата си коса, отново заснова из стаята. Изглежда, че е полудял. Внезапно той спря и като втренчи поглед в една точка, стисна брадичката си с лявата ръка.

— Проклятие! Проклети да са тези червеникави коси, това лице, обсипано с лунички! — И той заскуба косите си и започна да се удря по страните. — Ако бях поне красив... А вие, вие сте прекрасна... Ако вие, ако аз... Ако ви направя предложение?

Елза се усмихна. В тази минута той беше необикновено смешен с разрошените червеникави коси, целият почервенял. — Благодаря ви, но аз имам годеник.

— Разбира се, това е глупост! Аз просто полудявам и дърдоря гласно мислите си. Вие сте прекрасна, но не вие, а вашето богатство ми е нужно. Все пак не мога да допусна, че такава красота може да бъде толкова зла и... користна! — злъчно добави той след кратка пауза.

Елза се намръщи.

— Аз не съм користна.

— Тогава какво ви пречи да се откажете от наследството и да направите мен и моите сестри най-щастливите хора?

Той изтича до нея, сграбчи внезапно ръката ѝ и като я гледаше право в очите, задъхвайки се, зашепна с цялото си ненаситно желание:

— Откажете се! Откажете се! Откажете се!

По спокойното лице на Елза премина сянка. Веждите ѝ се свиха, като че ли в нея се водеше борба.

Рудолф забеляза това, независимо от собственото си вълнение, и започна да я моли още по-настойчиво.

Но в този момент лицето на Елза отново прие спокойния си израз, клепките ѝ се притвориха и тя тихо, но решително каза:

— Пуснете ме!

Освободи ръката си и без да каже нито дума, се отправи към вратата.

— Къде отивате? Почакайте! — Рудолф се спусна след Елза, като се опитваше да хване ръката ѝ. Но в този момент вратата на стаята се отвори, втурна се куче и със заплашително ръмжене застана между Рудолф и Елза. След кучето се появи Щирнер.

— Е, това вече не е хубаво! — каза той. — Бива ли да се хващат за ръцете чужди годеници?

Рудолф стоеше, трепереше като трескав и пронизваше Щирнер с враждебен поглед. Щирнер го гледаше спокойно и насмешливо.

Рудолф тропна с крак, бързо се обърна на токовете си и избяга от стаята.

Той скочи в автомобила и започна да говори, като че бълнуваше:

— Всичко пропадна! Всичко пропадна!...

— Къде ще заповядате? — попита шофьорът.

— Всичко пропадна! Всичко пропадна! При Людерс...

Със същите думи: „Всичко пропадна!“, той се втурна в кабинета на Людерс, без да обръща внимание на клиентката, която беше при адвокатата.

— Людерс!... Всичко пропадна... Тя отказа... Елза отказа по всички точки, това впрочем трябваше да се очаква... Утре изтича срокът за подаване на апелативната жалба... Баща ми изчезна... Ако знаехме поне, че е умрял... Но не, и тогава би било късно!... Опекунство не се урежда за няколко часа... Всичко пропадна... Остава едно: да се подаде апелацията... Пълномощното на ваше име от моя баща не е унищожено...

— Но при наличието на направеното заявление от Оскар Готлиб по време на процеса това е безнадеждно.

— Все едно, подавайте!... Може би, докато делото се преразглежда, баща ми да се намери.

Людерс сви рамене, но помисли, че това е възможно. Главното беше да не пропуснат срока, а после обстоятелствата могат да се променят.

Обжалването беше подадено. Но Оскар Готлиб както и преди не се обаждаше никакъв. Всички начини за отлагане бяха изчерпани. Готлибови загубиха делото във всички инстанции.

Елза Глюк получи наследството.

VIII. СЪКЛЕНИЯТ ДОМ

Увлечението на покойния банкер по рационализациите се беше отразило и върху архитектурата на неговия дом, построен по последната дума на американизираната строителна техника. Красотата на тази нова архитектура се определяше от нови канони: практичността. Целият огромен, разгънат по дължина триетажен дом на Готлиб бе от желязо, стъкло и бетон и външността му беше скучно праволинейна като разграфена страница от счетоводна книга. Нито една крива линия, нито едно украшение не радваше окото. Огромните стъкла по целите стени придаваха на дома вид на някакъв гигантски аквариум. Те изглеждаха твърде несигурна защита за милионите, с които оперираше банката на Готлиб. Но „златните рибки“ на този аквариум се пазеха дълбоко на дъното му — в подземния етаж. Стоманата и бетонът на това хранилище можеха да издържат не само нападението на земни, но и на въздушни бандити. Стотиците автоматични звънци и светлинните сигнали, специалните перископи, с помощта на които пазачите на първия етаж можеха да виждат какво става в подземиято, автоматично затварящите се врати, електрическите преградители и киноапаратите обричаха на неуспех всеки опит да се проникне там със сила или хитрост. На времето Готлиб хвърли доста пари, за да съобщи чрез репортьорите, които описваха всички тези чудеса на преградната техника, на целия свят непристъпността на своята банкова крепост и да пресече апетитите на любителите на лесни печалби да проникнат в подземиято. И наистина за десет години имаше само един случай на нападение и той завърши много плачевно за смелчаците: двама касоразбивачи, най-големите специалисти в своята област, бяха затворени от автоматичната врата като мишки в капан.

Киноапаратите, приведени автоматично в действие, бяха заснели това произшествие и филмът бе прожектиран във всички кина като пример за наказания порок. Наистина злите езици твърдяха, че целият този грабеж бил инсцениран от самия Готлиб, който поканил срещу прилично възнаграждение известни „артисти“ от престъпния свят и им

обещал пускане на свобода, когато шумът около случая утихне, но независимо от това филмът имаше успех. Банкерът и неговите вносители спяха по-спокойно.

В първия надземен етаж се помещаваше банката с всичките а отдели. Тук бяха и въоръжените стражи, от които всъщност нямаше нужда. Но bankerът поддържаше твърде голям щат от тях за „декорация“.

Квартирата на Готлиб заемаше втория етаж, в средата се помещаваше салонът за гости, приемната, личният секретариат и кабинетът. Десният край на етажа беше разделен на две стаи, съединени с кабинета; едната беше спалнята на Готлиб, в другата живееше Щирнер. Щирнер държеше тази стая винаги под ключ и не пускаше там служещи дори за почистване. В левия край на етажа се помещаваше „зверилницата“ на Щирнер: неговите дресирани кучета, вълци, свине, котки и мечка. Те живееха съвместно в трогателно съжителство. Зарязал научната кариера, Щирнер продължаваше да изучава психологията на животните „по любителски“, както се изразяваше той.

Почти две трети от горния, трети, етаж се заемаха от картинната галерия — гордостта на Готлиб и предмет на шеги и духовитости от страна на познавачите. Тук съжителствуваха един до друг, в същото трогателно съжителство както зверовете на Щирнер, оригинален Андреа дел Сарто с груба имитация на Кореджо, цапаница на неизвестен дилетант с рисунка с молив на Леонардо да Винчи. Всички картини бяха поставени на стативи и подредени в редица, перпендикулярно на стъклените стени; Готлиб наричаше това „рационализация на осветлението“. Средата на залата, ако не се считаше поставеният на подиум роял, беше празна. При тържествени обеди тук донасяха от килерите някакви хитроумно замислени сглобяеми маси, рационализация на Готлиб, които заемаха много малко място сгънати, но чието сглобяване представляваше истинско мъчение: слугите излизаха от кожата си, когато трябваше да сглобяват безбройните парчета, дъски, частици... Тази работа приличаше на китайски ребус. Поставени неправилно, отделните части се разпадаха, не съвпадаха, не влизаха в жлебовете. Слугите нервничеха, Готлиб — още повече.

— Е, как не разбирате? Това е толкова просто! — и той притичваше сам, събираше, измъкваше, поставяше едно наместо друго, изпускаше, грешеше и се ядосваше повече от всички.

С тия неща сега беше свършено. Масите мирно почиваха разглобени, също както и техният разглобен на части нещастен стопанин. Залата беше пуста. Затова беше приятно да се мине оттук за съседната зимна градина. Широките листа на палмите закриваха голям аквариум. Пълзящи растения бяха уплели изкуствена пещера. Ярки орхидеи радваха окоето с пъстротата на багрите си.

Уютни канапета между лаврите и цъфтящите олеандри даваха възможност да се отпочине и да се послушат пойните птици, които летяха свободно.

Другият край на залата граничеше с библиотеката, под която се намираха двата кабинета на Готлиб, разположени на първия и втория етаж. Тези три стаи се свързваха с асансьор, на който беше поставено кресло. Готлиб обичаше след работа да „излети“ на своето подвижно кресло, за да изпуши една пура тук, в библиотеката, която съдържаше изключително разкошни издания със скъпи позлатени подвързии. Но той не четеше книги. Много рядко изваждаше някоя от тях, прелистваше я и разглеждаше илюстрациите ѝ.

— Дяволска маймуна. *Tarsus spectrum*... Има такива глупави животни! Като че ли е с очила! Пфу, каква гадост, остава да ми се присъни! — И той затваряше книгата и сладко се протягаше след работния ден.

Двете крайни стаи бяха празни. Едната се намираше над спалнята на покойния Готлиб, другата — над стаята на Щирнер.

Щирнер доведе Елза в тази последна стая, когато завърши разглеждането на дома.

— Ето вашите владения! Мисля, че тук ще ви бъде добре. Тук има много светлина и въздух, както впрочем и в целия дом, не напразно вашият завещател имаше такъв прекрасен свеж вид и румени страни.

При споменаването за завещателя Елза потрепера и по лицето ѝ премина лека сянка. Щирнер се намръщи.

— Елза — каза сериозно той, — нима всичко това не ви радва? Та сега вие сте една от най-богатите жени в света. Можете да задоволите всеки свой каприз. Ако този дом не ви харесва, можете да

се установите в която и да е от двадесет и петте къщи, които ви принадлежат сега в града, можете да живеете във вилите си в Ница, Мантон, Ospidalletti, Майорка, Алжир, не помня още къде... — Като се замисли върху нещо, той продължи: — Но на вас трябва да ви се хареса тук.

— Да, на мен трябва да ми се хареса тук. Отговорът на Елза прозвуча като ехо.

— Прислугата ви ще се намира в съседната стая. В тази стая, както и навсякъде, електрическите звънци са повече от гвоздейчетата по мебелите, а телефоните са още повече от звънците... Без да ставате от креслото, можете да поискате всичко, от което имате нужда. Чашката кафе ще дойде сама при вас. върху транспортъора... Довиждане!

Когато той излезе, Елза уморено се отпусна в креслото и като наведе глава, закри лицето си с ръце. Някъде далече заби часовник и неговият звън гръмко отекна в празната зала.

Дълго време Елза стоя неподвижна.

Тя мислеше за своя живот, който бе взел такава странна насока. Дъщеря на бедни родители, кръгло сираче, тя отрано позна нищетата. Още като момиченце беше необикновено красива. Тази красота донесе в живота ѝ много радости и много скърби. Една състоятелна старица фрау Бекер, самотна вдовица, като видя красивото дете в сиропиталището, го взе при себе си. Тогава Елза беше на дванадесет години. До седемнадесет живя при фрау Бекер. Тези пет години бяха най-хубавите в живота ѝ. Старицата я обичаше, дори я глезеше, даде ѝ добро образование и Елза се привърза към нея като към майка. Но старицата неочаквано умря, без да остави завещание. Роднините подхвърлиха подаяние на Елза в такава оскърбителна форма, че тя се отказа от тяхната помощ и почна да работи. Изминаха две тежки години, в продължение на които се наложи да опознае света от неговата непривлекателна страна. С нейната красота не беше трудно да се намери работа в магазин и тя намираще такива места, но бързо ги напущаше заради твърде откритото зачитане на нейната красота от собствениците. Реши да започне друга работа. Вечер учеше стенография и когато я изучи, има щастието да постъпи при Готлиб. Тук тя се запозна със Зауер и го обикна единствено за това, че той се отнасяше към нея с уважение и винаги беше коректен и сдържан.

Получаването на наследството я извади от релсите. Тя никак не можеше да разбере как и защо прие наследството, след като беше решила да се откаже от него.

— Защо? Защо? — питаше се тя.

Изведнъж лицето ѝ стана спокойно. Очите ѝ се притвориха. Тя поседя така няколко минути. Накрая въздъхна с пълна гърд като човек, излязъл от задушно помещение на чист въздух. Учудена, почувствува, че от необяснимата ѝ тревога и тъга не е останала и следа. Стана, протегна се сладко, като че ли разкършваше изтръпналите си крайници, и с любопитство огледа стаята.

— Наистина тук е много интересно! Каква интересна шарка има килимът! А колко светлина! Как леко се диша!

Тя въздъхна дълбоко и започна да разглежда своето ново помещение с новопоявилото се чувство на някакво изострено любопитство: библиотеката, картинната галерия и чудната зимна градина.

— И всичко това е мое!...

За първи път тя помисли: „А все пак Щирнер е прав! Щастлива съм аз!“

IX. ПЕТДЕСЕТ ПРОЦЕНТА УВЕЛИЧЕНИЕ

След като остави Елза, Щирнер бързо слезе на втория етаж. В стаята на личния секретариат той завари Зауер, Ема Фит и икономката — старицата фрау Шмитхоф.

Зауер го погледна недружелюбно, а Фит и Шмитхоф — с тревога.

След като Елза Глюк стана пълноправна господарка, те не знаеха какви ще бъдат техните бъдещи взаимоотношения.

— Здравейте, господа! — оживено каза Щирнер. — Идвам от страна на новата ни господарка! Не се безпокойте за нищо: всички вие оставате на работа, аз вече говорих с Елза... фройлайн Глюк... Сега ще имаме много работа... Нашата прелестна господарка не е запозната с банковото дело и върху нас — главно върху мен и вас, Зауер — ще падне тежестта на управлението на банката на Елза Глюк.

— Бих ви помолил да не решавате за мен и да не определяте моите задължения — злъчно каза Зауер.

— Да... А как иначе? Е, ние пак ще поговорим. Сега имам неотложна работа.

Щирнер бързо премина в кабинета, написа нещо на писалището на Готлиб, скри написаното в чекмеджето, заключи го и влезе в своята стая. Скоро се върна обратно и отново седна на писалището на Готлиб.

В кабинета влезе Елза, а след нея се явиха Зауер, Фит и Шмитхоф.

Ема и икономката благодариха на Елза за това, че ги оставя на работа при себе си.

— А! Фройлайн Глюк, много се радвам, че решихте да Дойдете при мен! — каза Щирнер. — Как се чувствувате?

— Благодаря ви, добре.

— Хареса ли ви домът?

— Много! — оживено отговори тя. — Целият горен етаж е облян от слънце. Струва ти се, че плуваш в слънчев океан. А зимната градина е очарователно кътче. Наистина не е необходимо да се ходи в Ница, когато човек има толкова близо това зелено убежище.

— Отлично! Значи, всичко е наред? — весело се усмихна Щирнер.

Неочакваното оживление и жизнерадостност на Елза направиха обратно впечатление на Зауер. Той застана нащрек, подозрително я погледна и почна да хапе устни.

— А сега бъдете любезна да свалите от плещите си деловия товар — каза Щирнер. — Съгласно вашето желание аз приготвих генерално пълномощно на мое име... Бъдете така добра да го подпишете.

Зауер, Шмитхоф и дори наивната Ема бяха учудени. Всички считаха за естествено генералното пълномощно да бъде дадено на Зауер — годеника на Елза — или че в краен случай управлението би могло да бъде разделено между него и Щирнер.

— Да, да — с готовност отговори Елза и взе писалката.

— Една минута! — Щирнер позвъни и в стаята влезе старчето нотариус с двама свидетели.

— Извинете — посрещна го Щирнер, — че ви безпокоим, като ви каним, по стара традиция, у дома...

Старчето любезно кимна с глава.

Елза подписа пълномощното. За няколко минути формалностите бяха приключени.

— Трябваше да се спазят формалностите. Благодаря ви! Вие сте свободен — каза Щирнер.

Нотариусът, Фит и Шмитхоф излязоха.

— Вие, Зауер, си оставате юрисконсулт. Но нашият нов banker е по-добър от предишния и увеличава заплатата ви с петдесет процента. Струва ми се, че такава беше нареждането ви?

— Да, да! — отговори Елза.

— Благодаря за честта, но аз се отказвам от увеличението и от мястото... — отговори позеленял от яд Зауер.

— Но защо, Ото? Ти се шегуваш! — запита Елза, като гледаше годеника си.

— Е, вие тук се разберете с господарката, а аз нямам време.

Трябва да сляза в банката, щастие е, че старецът Карл Готлиб измисли такъв хубав начин за свързване.

И като натисна копчето, Щирнер потъна в отвора на пода.

— Нали се шегуваш, Ото? — повтори Елза, когато остана насаме със Зауер, и ласкаво докосна ръката му.

Зауер отдръпна ръката си с отвращение и се намръщи.

— Не зная кой от двамата ни се шегува... Струва ми се, че вие, фройлайн Глюк...

— Ото!

— Само че вашите шегички приличат на издевателство... издевателство над човешкото достойнство, любовта, доверието, дружбата.

Зауер заговори с обида в гласа:

— Елза! Какво става с теб, Елза? Ти ме уверяваше, че ще се откажеш от наследството, и ме излъга... Защо?

— Нима не разбираш, че така трябваше да бъде, Ото? Нима самият ти не излезе в съда от мое име?

— Да, излязох... Сам не зная защо... Това беше някакво дяволско внушение... Впрочем ти ме помоли и аз го направих... Нали на теб нищо не мога да откажа... Но ти? Ти ме излъга! Ти стана милионерка и отново събуди у мен демоните на съмнението, които ме измъчват. Това наследство те позори, петни нашата любов. И това далеч не е всичко: изведнъж даваш генерално пълномощно на Щирнер!... Знаеш ли какви нови, черни подозрения пробуди? С него сте едно. Ти си му... близка! Ти си съучастница в неговите престъпления. Ти ме залъгваше като малко дете.

— Ото!

— Мълчи! Нима не разбираш, че около твоето име ще съчинят легенди, ще те овалят в калта и тази кал ще проникне от улицата тук, в този златен храм — той няма да те запази. Ти живееш с него под един покрив, ти...

— Ото, моля те, успокой се!

— Не, не мога да се успокоя!... И всичко това ти се стори недостатъчно. За да ме унижиш, ти ми предлагаш петдесет процента увеличение на заплатата. Хахаха! Любов и достойнство за петдесет процента!

Зауер истерично се разсмя.

Потресената Елза го гледаше безпомощно. В нея ставаше ужасна борба. Накрая нервите ѝ не издържах и тя се заплака, Зауер притихна, като нервно хлипаше и тежко въздишаше от време на време.

— Колко съм нещастен... Колко съм нещастен!... — говореше тихо той, като седеше в креслото, опрял глава на ръцете си.

Елза се доближи и го прегърна.

— Ото, наистина ли мислиш, че съм толкова лоша? Ами че аз те обичам! Успокой се, мили мой, скъпи... Ще направя всичко, което поискаш...

— Наистина ли?

— Наистина — твърдо отговори Елза. — Не ме обвинявай, самата аз не зная как стана всичко това...

Зауер се надигна. След него стана и Елза.

— Не ми трябва богатства, аз обичам теб, само теб — каза той, като стискаше ръцете й. — И заради моята любов искам: утре, чуваш ли, още утре, не по-късно да се оженим, и утре ти ще изгониш от дома този проклет Щирнер и всичките му кучета!

— Съгласна съм.

— Елза!

— Ото!...

Площадката на асансьора пристигна безшумно.

— Охо! Целувате се! — изведнъж чува зад себе си насмешливия глас на Щирнер и като се отдръпнаха един от друг, те се огледаха. — Каква трогателна сцена!

Щирнер стоеше зад писалището и пушеше пура.

— Вие защо сте тук? — възкликна с негодувание Зауер.

— Служебен дълг! — насмешливо отговори Щирнер. — Доверието, с което ме облече нашата господарка...

— Нашата господарка промени решението си и ви уволнява — прекъсна го Зауер, — генералното пълномощно на ваше име ще бъде унищожено. Като възнаграждение за вашите услуги ще получите двумесечна заплата с петдесет процента увеличение.

— Ще се наложи да открия пътуващ цирк — каза Щирнер и се почеса по челото.

Когато остана сам, той се намръщи, извади от чекмеджето на писалището някакви чертежи, прегледа ги, сърдито промърмори нещо, бързо влезе в своята стая и за дълго се заключи в нея.

Х. МОМИЧЕТО СЪС СЧУПЕНАТА СТОМНА

Измина един месец. Ема Фит седеше на обичайното си място-и пишеше на ремингтона.

Зауер, побледнял, вчесан небрежно, небръснат, дълго се разхожда с големи крачки из кабинета, като поглеждаше под око Ема. След това се приближи до нея и като се поклащаше от крак на крак, започна втренчено да я гледа в лицето.

Бързите пръсти на Ема започнаха да удрят неравномерно клавишите на ремингтона. Тя се изчерви от втренчения поглед на Зауер и без да прекъсва работата си, запита:

— Защо ме гледате така, сякаш ме виждате за пръв път, господин Зауер? Пречите ми да работя...

— Фройлайн Ема. та вие сте очарователна!

Ема се изчерви още повече, но се опита да даде вид, че не е чула думите му.

— Чудна работа! — продължи Зауер. — Работите тук повече от година, срещаме се всеки ден, а едва през последния, месец като че ли очите ми се отвориха: този приятен овал на лицето, меките коси, които ти се иска да докоснеш и погалиш, тези изумителни очи! В тях има детска наивност и лукавството, на малка палавница. Вие сте същинско „Момичето със счупената стомна“.

— Аз не съм счупила никакви стомни.

— Това е картина на Грьов. А вие...

— Зауер, престанете!

На Ема беше приятно да слуша Зауер, но тя криеше чувствата си, тъй като се страхуваше от гнева на Елза. А Елза вече неведнъж ги беше сварвала в подобен разговор. Тя минаваше покрай тях с достойнство, но Ема чувствуваше, че нейната „господарка“, както я наричаше сега на шега, вижда и разбира всичко.

— Не мога да ви позная, господин Зауер!

— Аз сам не мога да се позная, детенце. Философите твърдят, че да познаваш себе си, е най-трудната задача в света...

Коректният, внимателният, педантичният Зауер престана да се грижи за своята външност, нещо, което не беше се случвало-досега с него, започна да ходи по ресторанти, да гуляе с подозрителна компания, небрежно да се отнася към работата.

— Ето какво, скъпа фройлайн Фит, достатъчно сте тракали на този неблагоприятен музикален инструмент. Време е да свършвате. Да идем горе, ще ви покажа в зимната градина новите златни рибки и аквариума. Щирнер неотдавна ги изписа като подарък за нашата господарка.

Ема се колебаеше.

Зауер многозначително погледна към вратата на кабинета и се усмихна:

— Страхувате се от господарката ли? Ема кипна и скочи:

— Само за минутка! Бързам да се прибера... Но тази минута трая повече от половин час.

Зауер бърбореше и любезничеше без умора. Ема се червеше от тайния страх да бъде заварена. Като погледна часовника си, Ема скочи изведнъж:

— Господи, закъснях!... — И тя премина от зимната градина в празната зала, като оправяше прическата си.

— Слушайте, Ема, да идем днес на театър, а след това ще вечеряме в „Континентал“ и ще послушаме джазовия оркестър.

Ема, която беше свикнала да вижда Зауер сериозен, не можа да съдържи смеха си. Зауер я хвана подръка и като се пързеляше по паркета, я повлече към изхода.

Елза, която стоеше между стативите на картините, наблюдаваше тази сцена. Тя често се разхождаше в галерията.

Когато Зауер и Ема се отдалечиха, побледняла, Елза напусна мястото си, отиде в зимната градина и уморено се отпусна на канапето пред аквариума.

Фонтанът ромонеше, златните рибки бавно се движеха зад зелените стъкла, изплуваха на повърхността и изпускаха мехури въздух. Беше тихо. Птиците, накацали по клоните, бяха настръхнали като в дъждовно време.

Елза наведе глава и видя падналия на пода портфейл от жълта кожа, със сребърни инициали: „О. З“.

В това време тя чу приближаващи се стъпки.

„Ото Зауер е забравил портфейла си и се връща за него“ — мина ѝ през ума. Искаше да се скрие в изкуствената пещера, за да не се срещне с него, но размисли и остана на мястото си.

Зауер влезе, тананикайки кабаретна песничка. Като видя Елза, той се учуди, смути се малко, но веднага си придаде непринуден вид.

— А! Благоволявате да се разхождате в градината? Харесват ли ви златните рибки? Мисля, че с хубав сос ще бъдат превъзходни.

Но шегата не разсмя Елза.

— Слушайте, Зауер, какво значи това?

— За какво става дума, повелителко?

— За това, което стана тук сега, и изобщо за цялото ви поведение през последния месец.

Зауер се изчерви.

— Аз мога да ви задам същия въпрос, фройлайн Глюк. Какво означава вашето поведение? Изпълнихте ли вашето обещание? Нима вие станяхте моя жена, а Щирнер беше уволнен? На какво основание предявявате права върху свободата на моите постъпки?

— Не предявявам никакви права. Аз не се отказвам от моите обещания, при все че не съм ги изпълнила.

— Защо?

Елза се смути на свой ред. Защо? Самата тя не знаеше. Тук в нейното съзнание отново се явяваше празнина. И тя изпита познатото ѝ вече неприятно усещане за изгубване на паметта. Мисълта ѝ се блъскаше в невидима преграда като муха о прозрачно стъкло. Елза наведе глава и замлъкна.

А Зауер изпитателно оглеждаше чертите на лицето ѝ, фигурата и учудено мислеше:

„И как съм могъл да я обичам? Нищо особено! Такива красиви живи манекени има колкото искаш, във всеки магазин за модни дрехи. Шията ѝ е красива, но е малко дълга, странно, чене съм забелязал това по-рано. А тези тесни рамене... А бенката до лявото око — съвсем не е на място. Тази бенка съвсем я загрозява!...“

— Вие не отговаряте!... Няма какво да кажете? Най-сетне Елза отговори:

— Но нали и вие не напуснахте службата си. Защо? Тя улучи болното място на Зауер. Той действително не беше напуснал работа по необяснима за него причина. Преди един месец някак неочаквано за

самия него Зауер охладня към Елза и се разпали любовта му към Ема. Понякога това му тежеше, както и останалите му постъпки: този безпорядък у него самия го извади от релсите. Чувствуваше някакво раздвояване и това го измъчваше. За да се разсее, той започна да гуляе и да води празен живот.

Но не му се искаше да признае, че и той не може да си отговори на въпроса защо не напуска този дом. Това го дразнеше и той отклони въпроса в друга насока.

— А, искате да се отървете по-скоро от мен? Сега всичко е ясно!...

Елза го погледна с укор.

— Ото, защо ме оскърбявате отново?

— Бъдете напълно спокойна! Ние достатъчно се измъчихме един друг и е време да прекратим тази игра. Ако искате да знаете, аз не си отивам оттук, защото обичам Ема Фит. Да, обичам я, и днес ще ѝ направя предложение!

Това обяснение му се стори най-правдоподобно, макар и някъде в подсъзнанието си да чувствуваше, че лъже и себе си: нима не можеше да напусне заедно с Ема?

Елза се облегна на стола и само тихо промълви:

— Ото!...

Настъпи мълчание. В душата на Зауер трепна нещо, което приличаше на състрадание. Но в този миг се мярна мисълта; лъже, преструва се както винаги. И той заговори с раздражение:

— А какво очаквахте от мен? Оставаше да се съглася да играя ролята на постоянен кавалер, както е било някога във Венеция... Официален домашен приятел! Отказвам се от тази почетна длъжност. При вашето богатство ще се намерят други желаещи. А мен можете да уволните. Ема Фит не сваля звезди от небето, не разполага с милиарди, душата ѝ е проста пружинка, но тази девойка ще съумее да бъде честна жена.

Елза не възразяваше и свеждаше глава все по-ниско като от удари на бич.

Зауер взе портфейла си.

— Зауер е беден, но Зауер не може да бъде купен за петдесет процента увеличение на заплатата! Извинете, чакат ме.

И той се поклони с прекалена любезност и излезе. Стъпките му кънтяха в огромната зала.

Елза стоеше като пребита. Опомни се при ударите на часовника.

Тя потрепера.

— Пет часът. Колко е късно! Зимният сумрак се сгъстяваше.

Елза влезе в залата и се огледа. Погледът ѝ случайно се плъзна по рояла; внезапно ѝ се прииска да посвири. Тя вдигна капака, седна и започна да свири.

Струваше ѝ се, че никога досега не е свирила с такова желание.

Изведнъж трепна.

Точно пред себе си видя лицето на Щирнер. Кога беше дошел?... Той стоеше подпрян на рояла и я гледаше. Лицето му беше по-бледо от обикновено, сериозно и печално. Тънките му устни нервно потръпваха.

Елза извика и спря да свири.

— Свирете, моля ви! — каза той искрено и непринудено. Като се съвзе от уплахата, Елза продължи. Известно време той слушаше внимателно музиката, а после започна да говори бавно и тихо:

— Вие свирите прекрасно! Това е „Лебедът“? „Лебедът“ от СенСанс... Казват, че лебедът пее преди смъртта си... Но лебедите живеят дълго, много дълго и умират преждевременно само когато са смъртно ранени. Нима вие сте ранена? От кого? Нима той заслужава да се умира за него?

— За кого говорите? — попита Елза, като престана да свири а отпусна ръце на коленете си.

— За него, за Зауер! Нима това е тайна? В Елза заговори женската гордост.

— Господин Щирнер — сухо произнесе тя и стана от рояла, — моля ви да не се намесвате в моите лични работи!

— Но нали това са и мои лични работи, фройлайн Елза, нали знаете, че аз ви обичам!

— Но вие знаете, че аз не ви обичам.

— Уви, в това е цялото нещастие... моето и вашето, да, да, и вашето, макар че вие не разбирате това. Колко хубаво би било, ако ме обичахте! Ако вие сама ме обикнехте — многозначително каза Щирнер.

— А нима може да се обича другояче? Щирнер не отговори.

— Слушайте, Елза, хайде да поговорим сериозно. В тази рационализирана зала няма дори къде да се седне... Да идем в зимната градина, моля ви!

Седнаха на същото канапе, от което Елза преди малко бе станала.

— Вие сте минали сурова школа и познавате живота — започна Щирнер. — Знаете колко е трудно за една красива, бедна девойка да изкара честно хляба си. Сега сте богата. Но и богатството си има своите неприятности. Вие ставате двойна примамка за мъжете. На красотата много често хвърлят око донжуановиде женкари, на богатството — подлеци и негодници. Сега нищо не ви гарантира, че вашият избраник ще обича вас, а не богатството ви. Тогава какво очаквате? Със Зауер е свършено. Вие сте сама. Погледнете трезво на нещата. Защо да не стана ваш мъж? Виене ме обичате. Но казват, че най-щастливи са тези бракове, в които сват е разумът, а не любовта. Вие можете да ме обикнете по-късно, такива случаи не са редки... И после...

Аз имам огромно дело, грандиозни планове, а вашето отношение към мен свързва ръцете ми, не ми дава възможност да се разгърна, да се отдам всецяло на работата... За последен път ви говоря: решавайте!

Елза поклати отрицателно глава.

— Не, не! — каза бързо Щирнер. — Нищо не ми казвайте! Преценете спокойно моето предложение и ми дайте отговор... днес е четвъртък... в неделя вечер, в шест часа. Това е последният срок!

Щирнер се поклонил и излезе.

Часовникът звънко удари шест.

XI. НЕСЪСТОЯЛОТО СЕ СВАТБЕНО ПЪТЕШЕСТВИЕ

Сутринта Елза се събуди с такова прояснено съзнание, каквото отдавна не беше чувствувала. Тя трябваше да реши — да приеме ли предложението на Щирнер, или да му откаже. Защо беше нужно непременно да се реши този въпрос, тя не се интересуваше. След сутрешната закуска Елза седна в любимото си кътче пред аквариума в зимната градина, за да вземе окончателно решение.

Но ѝ попречиха. Влезе слуга и съобщи, че Оскар Готлиб я очаква в приемната и много моли да го приеме.

„Оскар Готлиб? Откъде се взе?“ — помисли Елза. В паметта ѝ се мярнаха рояк мимолетни спомени от съдебния процес. Елза слезе в приемната на втория етаж. Насреца ѝ с ниски поклони идваше старец, в когото тя не можа да познае веднага брата на покойния banker. Оскар Готлиб беше отслабнал. Вместо късите бакенбарди той си беше оставил широка побеляла брада. Лицето му се беше удължило, бузите хлътнали, а торбичките под очите бяха станали още по-големи. Но промяна се долавяше не само във външността му. В цялата му поза и жестове се чувствуваше някаква пребитост и униженост, очите му неспокойно шареха.

— Поднасям извиненията си за безпокойството — каза той, като целуваше ръка на Елза, — само крайната необходимост ме принуждава към това...

— Моля ви. — Елза посочи креслото.

Седнаха. Оскар Готлиб въздишаше, мачкаше шапката си в ръце и мълчеше. Като се поовладя малко, той заговори с несигурен глас:

— Аз просто не зная как да започна... Преди всичко позволете да ви уверя, че напълно съм се примирил със съществуващия факт... Напълно... Но самият факт на неочакваното лишаване от наследството ме постави в извънредно затруднено положение. Работата е там, че след смъртта на брат ми и... след вашия отказ от наследството аз направих... аз зложих своето имение... Какво да правя? Младежта е така жадна за развлечения... Големият град... Тоалети... Толкова съблазни... А стопанството трябваше да се възстановява... Дългът ми

беше краткосрочен. Не мислех, че вие ще промените решението и всичко ще вземе такъв обрат! Това го казвам не като упрек, а така, за пояснение. И ето сега, след една седмица, имението ми ще бъде продадено на публичен търг заради неизплатени дългове. И аз съм разорен... Окончателно разорен, на стари години, с един куп деца на ръцете... Имам ги пет и възрастна жена...

— На каква сума възлиза дългът ви? Оскар Готлиб се запъна.

— Голяма, солидна сума, според моите средства, разбира се... Двеста хиляди...

Елза помисли.

— Бъдете така добър да ме почакаете, сега ще ви отговоря. Готлиб не очакваше, че всичко ще се уреди така просто и започна предварително да ѝ благодари горещо и унижено.

Елза премина през стаята на личния секретариат, в която, още нямаше никого, при все че работният ден беше вече започнал.

„Странно — помисли си Елза, — какво ли значи това?“-И влезе в кабинета на Карл Готлиб, където сега постоянно работеше Щирнер. Намери го там.

— Щирнер, яви се Оскар Готлиб...

Щирнер повдигна вежди.

— Намери се? Или възкръсна от мъртвите? Е какво, по-добре късно, отколкото не навреме. Какво иска?

— Моли за пари... Продават имението му на публичен търг.

— Колко?

— Той казва, че имението му е заложено за двеста хиляди.

Щирнер се намръщи.

— Лъже! Имението му с целия инвентар не струва повече от сто хиляди. Пясък и блата... Да му дадем сто хиляди и да се маха оттук?

— Слушайте, Щирнер, аз все пак се чувствавам неволна виновница за неговото нещастие, пък и... той е толкова жалък... не му е било леко да дойде тук. Дайте му двеста хиляди... Моля ви!

Щирнер се разсмя.

— Моля ви! Това е великолепно! Главата на bankerската къща най-почтително моли своя подчинен! Фройлайн Глюк, всичко принадлежи на вас и вашата дума е закон. Моята работа е дребна; да въртя колелото и да изпълнявам заповедите на началството.

Той бързо подписа чек за двеста хиляди, прибра чековата книжка в писалището и го заключи.

— Ето чека.

— Благодаря ви.

— Пак! Кога ще се научите да бъдете господарка? Елза излезе от кабинета и протегна хартията на Готлиб.

— Ето ви чек за двеста хиляди...

Оскар Готлиб взе чека с трепереща от вълнение ръка и започна отново да благодари и да се извинява.

— Моля ви, не ми благодарете — смутено отговори Елза, — по-добре ми разкажете какво се случи с вас. Къде изчезнахте след съдебното заседание?

Те седнаха отново.

— Бях болен... бях болен, и то от много странна болест. Когато излязох от съда, изведнъж ме обзе страх от хората и срам... Срам ме беше да се покажа пред очите им... Знаете, че портретите на всички участници в съдебния процес бяха отпечатани в много вестници. И ми се струваше, че всеки срещнат, всеки минаващ файтонджия, дори децата ме сочат с пръст и казват: „Ето човека, когото брат му е лишил от наследство поради нечестна постъпка!“ И тъй като никой не знаеше в какво се състои тази неприлична постъпка, то всеки можеше да си помисли, каквото му хрумне: може би съм извършил фалшификация — подправял съм подписа на брат си върху полици, а може би съм се опитвал да го отровя. И аз избягах... — Старецът въздъхна. — Да, преживях много горчиви минути, фройлайн... Избягах съвсем наблизко. Мен ме търсеха из целия свят, а аз живеях в същия този град. Укрих се в надеждно място, у един мой стар самотен приятел. „Ако издадеш тайната на моето пребиваване дори на един човек, ще се самоубия“ — казах му аз. Но не беше нужно да му казвам това, той и без друго не би ме издал.

— Но извинете — засмя се Елза, — не ви ли беше срам от този приятел?

— Не! И което е най-чудното, аз не знаех адреса, но намерих квартирата му по някакво вдъхновение свише... Ей така, вървах и отидох... Не по-малко учудващо: приятелят ми ме посрещна така, като че ли очакваше тази среща, макар да не се бяхме виждали няколко години и дори не си пишехме; дълго време не намерих свободни

минути да го потърся и навестя. „Ето че дойде“ — каза ми просто той. У него именно живях. И през всичкото време изпитвах чувството на страх и срам. Понякога, вечер, като че ли идвах на себе си. И дори се канех на другия ден да изляза да подишам чист въздух. Но през нощта изведнъж отново чувствувах, че страхът и изгарящият срам пак така ме обземат, чак косите ми се изправяха... Буквално някаква магия! Покривах се презглава с одеялото и лежах притаен, страх ме беше да се помръдна. А на сутринта не отивах в столовата, като се оправдавах с главоболие. Прозорците на моята стая бяха напълно затъмнени.

— Колко странно е всичко това — замислено каза Елза.

— Аз четях вестниците и изтръпнал от страх, следях издирванията. Но за мой късмет те вървяха по грешна следа. През всичкото време се засмях само един път: когато прочетох във вестниците, че са ме „намерили“ някъде в Аржентина, забравих в момента в кой град. Това, разбира се, се оказа грешка. Моят „двойник“ бил фермер, пристигнал в града по работа. Ако се съди по портрета му във вестника, той наистина прилича на мен.

— И дълго ли продължи това състояние?

— Точно до деня, когато последната съдебна инстанция реши окончателно и безвъзвратно делото въз ваша полза. Тогава изведнъж всичко ми стана безразлично и се върнах у дома, където и живях, докато получих известието за предстоящия търг. И реших, че единственият човек, който може да ме спаси...

Той не завърши своя разказ, тъй като в стаята влязоха Зауер и Ема Фит. Готлиб се изправи и побърза да си излезе.

Видът на Зауер и Ема поразя Елза. Зауер беше във фрак, а Ема в бяла рокля с букетче бели цветя на гърдите. Лицата им сияеха.

Зауер водеше Ема подръка.

— Фройлайн Глюк, позволете ми да ви представя моята съпруга Ема Зауер. Можете да ни честитите, ние се венчахме!

Елза побледня и се изправи.

Ема се втурна да я целуне, но като видя смущението на Елза, нерешително спря. Преодоляла вълнението си, Елза хладно целуна Ема и протегна ръка на Зауер. Ема беше толкова щастлива, че не забеляза тази студенина. Тя почна да бърбори, скръстила по детски ръце на гърдите си:

— Този Ото — и тя хвърли сияещ поглед към мъжа си — е толкова забавен. Вчера бяхме заедно на театър и изведнъж той ми каза: „Ние трябва да се оженим още сега. Да вървим!“

— И ти се реши така изведнъж? — попита Елза.

Елза направи комична гримаса, в която се четеше: „Кой се отказва от щастието?“

— Всичко стана някак от само себе си. И без да дочакаме края на спектакъла, въпреки че беше много интересно... даваха пиесата... господи, вече забравих!... но все едно коя... тръгнахме да дирим пастора... Ото едва не го вдигна от кревата! Такова смешно, сънливо старче! Прочете нещо надве на три и готово! Ти не ми ли се сърдиш, Елза? — запита тя изведнъж с неочаквана плахост.

При вида на тази детска наивност по лицето на Елза се плъзна неволна усмивка.

— Може ли човек да се сърди на кукличка? Нали си щастлива?

— Ужасно! — отговори Ема и дори свъси вежди.

Но усмивката изчезна от лицето на Елза, когато погледът ѝ се спря върху Зауер. Той гледаше Ема с влюбени очи.

„Не, този брак не е отмъщение от страна на Зауер — помисли тя, — Зауер наистина обича Ема... Някаква магия. Магия! Кой произнесе тази дума! Да, Оскар Готлиб... и той говореше за магия. Какво означава всичко това? Чувствувам, че мислите ми отново се объркват...“

— А-а, новобрачните! — Гласът на Щирнер, който беше застанал на вратата на кабинета, прекъсна върволицата от мисли в главата ѝ.

„Той вече знае?“ — с учудване помисли Елза.

Трудно ѝ беше да преживее още веднъж сцената на честитяването, особено в присъствието на Щирнер, и тя незабелязано излезе.

— Честито, честито! — весело каза Щирнер.

Зауер силно и най-радушно стисна ръката на Щирнер. Изглеждаше, че от предишната му недоброжелателност нямаше и помен.

— Тази вечер смятаме да заминем на сватбено пътешествие говореше Ема, — вие с Елза ще имате ли нещо против?

По лицето на Щирнер се мярна израз на недоволство, но той тутакси любезно се усмихна на Ема.

— Разбира се, прекрасна кукличко!... Къде мислите да идете?

— В Ница или в Норвегия, не сме решили още. Ото иска в Норвегия, а аз — в Ница...

— Значи всеки поотделно ще прави сватбено пътешествие! — каза през смях Щирнер. — Сега в Норвегия ще замръзне мъничкото ви носле! — продължи той. — Трябва да я пазите, Зауер. Разбира се, вие ще отидете в Ница!

— Е, прощавайте, трябва да се приготвим за път! — И като хвана мъжа си за ръка, тя го повлече към изхода. По-бързо, по-бързо, Ото, толкова си тронав! Уверена съм, че ние винаги ще закъсняваме за влака!

Зауер живееше в пристройката, в малка уютна квартира. Младите се втурнаха с весело оживление и бързо започнаха да стягат багажа, като непрекъснато разговаряха.

— И така значи в Ница?

— Е добре, Ница, та Ница.

— Господи, всичко става толкова бързо, като при пожар!... Какъв тежък куфар!...

— Може да не заминаваме... Трябва да се изхвърлят книгите от него... Поддай ми несесера...

— Да не заминем? Ти си се побъркал! Разбира се, че ще заминем! Ами рокля за път?...

— Ще купим из пътя. А засега сивата ти рокля прекрасно ще свърши работа.

Те седнаха на пода пред големия куфар и започнаха да изхвърлят книгите.

— Защо седим на пода като китайски статуи? — — попита накрая Ема. — Защо си извадил този куфар? По работа ли трябва да заминаваш?

— Никъде не възнамерявам да заминавам — отговори Зауер. — Не зная защо извадихме този куфар. Може би си искала да разгледаш тези книги?

— Книги? Тези скучни книги? Колко сме глупави! Побъркахме се от щастие!

Тя се разсмя звънко, стана, прескочи куфара и целуна Зауер.

Зауер се намръщи. Случаят с извадения неизвестно защо куфар го накара да се замисли.

— Защо се нацупи? Недоволен ли си от мене? — И Ема така лукаво наклони главицата си, че Зауер отново се развесели.

— Разбира се, че съм недоволен — каза той, като се смееше. —
Още не си успяла да се преселиш при мен, а вече създаде безредие!

— Честна дума, не съм аз! Той сам! — Тя посочи куфара с крака си.

— Марш на мястото! Марш! Та помогни де, непоносим човек!

Ема и Зауер набутаха куфара под кревата. Никой от тях не си спомни повече за заминаването...

ХІІ. В ШЕСТ ЧАСА ВЕЧЕРТА

— Не забравяйте, Елза, че утре е неделя. В шест часа вечерта трябва да получа вашия отговор. А сега заминавам вън от града по спешна работа. Ще се върна през нощта или сутринта. Всичко хубаво!

Щирнер излезе от зимната градина.

Елза остана сама. Но тя не мислеше за отговора на Щирнер: мислите ѝ бяха отправени в друга насока. Не можеше да се оправи от удара, който ѝ бе нанесъл Зауер със своята неочаквана женитба с Ема Фит.

Чувствуваше се самотна повече от всякога.

Златните рибки се движеха бавно в аквариума, като блясваха при завоите и плавно махаха меките си опашки.

Елза им завиждаше. Тези рибки живееха в стъкления сандък в робство като нея. Но те имаха своя малка игрива компания и не познаваха мъчителните съмнения. Тя се чувствуваше много по-нещастна, отколкото в най-тежките дни на своя живот. Какво ѝ донесе богатството?

Съдебният процес, в който имаше някаква тайна, и богатството я бяха отделили от шумната тълпа на обикновените хора, които живеят, както им харесва, разхождат се по улиците, ходят на кино. Всяко нейно излизане привличаше вниманието, посрещаха я хиляди любопитни погледи. И тя се отказа от излизанията. Нямахше удоволствие, което не би могла да си позволи, и същевременно беше лишена от всички тях. Само една прозрачна стъклена стена я отделяше от широкия свят, в който преливаха всякакви багри, но за нея тази стена беше непреодолима. Тя шепнеше с болка в гласа:

— Колко съм нещастна, колко съм нещастна!

Ето часовникът удари и звънко проехтя в празните стаи както вчера, както преди три, както преди много дни. Някъде долу профуча автомобил. С него замина Щирнер...

Щирнер! Утре трябва да му даде отговор. Тя чувствуваше това е последният срок.

— Защо трябва?

Времето минаваше. И странно: след заминаването на Щирнер мислите к все повече се проясняваха. Като че някаква пелена падаше от очите ѝ. Оскар Готлиб, неговата болест, която прилича на „някаква магия“, любовта на Зауер към Ема, странна и неочаквана като магия...

Цялата верига от нелогични, безсмислени, противоречиви постъпки на хората, които я заобикаляха от момента, когато загина Карл Готлиб — нима всичко това не приличаше на магия? Ето думата, която е край на тайната! Но откъде се взе тя, тази магия? Кой устоя срещу нея? Щирнер! Единствено той.

Щирнер!...

Ами ако той е причина за всичко това? Неговият странен разговор в лодката, намеците му за някакво могъщо оръжие, с чиято помощ би могъл да покори света. Нима това не е празно дърдорене? Нима той притежава такова средство и си играе с хората както котка с полузадушени мишки? Но откъде се взема у него тази сила? В какво се състои тя? Кой е той, магьосник, нов Калиостро? Свенгали?...

Внезапно ѝ стана толкова студено, че започна да трепери.

Щирнер ѝ се представи като ястреб, който кръжи над птичка в степта. И тази птичка е тя. Няма да избяга, не, никъде не може да избяга от този човек. Той няма да я изпусне от здравите си нокти.

Елза стана, като дишаше тежко, и отново се отпусна на канапето.

Обзе я ужас.

— Не, не, не! — внезапно извика тя така, че птичките изплашени хвъркнаха от клонките.

Ехото в залата отчетливо повтори думите ѝ. И странно, като че ли това неочаквано ехо я ободри, като че ли някой я подкрепи, като че ли невидим приятел ѝ повтори: „Разбира се, не!“ Не бива да се предаде без борба, не бива да се превръща в безволева играчка на друг, да се отдаде на човек, когото не обича.

Тя мина в залата, за да се успокои.

„Какво да правя? Какво да правя?“ — мислеше тя, разхождайки се из залата. Случайно една картина привлече погледа ѝ. Някакъв бедуин в развяващ се бял плащ с качулка препуска в пустинята на арабски кон, за да се спаси от догонващите го преследвачи.

„Ето как трябва да се посреща смъртната опасност! Може би той е загинал, но се е борил докрай... Да бягам! Да бягам на всяка цена!“

Елза се приближи до рояла и седна на табуретката. Изведнъж пред очите ѝ изплува неотдавнашната сцена, когато Щирнер стоеше и слушаше нейната музика. Никога досега неговото продълговато, бледо лице с иронична усмивка не беше предизвиквало у нея такъв ужас и отвращение.

Незабавно да бяга! Но как! Та няма дори пари!

— Милиардерка! — прошепна тя с горчивина. — Милиардерка-просякиня!... Вчера само подари на Готлиб двеста хиляди, но никога не е вземала от Щирнер пари за себе си. Нещо я възпираше, може би гордостта.

И за какво ѝ бяха нужни пари? Тя почти никога не излизаше в града. А ако правеше някакви покупки, то ѝ ги донасяха в къщи и Щирнер се разплащаше.

Изведнъж си спомни, че в чантичката ѝ трябваше да са останали парите от последната ѝ заплата. Бързо отиде в стаята си и трескаво отвори чантичката.

Парите бяха на мястото си. Не бяха много, но стигаха за път. А после? Във всеки град, във всяка банка биха ѝ открили неограничен кредит, но полицата ще изпратят за изплащане в нейната банка и тогава Щирнер ще узнае къде е заминала.

Елза се замисли.

Все едно! По-добре да бъде просякиня, отколкото да се покори на онова, което я очаква тук.

Тя бързо се облече и слезе на втория етаж. Пред входната врата лежеше петнист дог. Като я видя, той ласкаво замаха опашка. Елза го погали и искаше да го отмести, но догът не се помръдна. Тя направи опит да го заобиколи и отвори вратата. Внезапно догът скочи, изправи се на задните си лапи, сложи предните върху рамената ѝ и заплашително заръмжа, като я буташе назад.

Изплашена от неочакваната постъпка на кучето, тя отстъпи.

— Буцефал! Какво ти стана? — ласкаво каза тя. Кучето размаха опашка, но щом Елза отново се опита да излезе, заръмжа още по-страшно срещу нея. Щирнер беше оставил верни стражи! Да вика за помощ? Тя не искаше да вдига шум. Внезапно у нея проблесна мисъл. Бързо отиде в кабинета на Готлиб. Вратата беше отворена. Да седне в креслото, поставено върху площадката на асансьора, и да натисне

копчето, беше работа за един миг. Тя се спусна в отделението на банката, като се радваше на успеха.

„Аз ви надхитрих, Щирнер!“

Стражите се учудиха на необикновеното ѝ появяване, но почитателно я пуснаха. Тя се страхуваше да не им е дадена заповед от Щирнер да не пускат никого.

Със силно разтуптяно сърце Елза прекрачи прага на дома, който ѝ беше станал омразен, вдъхна с пълна гърд пролетния въздух и се смеси с уличната тълпа. Какво щастие! Тя беше свободна. Щом сви зад ъгъла, тя нае такси и нареди да карат до най-близката гара. Само по-скоро да бъде по-далеч оттук!

На гарата тя смая носача, който я попита за къде да ѝ вземе билет.

— Всеедно!... Докъдето може да се отиде ето с тези пари...

Елза допусна непредпазливост: като учуди носача, тя остави следа в паметта на този човек и с това даваше нишка при издирването ѝ, но тя беше като в треска и не обмисляше думите си.

Нервното ѝ напрежение намаля едва когато локомотивът изсвири за последен път и вагонът плавно се разклати. Тя се страхуваше до последния момент от преследването на Щирнер, макар да знаеше, че той отсъствува от града.

Когато предградията на града изчезнаха и се ширна полето, Елза едва не заплака от радост. Залязващото слънце позлатяваше сградите на фермите. Стадата пасяха, като бавно се движеха по изумруденозелената пролетна трева.

От всичко това тя изпаднаше във възторг. Гледаше през прозореца, без да се откъсва от него, и весело тананикаше:

„Аз съм свободна птица, искам да летя...“

Не мислеше за бъдещето. Опиваше се от свободата. Едва когато слънцето залезе и мрак покри полетата, а във вагона светнаха лампите, тя се замисли:

— Е, по-лошо няма да бъде!

Бързо се разсъблече и уморена от преживените вълнения, дълбоко заспа.

Не помнеше дълго ли беше спала.

Но внезапно се събуди от тласък и с недоумение се огледа наоколо. Вагон... Как е попаднала във вагона? В душата бързо

нарастваше безпокойство и някакво още неоформило се чувство. Това чувство растеше, усилваше се, ставаше все по-осезателно...

„Обратно! Трябва да се върна веднага, незабавно. Обратно! Щирнер! Милият Щирнер! Той я очаква!“ И пред нея изплува печалното, безкрайно скъпо лице, каквото го видя, когато свиреше на рояла.

Тя бързо се облече и излезе в коридора. Сънливи пътници отиваха да се мият с кърпи в ръце. Беше рано сутринта.

— Кондуктора, кажете, има ли наблизко спирка? Дебелият кондуктор извади с възмутителна флегматичност голям сребърен часовник, отвори капака му, без да бърза, и като помисли, отговори:

— След дванадесет минути, фройлайн. Елза тропна с токчето.

— Възмутително! Да чакам толкова дълго! А кога има обратен влак?

— Насрещният ще тръгне по същото време. Елза хапеше устни от нетърпение.

Когато влакът най-после пристигна на станцията, тя скочи от него почти в движение и се втурна във вагона на насрещния влак, който пътуваше в обратна посока.

Тя нямаше билет и контрольорът състави акт, но Елза дори не забеляза това и механически отговаряше на всички въпроси.

Когато назова името си, контрольорът я погледна с почит и любопитство.

Елза не можеше да си намери място от нетърпение. Излизаше от купето, ходеше от прозорец на прозорец и привличаше вниманието на пътниците със странния си вид и неспокойните си движения. Едва не заплака от досада, че бързият влак върви толкова бавно.

— Скоро ли ще пристигнем? — питаше тя ежеминутно и пътниците, на които омръзна да отговарят на въпросите ѝ, почнаха да я отбягват. Тогава тя отиде в своето купе, легна по лице и като притисна до болка слепите си очи, започна да повтаря, сякаш бълнуваше:

— Лудвиг! Лудвиг! Лудвиг!... Кога ще те видя? Най-после влакът спря.

Като разбутваше пътниците, Елза се втурна по перона и през залата излезе от гарата и скочи в едно такси.

— Банката на Елза Глюк! Бързо, бързо, бързо! Колкото може по-бързо!...

Застанал сред кабинета, Щирнер очакваше Елза. Тя се втурна с разрошени коси, хвърли се към него и силно го прегърна с ридание.

— Лудвиг, мили, най-сетне!...

Върху лицето на Щирнер се отразиха щастие и скръб.

— Моя!... — тихо произнесе той, като целуна Елза по затворените очи.

Часовникът удари шест.

[1] Glück на немски значи щастие. ↑

ВТОРА ЧАСТ

I. БОРСОВАТА ПАНИКА

Търговският свят преживяваше паника.

От месец май борсата навлезе в периода на най-жестоките сътресения. За един месец бяха регистрирани повече от две хиляди фалита. През юни тяхното число се увеличи до пет хиляди. Докато фалирваха дребни предприятия, финансовите вестници се опитваха да омаловажат впечатлението за надвисналата катастрофа и успокояваха общественото мнение с това, че кризата само ще очисти икономическия живот на страната от „несолидни и излишни предприятия, израснали на почвата на валутни спекулации“. Но през юни жертва на кризата станаха няколко от най-старите и най-крупните предприятия. Този удар се отрази тежко на промишлеността и на маса дребни собственици на акции. И вестниците не криеха вече тревогата си. Наближаваше истинската катастрофа, много по-страшна поради това, че самото възникване на кризата не се поддаваше на обикновените обяснения с „икономическата конюнктура“. Сякаш някаква страшна епидемия от неизвестна болест мина по финансовите предприятия, като вземаше все нови и нови жертви. В началото на юли в цялата страна останаха само три най-крупни банки, които оцеляха: Мюнстерберг, Шумахер и Елза Глюк. Първите две вече бяха понесли загуби до тридесет процента от своя капитал. Банката на Елза Глюк не само че не понесе загуби, но почти утрои капитала си. Последната битка за съществуване трябваше да се разрази между тези три финансови колоса. Банката на Елза Глюк притежаваше капитал, който превишаваше капиталите на Мюнстерберг и Шумахер, взети поотделно. Но при обединяването на тези банки против банката на Елза Глюк превесът можеше да се окаже в полза на двамата.

Наистина можеше да има и друга комбинация: да се влезе в споразумение или дори да се слоят капиталите с банката на Елза Глюк, като уговорят известни права за себе си. И Мюнстерберг, и хитрият Шумахер, всеки поотделно, тайно един от друг бяха направили този опит, изпращайки при Щирнер доверени лица, за да „сондират почвата“. Но този „зъл гений“, както наричаха Щирнер в борсовите

среди, не приемаше никакви споразумения. Той беше оскърбително насмешлив, безпощаден и неумолим към своите съперници. Необикновеното щастие в борсовия курс, абсолютно непонятното влияние върху обкръжаващите го правеха Щирнер страшен.

Банкери и борсови посредници говореха помежду си с понижен глас, сякаш се страхуваха да не ги подслушва неизвестен враг, за многобройните случаи на странна гибел на банкери които са се обърнали лично към Щирнер. За какво беше разговарял Щирнер с тях, те на никого не казваха. Но след посещението си при него тези банкери като че губеха разсъдъка си и целия си опит, правеха безсмислени сделки, които само ускоряваха тяхното разоряване, а капиталите им се преливаха в подземията на банката на Елза Глюк. Няколко от тези разорени хора завършиха живота си със самоубийство. Поради това Мюнстерберг и Шумахер решиха да действуват чрез цяла верига от посредници, понеже се бояха от личен контакт.

Когато преговорите с Щирнер не доведоха до нищо, за Шумахер и Мюнстерберг стана ясно, че само сливането на двете банки, които враждуваха помежду си повече от половин век, можеше да им даде възможност ако не да победят, то да продължат упоритата борба със „злия гений“.

Струваше им се, че воденето на тази борба ще бъде облекчено от обстоятелството, че те притежаваха повечето от акциите на най-крупните търговско-промишлени предприятия на страната: каменовъглените мини, производството на анилинови бои, автомобилните и радиозаводи, електрическото осветление, градските железопътни линии, корабостроителните заводи... Акциите от тези предприятия се намираха в ръцете на милиони Дребни вложители — малоимотни фермери, канцеларски служещи, параходни готвачи и дори момчета, които обслужват асансьорите. Всички те бяха свързали съдбата на своите дребни спестявания със съдбата на банките на Мюнстерберг и Шумахер. Зад банкерите беше широкото „обществено мнение“.

Сутринта на петнадесети юли Зауер, най-преданият и усърден помощник на Щирнер, влезе в кабинета за редовен доклад.

Зауер силно стисна протегнатата от Щирнер ръка.

— Здравейте, Зауер! Как е със здравето вашата кукличка?

— Благодаря. Тревогата ми се оказа напразна. Вчера идва лекарят.

— И какво намери той на фрау Зауер?

Зауер отговори с щастливо и малко смутено лице:

— Тя очаква да стане майка...

— Така ли? Поздравявам ви. Предайте ѝ моите поздрави. А какво става на борсата? Има ли новини?

— Има, и то голяма новина. Мюнстерберг и Шумахер създават единен фронт срещу нас. Те са подали молба за образуването на акционерно дружество и както се говори в борсовите кръгове, правителството ще ги подкрепи.

— Знаех това.

Лицето на Зауер изрази учудване. Щирнер се усмихна.

— Какво друго им остава да правят? — отговори Щирнер. — Зверовете винаги се съюзават за защита от по-силния враг. А правителството, какво? То иска само да има буфери между държавната банка и мен. Защото, ако дебелият Мюнстерберг и мършавият Шумахер изгърмят, то в държавата ще останат само две финансови сили, само две, Зауер: аз, тоест банката на моята жена, и държавната банка. И неизвестно е още кой кого ще победи.

Дори Зауер, който беше свикнал с главозамайващите успехи на своя приятел, бе удивен.

— Не излитате ли твърде високо, Щирнер?

— Ние живеем в света на неустойчивото равновесие, приятелю мой. За нас има само два пътя: или горе, или долу. Завъртяното колело при спиране пада. Как реагира борсата на предстоящото сливане на банките?

— За един ден акциите на Мюнстерберг и Шумахер се покачиха с петдесет пункта — отговори Зауер.

— Пратете малките посредници да закупят тия книжа.

— Вие играете на Мюнстерберг и Шумахер?

— Аз играя на Глюк. Нима още не разбирате моята игра? Купувайте, Зауер, купувайте. Колкото те са по-високо, толкова по-добре. Омръзна ми да бия дребен дивеч и искам с един удар да сложа край на цялото това борсово боричкане.

Като подписа книгата, Щирнер освободи Зауер, но после се сети за нещо и го повика.

— Зауер, научете домашните адреси на министъра на търговията и промишлеността и на министъра на финансите.

— Техните адреси можете да намерите ето в този справочник.

— Ах, да... Благодаря ви. Как мислите, Зауер, ще ни се удаде ли да ги поканим под някакъв предлог при мен?

— Не допускам.

— Те няма да удостоят с тази чест Лудвиг Щирнер. Ще видим какво ще стане след месец-два, а засега ще минем и без тази визита. Подайте ми, моля, плана на града.

Зауер го подаде.

— Благодаря ви. Вие сте свободен, Зауер.

Щирнер разгъна на масата големия план, сложи компаса и обърна плана така, че неговият север точно да съответствува на стрелката на компаса. След това щателно отбеляза с точки местата, където живееха министрите, и банката на Елза Глюк, съедини тези точки с линии и записа ъглите в бележника си.

— Така... Е, господа министри, щом планината не отива при Мохамед...

Без да се доизкаже, той влезе в своята стая, съседна на кабинета, и се заключи.

След десет минути в кабинета влезе Елза и седна в голямото кресло до писалището. Ключалката щракна и Щирнер излезе от своята стая. Елза бързо се изправи и тръгна към него с протегнати ръце. Щирнер целуна и двете ръце.

— Искал си да ме видиш, Лудвиг? Той я хвана подръка и я поведе.

— Да, мила, свърших сутрешната си работа и искам да закуся с теб в зимната градина.

Елза се зарадва.

— Ти отделяш толкова малко време за мен. Лудвиг.

— Какво да се прави, скъпа, сега се водят боеве... Знаеш ли, че твоето състояние се утрои, а след няколко дни в ръцете ти ще бъдат капиталите на всички частни банки в страната?

Те седнаха на голяма маса, подредена за закуска. Щирнер наля в чашите вино.

— Ти ще станеш кралица на борсата. Той отпи глътка.

— Впрочем никаква борса няма да има. Борсата ще бъде тук. Ако ти вече не беше моя жена, с какво удоволствие много чистокръвни принцове щяха да ти предложат ръката и сърцето си! И ако за цялото това богатство, за цялото твое могъщество имам малка вина и аз, то признай, че Щирнер не е чак такъв празен дърдорко!

— Никога не съм казвала това! — горещо възрази Елза.

— Така ли? Още по-добре. Те се чукнаха.

— Лудвиг, бих била по-щастлива, ако ти утрояваше не моето състояние, а времето, което отделяш за мен. Ако знаеш само как ме измъчва самотата... Аз живея единствено с очакването кога ще те видя.

— Още малко търпение, скъпа моя! Ще вържа ръцете на нашите последни съперници, ще ги хвърля в нозете ти като военна плячка и тогава...

Влезе Зауер и почтително се поклони на Елза. Тя му отговори с любезно кимване на главата.

— Моля да бъда извинен, че ви безпокоя. Някакъв господин ви очаква в приемната, Щирнер, и казва, че е дошъл по неотложна работа. Много подозирам, че е агент на Шумахер. Исква да говори лично с вас.

Щирнер излезе.

— Е, как е Ема? — попита Елза.

— Благодаря ви... Всичко е наред...

— Какво ви казвах? Ето че бях права! Напразно се безпокояхте. Ема ще има дете!... Не мога да си представя. Самата тя трябва още да играе на кукли. Днес непременно ще намина към нея...

— Тя много ще се радва да ви види. Щирнер се върна.

— Не сте сгрешили, Зауер. Старата лисица Шумахер е готов да предаде своя съюзник в последната минута, стига да го приема с права на съдружник... И заплашва, и обещава всякакви изгоди — с една дума, пуска в действие целия си арсенал от спекулантска мъдрост.

— Какво му отговорихте?

— Казах: предайте на господин Шумахер, че не са ми нужни нито съдружници, нито гувернантки. Седнете да закусите с нас, Зауер.

Те разговаряха весело като хора, които ги свързва искрена дружба и взаимно уважение. От предишните бури не беше останала и следа.

II. ПОБЕЖДАВА ПО-СИЛНИЯТ

В деня, когато правителството трябваше да утвърди новото акционерно дружество, което обединяваше банките на Мюнстерберг и Шумахер, Щирнер повика Зауер рано сутринта и даде нареждане:

— Продайте всички акции на Мюнстерберг и Шумахер, очистете всичко до последното листче.

— Но само за една нощ те се покачиха с двадесет и шест пункта. Получени са достоверни сведения, че утвърждаването на акционерното дружество е обезпечено. Струва ми се...

— Не се безпокойте за нищо и изпълнете точно нареждането ми. Още сега идете лично на борсата и ме уведомявайте по телефона за всичко.

Зауер сви рамене и излезе.

А след един час телефонът вече иззвъня.

— Акциите се разграбват. Непрекъснато се покачват.

— Отлично, Зауер. В колко часа е заседанието на правителството?

— В два часа след пладне.

— Ще успеете ли да продадете всички акции до това време?

— Достатъчен ми е и един час.

— Още по-добре. Телефонирайте ми след един час.

Не беше изминал и половин час, когато Зауер съобщи:

— Акциите са продадени до една. На борсата става нещо невероятно. Тълпата задръсти целия площад пред борсата. Уличното движение е преустановено. Трамваите си пробиват път много трудно, а автомобилите не могат...

— Това не ме интересува. Как са нашите акции?

— Уви, спадат.

— Великолепно. Изчакайте да спаднат още повече и тогава започнете да купувате...

— Много ли си зает, Лудвиг? — попита Елза, като влизаше в кабинета.

— ...Купете всичко, което ви предлагат — продължаваше да говори по телефона Щирнер. — Обаждайте се по-често — и като се обърна към Елза, каза: — Да, скъпа, много съм зает. Закуси сама. През целия ден и вероятно цяла нощ няма да мръдна от телефона.

Елза направи недоволен жест. Щирнер остави телефонната слушалка и се приближи до нея.

— Какво да се прави, мила, потърпи. Днес е генералното сражение. Трябва да го спечеля, а утре ти ще бъдеш некоронована кралица, в твоите ръце ще бъдат такива богатства...

— Лудвиг! — каза с упрек Елза.

— Добре, няма да говоря за това. Как е Ема? Беше ли при нея?

— Лекарят казал, че бъбреците ѝ не са в ред — кой би могъл да помисли? — и за нея е опасно да има дете...

— Така, така — разсеяно слушаше Щирнер.

— А тя казва, че ще умре, но няма да се откаже от детето.

— Така, великолепно.

Телефонът отново извънтя. Щирнер трепна и като целуна набързо Елза по челото, каза:

— Бъди умна, не се сърди. Когато свърши всичко това, ще идем с теб на Ривиерата. Ало! Слушам.

Елза въздъхна и: излезе.

— В дванадесет часа? Значи след един час? Още по-добре! Веднага щом научите решението на правителството, непременно ми съобщете.

Като сложи слушалката, Щирнер развълнуван закри из кабинета.

— Вместо в два часа правителството ще реши този въпрос в дванадесет. Значи действа! Сега вярвам в успеха си както никога. Ако победа тук, побеждавам във всичко! И Щирнер ще бъде всемогъщ!

Той отметна глава назад, притвори очи и замря за минута с усмивка на лицето.

— Но сега не е време да се опивам от властта. Трябва да събера всички сили за последния удар.

Щирнер влезе в стаята си и се заключи.

След един час излезе оттам уморен, преbledнял, оправи надвисналия над челото си кичур коса, отпусна се в креслото и затвори очи.

Телефонът иззвъня. Щирнер нервно скочи и сграбчи слушалката.

— Ало! Да, да, аз съм... Вие ли сте, Зауер? Обаждаше се не Зауер, а един от агентите на Щирнер, Шпилман.

— Зашеметяваща изненада! Заседанието току-що свърши. Правителството отказа да утвърди устава на акционерното дружество. Шумахер, който присъствува на заседанието, викнал в лицето на министъра: „Предател!“ Мюнстерберг получил удар и е закаран в къщи в безсъзнание.

Щирнер не го дой изслуша. Той пусна телефонната слушалка с трепереца от вълнение ръка и така силно извика: „Победа!“, че лежащият до креслото му Фалк се събуди, скочи и погледна с недоумение своя господар.

— Победа, Фалк! — И като хвърли носната си кърпа в ъгъла на кабинета, Щирнер заповяда: — Дръж!

Кучето се озова с няколко скока до кърпата, сграбчи я и я донесе на господаря си.

— Сега вече всички ще правят така! Хахаха!... — нервно се смееше Щирнер. Той вдигна кучето за предните лапи и го целуна по челото. — Но аз няма да ги целувам, Фалк, защото те са по-глупави от тебе и ме мразят. Затова пък много по-приятно ще ми бъде да ги карам да ми носят носните кърпи!

Телефонът иззвъня.

— Зауер? Да, зная вече. Шпилман ми каза. Как реагира борсата?

— Избухване на бомба би направило по-малко впечатление. Борсата се превърна в лудница.

— Акциите на Мюнстерберг?

— Главоломно падат. Вие сте гений, Щирнер!

— Да оставим комплиментите. Когато акциите на банкрутиралите банки започнат да се котират по цената на амбалажната хартия, можете да ги изкупите... Ще съумеем да възстановим ценността им. Но за това има време. Работата е свършена и вие можете да си вървите, Зауер!

— Не мога да изляза. Хората са се превърнали в обезумяло стадо. Дотук не могат да се доберат дори санитарите за бърза помощ, за да отнесат припадналите и прегазените от тълпата.

— Е, щом сте лишен от свобода, съобщете ми какво става там.

И Зауер съобщи. Фондовите посредници се събрали на десетминутно съвещание, на което решили, че е невъзможно да подкрепят акциите на Мюнстерберг, Шумахер и всички банки, свързани с тях. Крахът настъпи. Всяка минута се разоряваха цели състояния. Акциите ежеминутно минаваха от ръце в ръце. След полунощ нервното напрежение достигна връхната си точка. Не само площадът пред борсата, но и съседният площад бяха задръстени от автомобилите на крупните притежатели на акции. Те стояха в лимузините си цялата нощ, бледи и уморени, с блуждаещи очи. Бюлетин след бюлетин донасяха известия за непрестанното спадане на курсовете. Тези курсове се съобщаваха по телефона, но дори в момента на изпращането на телефонограмите те вече не съответствуваха на действителността. Тълпи хора като по време на стихийно бедствие се разположиха на бивак на съседния булевард и платиха за правото да седят на булевардните пейки повече, отколкото струваше стая в най-скъпия хотел. Призори двама борсови посредници и един banker бяха обзети от пристъп на буйна лудост.

— Смърт на Щирнер! — крещеше единият посредник.

С голяма мъка успяха да отведат полуделите в болницата.

Едва когато се развидели, вълнението утихна като пламъци на догарящ пожар. Довчерашни богаташи излизаха от борсата остарели с десет години, прегърбени, побелели, с треперещи крака. Тълпата оредя. Накрая Зауер успя да излезе от зданието на борсата и като се олюляваше от умора, вдъхна с пълни гърди свеж въздух.

„Такава паника цари сега в цялата страна... — помисли той. — Тази нощ се разориха стотици хиляди хора — милиони дребни вложители загубиха спестяванията си. Този луд викаше против Щирнер, обвиняваше го за всичко. Но Щирнер не е виновен. Побеждава най-силният. Щирнер е юнак. Гениален ум!“

Зауер се усмихна и тутакси уморено се прозина.

А Щирнер, като получи от Зауер по телефона последното съобщение, стана от писалището и сладко се протегна. Вълнението му притихна. Той изпитваше чувството на онази приятна умора, което обзема човека, когато е порботил добре и е доволен от резултатите на своя труд. Той победи. И неговата победа беше повече от победа над банкери и министри. Победи съпротивителната сила на човека! Готлибови, Ема, Зауер, Елза.... Сега ето тях!...

— Никой в света вече не може да ми се съпротивява, скоро целият свят ще бъде моя собственост! — гордо каза той.

Не му се спеше.

Качи се горе и почука на вратата на Елза.

Тя бе облечена и не си беше лягала. Бързо отвори вратата и протегна ръцете си сияеща:

— Най-сетне си спомни за мен, Лудвиг!

III. БЯЛАТА ВИЛА

Банката на Елза Глюк — тя се наричаше както преди на моминското презиме на Елза — стана неограничен господар във финансовия свят.

Впрочем самата Елза не почувствува нарастването на своето могъщество. Както преди тя бродеше сама из своите пусти стаи и живееше с мисълта за кратките си срещи с Щирнер. Но той беше все още много зает, за да ѝ отделя повече време. Елза винаги чувствуваше, когато той иска да я види. По тялото ѝ преминаваше сладък трепет и тя бързаше надолу, без да чака повикване, знаейки, че Щирнер е свободен и няма да я отстрани от себе си. Но случваше се, нижеха се дни, изминаваше седмицата, а Щирнер се мяркаше при нея само сутрин, разсеяно я поздравяваше и изчезваше. От време на време той отсъствуваше от града по няколко дни. Тогава я обземаше някаква апатия и тя дори не искаше да го види. И ако го срещнеше веднага след завръщането му, беше хладна. Щирнер недоволно се мръщеше и бързо отиваше в своята стая, забранена дори за нея. Няколко минути след пребиваването на Щирнер в стаята му тя изведнъж забелязваше, че започва да я изпълва пламенно любовно чувство. И когато Щирнер излизаше от стаята си, тя го посрещаше с преизпълнени с нежност погледи.

Щирнер продължаваше да се мръщи, като че го гнетеше някаква мисъл. Но искреното чувство на Елза скоро завладяваше и него. Той беше внимателен и любезен и тя жадно поглъщаше тези редки минути...

Заминаването им се забавяше.

Щирнер си беше поставил нова задача: да вземе в свои ръце цялата промишленост на страната, като използуваше обстоятелството, че повечето от предприятията бяха длъжници на банката на Елза Глюк. Фабрикантите упорито се бореха, но Щирнер едно подир друго заграбваше техните предприятия.

И чак когато борбата завърши в полза на Щирнер, той повика Зауер и Елза и каза:

— Най-сетне аз мога да откъсна и да направя с известно закъснение нашето сватбено пътешествие. Вие, Зауер, ще се справите с работата. Всъщност борбата е завършена. Остава само да се легализират нашите права: да се протестираат полиците на „последните мохикани“, да се обявят публичните разпродажби на техните фабрики и заводи и да прикрепим тези предприятия към нас, защото кой друг освен нас може да ги откупи? Утре заран ние отлитаме. Как е здравето на жена ви?

Зауер съкрушено поклати глава.

— Няма да я познаете, Щирнер, тя много се промени, зле е.

— Е, това си е в реда на нещата — каза Щирнер, като се усмихна.

— Не, не говоря за това — отвърна Зауер, като се посмути, — лицето и нозете ѝ са много отекли: бъбреците. Тя не послуша лекарите, сега вече раждането е неизбежно. — И той допълни с искрена загриженост: — Много се страхувам за моята кукличка...

— Сега вече ще трябва да се грижите наведнъж за две куклички. Не се страхувайте, Зауер. На вашите услуги ще бъдат най-добрите професори. Не забравяйте да ми телеграфирате за всичко. Предайте на съпругата си моите поздрави.

Нощта преди отлитането Щирнер не спа. Елза дремеше в стаята си. Но и в съня си тя чувствуваше, че по тялото ѝ като че преминават някакви нервни или електрически токове. На няколко пъти протягаше ръце в полусън и нежно шепнеше:

— Лудвиг! Мили Лудвиг!...

А при първите слънчеви лъчи тя вече излетя със собствения си самолет заедно с него.

Летяха към Мантон, към една от вилите, които ѝ принадлежаха, купена от Карл Готлиб малко преди смъртта му.

След дългия затворен живот този полет заедно с Лудвиг ѝ се струваше приказно красив.

Искаше ѝ се едновременно да гледа Лудвиг и да се любува на панорамата, която се откриваше под нея. Загледана в необятния простор, тя весело пееше:

— Аз съм волна птица, искам да летя!... Глупава песничка — обърна се тя със смях към Щирнер — „искам да летя“. Трябва да се пее: „Аз съм волна птица и със теб летя.“ Погледни колко е смешно:

оттук виждаме само керемидени покриви, а къщите приличат на красиви квадратчета върху зелен килим. Ами какви са тези мравки? Та това стадо! Колко е мъничко! Кои са тези снежни планини, които блестят в далечината?

— Алпите.

— Вече Алпите! Ние ще летим по високо от орлите!... Никога не беше се чувствувала толкова щастлива. Кацнаха на малко летище близо до Ница. След един час бяха в своята вила.

Вилата бе разположена недалеч от Вентимиля, до границата, която разделяше владенията на Франция и Италия.

Прекрасната бяла вила, разположена почти на морския бряг, облицована с мрамор, беше потънала в зеленина. Портокаловите дървета бяха отрупани с едри плодове. На площадката пред вилата растяха палми. Покриваше я пъстър килим от червени карамфили.

Единственото неудобство на вилата, се състоеше в това, че наблизко минаваше железопътна линия. Почти непрекъснато се движеха влакове, които трещяха над главите им. Но Елза дори не забелязваше това неудобство: спеше дълбоко през нощта и шумът не я будеше, а през деня правеха екскурзии в планината, разхождаха се с яхтата си или летяха с хидроплан покрай брега до Ница и обратно. Замъкът на кукленото княжество Монако, залепен върху жълтите скали като лястовиче гнездо, приличаше на играчка. Прибойт очертаваше бяла нишка до брега. Разхождащите се на плажа изглеждаха по-малки от топлийки. А когато пилотът завиваше, за да се връщат обратно, и насочваше хидроплана в открито море, гледката беше още по-изумителна. Краищата на хоризонта, издигнати високо поради оптическа измама, превръщаха морето в синЯ чаша, захлупена със светлосиния похлупак на небето. И сякаш хидропланът се намираше в центъра на кълбо. Отдолу плаваха играчки платноходки.

Тя се връщаше във вилата бодра и жизнерадостна както никога.

След рационализирания, студен, полупразен стъклен ковчег — дома на Готлиб — вилата й се стори необикновено уютна и „обитаема“. Тук Готлиб още не беше успял да внедри своите чудачества. Обстановката беше малко старомодна, но красива и удобна. Старият, но хубав роял много се хареса на Елза и тя свиреше през топлите вечери. Вратата на балкона беше отворена, над огледалната водна повърхност изплуваше луната, като хвърляше

сребърна пътека по морето, а съживените от нощната прохлада туберози лъхаха сладка нега.

И пиесите, които тя свиреше, бяха също така красиви, пълнозвучни и спокойно-радостни като тези южни нощи.

Изглеждаше, че и Щирнер си почива. Дори чертите на лицето му се смекчиха и иронична усмивка не изкривяваше устните му. Само понякога, като спираше погледа си върху Елза, Щирнер изведнъж ставаше замислен и печален.

Двете седмици изминаха неусетно.

Но в началото на втората седмица Елза почувствува някаква промяна в себе си. Като че ли се събуждаше от сън. Прибираше се в стаята си и дълго стоеше сама. Неканените мисли отново започваха да я безпокоят. И Лудвиг сякаш ѝ ставаше по-малко скъп, на което тя самата се учудваше. Наблюдаваше лицето му и то сякаш ѝ се струваше все по-продълговато и неприятно.

Щирнер забелязваше това и ставаше все по-мрачен. Не го радваха и телеграмите на Зауер. Той съобщаваше за редица неуспехи. През време на отсъствието на Щирнер се възстановили няколко банки. Някои от най-крупните собственици на заводи и мини успели да получат задгранични кредити и изплатили полиците си, като по този начин се освободили от финансовото иго на Щирнер. Но най-главното — със заминаването на Щирнер вестниците подели и широка кампания против него. Концентрирането на цялото финансово и промишлено богатство на страната единствено в ръцете на банката на Елза Глюк се считало опасно за държавата и за интересите на населението. Против Щирнер се опълчили както правителствените, така и частните вестници.

Необикновенният, невиждан успех на Щирнер давал повод за най-различни предположения и тълкувания и повечето вестници били склонни към това, че от каквото и да е предизвикан този успех, той излиза от обикновените рамки, поради което с това могъщество е необходимо да се води борба също с необичайни средства, непредвидени в закона. Възможно било правителството да издаде специално законодателно постановление, насочено против Щирнер. Министрите, които отхвърлиха устава на акционерното дружество на Мюнстерберг и Шумахер, били принудени да подадат оставка под натиска на общественото мнение, въпреки че негласното следствие,

водено срещу тях, не могло да установи наличието на користни мотиви в тяхното поведение, другояче казано — подкупването им от Щирнер. Мюнстерберг не понесъл удара и умрял. Шумахер направил опит да се самоубие, оживял и се изселил в Америка.

Това бяха новините през последната седмица. Целият свят вече научи за Щирнер. Името му беше в устата на всички. Тук, в Мантон, той и жена му се държаха настрана. Всяко тяхно излизане възбуждаше такова любопитство, примесено със страх, че Щирнер избягваше да се показва в обществото.

Докато Елза беше нежна към него, той не чувствуваше самотата. Но през последните дни тя ставаше все по-студена към него, а той — все по-мрачен.

После той изведнъж се залови за работа, поръча железни листове, телена мрежа, изолатори, цял куп електротехнически материали, заповяда да занесат всичко това в отделна стая и се затвори там целия ден.

На другата сутрин Елза отново бе нежна и преизпълнена с любов към него. Но изглежда, че и това вече не го радваше.

За да се разсеят, той ѝ предложи да се разходят в планината — отдавна не бяха излизали от къщи. Този път Елза охотно се съгласи.

Отидоха недалечно и се спряха да починат в малка, бяла, чистичка къщурка. Гостоприемната, словоохотлива и любопитна старица им поднесе мляко и като се осведоми откъде са, заговори:

— Виж ти, откъде сте! Казват, че там се появил някакъв човек — Щирнер. Какво ли не говорят за него у нас! Той и жена му били сега най-богатите хора в цял свят, само че това богатство е много съмнително! Колко народ е загинал заради него, колко са се разорили, колко кръв и сълзи са се пролели...

На вратата се почука и тутакси, без да дочака отговор, в стаята се втурна запъхтян един слуга от вилата.

— Извинете, господин Щирнер, вие заповядахте незабавно да ви предаваме всички бързи телеграми... — И като бършеше потта от челото си, той подаде телеграмата. — Ето, току-що я получихме.

От вълнение старицата изтърва кърпата от ръцете си, затрепера и загледа Щирнер с ужас.

Щирнер отвори и прочете телеграмата. След това стана внезапно и се намръщи.

— Можете да си вървите, Жан! — каза той на слугата и като хвърли златна монета на слисаната старица, подаде ръка на Елза. минаване.

Старицата дълго гледа след тях, после взе монетата с два пръста, зашепна молитва и я хвърли в помийната яма.

— Прокълнати пари!

— Какво се е случило, Лудвиг? — тревожно запита Елза — Мили, пак ли там? Толкова скоро! — И тя погледна с тъга небето, брега и морето, сякаш се прощаваше.

— Моето присъствие е необходимо! Зауер телеграфира, че враговете ми са се възползували от моето отсъствие и отново са започнали борба.

Лицето на Лудвиг изведнъж стана сурово.

Като освободи ръката си от ръката на Елза толкова рязко, че тя се дръпна уплашена назад, той размаха юмрук и извика със злоба:

— Марш по местата си, проклетници!

Чул познатата дума, Фалк покорно легна на пътя и сложи глава на протегнатите си лапи.

Когато се завърна в къщи, Щирнер намери положението много по-сериозно, отколкото очакваше. Десетина разорени банкери се бяха обединили и създали нови банки, които успешно конкурираха банката на Елза Глюк. Те бяха успели не само да привлекат част от клиентелата на банката, но и да откупят няколко големи фабрики и заводи, които бяха под финансовото иго на Щирнер. Освен това правителството вече беше подготвило закон за банковите учреждения, насочен явно против Щирнер. И Щирнер, забравил за Елза, отново бе погълнат от борбата и по цели дни не излизаше от стаята си.

Този път обаче Щирнер успя бързо да се справи със своите противници. Конкуриращите го банки отново бяха присвоени, за издаването на законите, които трябваше да ограничат свободата на операциите на Щирнер, не стана и дума. Нещо повече, с редица нови закони се легализираха новите порядки, въведени в банковата практика от Щирнер.

За него отново настъпи период на относително спокойствие.

Той често се виждаше с Елза, възобнови научните си занимания, посещаваше своята „зверилница“ и майстореше някакви сложни прибори.

Но независимо от това се чувствуваше уморен. Водеше напрегнат живот, изразходваше много нервна енергия. Повиканият лекар установи у него психостения. Това болезнено състояние изостряше чувството му за самотност особено сега, когато животът му протичаше относително спокойно. Дори ласките на Елза не го успокояваха, а понякога го и Дразнеха.

— Не е това, не е това! Ти ли ме милваш, или самият аз се милвам чрез твоята ръка? — говореше той неразбираеми за Елза думи.

Но Злият дух на самотността го измъчваше особено вечер, като Саул, и Щирнер бягаше при своя „Давид“ — както наричаше в такива минути Елза — и я молеше:

— Свири, свири, Елза! Искам музика, тя ме успокоява... И Елза сядаше до рояла и свиреше изпълнените с тиха тъга ноктюрни на Шопен.

Пред тях изникваха картини от безоблачното щастие на първите седмици от пътуването им на юг. От зимната градина се носеше уханье на цветя, обгръщаше ги очарованието на южната нощ. Но сега това очарование се примесваше с тъгата по изгубеното щастие.

— Извинете, че ви попречих — чува внезапно гласа на Зауер, — Можете да ме поздравите. Тази сутрин ми се роди син!

Щирнер и Елза, кой знае защо, се развълнуваха от тази новина.

— Не можах да ви съобщя по телефона за това — продължи Зауер. Той изглеждаше много изморен, но щастлив. — Цяла нощ не съм спал... Тревожих се. Сега тя спи.

— Благополучно ли е всичко?

— Раждането беше трудно. Жена ми е много отпаднала. Има усложнения в бъбреците. Лекарите казват, че е необходимо да замине на юг и вероятно за по-дълго. Но тя не е съгласна да пътува без мен. Ще ме пуснете ли?

И Зауер умолително загледа Щирнер и Елза. Щирнер се замисли.

— Разбира се, нали, Лудвиг? — каза Елза.

— Ще ви дам отговор след ден-два. Мисля, че ще бъде възможно. А сега разрешете ми да ви поздравя със Зауермлади!

Зауер се поклони.

— Извинете ме, но бързам. — И като се сбогува набързо, той излезе. А Елза и Щирнер стояха, облегли се на рояла, погълнати всеки от своите мисли.

IV. МАСОВАТА ПСИХОЗА

Измина седмица, а Зауер и жена му все още не заминаваха.. През последните дни Щирнер почти не излизаше от своята стая и беше много мрачен. Бяха отменили дори музикалните вечери в голямата зала. Елза понякога правеше опит да се види с Щирнер, но нещо я възпираше. Тя бродеше сама из залата, спираше се, вдигаше ръце и тихо шепнеше:

— Колко съм нещастна!...

В края на седмицата образът на Щирнер започна като че ли да избледнява в нейното съзнание. Понякога пред нея се мяркаше лицето му и то ѝ се струваше чуждо и страшно.

Все по-често тя оглеждаше околната обстановка с недоумение, сякаш я виждаше за първи път. А в края на седмицата започна да я преследва образът на Зауер. Милият Зауер. Как може да го забрави? За това, че Зауер е женен, че му се беше родило дете, тя абсолютно не мислеше, като че ли не бе ставало такова нещо. Когато случайно срещна Зауер, тя така нежно го погледна, че той я загледа с недоумение, после внезапно се смути и замисли, сякаш си припомняше някаква изплъзваща му се мисъл.

— Ото — нарече го отново тя по име, — толкова отдавна не съм ви виждала... Защо ме отбягвате, Ото?... — И като се приближи до него, тихо добави: — Аз съм така самотна... Вие ми липсвате, Ото...

Бяха сами.

Ото седна на стола до Елза и усилено почна да трие челото си с ръка. Нежните ѝ думи пробудиха заспалите спомени. Лицето на Зауер изразяваше мъчителна борба. И изведнъж някаква мисъл го проряза и просветли лицето му. Той хвана Елза за ръката и като я гледаше с влюбени очи, заговори с пресекващ от вълнение глас:

— Да, да, колко отдавна не сме се виждали! Елза, мила Елза! Как можах да ви забравя? Не зная какво става с нас, но сега сякаш се разпръсна мъгла и аз ви видях след дълга раздяла. Къде бяхте, Елза? Какво стана с вас?

Те седяха, като че наистина се бяха срещнали след дълга тъжна раздяла, и не можеха да се нагледат.

Прекъсвайки се един друг, заговориха за своята любов, мъката на самотата, за радостта от тази среща.

Часовникът гръмко биеше час след час, ударите звънко отекваха в пустите стаи, а те продължаваха да седят и да говорят и не обръщаха внимание на времето...

Не строяха никакви планове, не си спомняха миналото, не мислеха за бъдещето. Просто се опиваха от настоящата минута, опиваха се от лъча, разкъсал тъй неочаквано мрака, който обгръщаше техните истински мисли и чувства. Часовникът удари още веднъж.

— Вече е дванадесет, колко късно! — каза Елза. — Да утре, мили мой — и тя първа прегърна и целуна Зауер дълго и силно.

Но това „утре“ не настъпи.

Щирнер ги бе изпуснал за известно време от своето влияние само защото беше потънал в нови грижи. Той работеше върху някакъв сложен апарат, който трябваше да разшири неговата мощ, властта му над хората. Към създаването на този апарат го подбуждаха новите усложнения и новите задачи.

Благодарение на предприетите от него мерки продукцията на предприятията, които се намираха в неговите ръце, се увеличи необикновено, стоките поевтиняваха, вътрешният пазар вече беше пренаситен. Щирнер беше изправен пред катастрофална криза на свръхпроизводство. Можеше да го спаси само завладяването на чуждите пазари. Но на този път стояха огромни препятствия. Чуждите държави, като се бояха от конкуренцията на неговите евтини стоки, установиха високи митнически прегради. Нужно беше на всяка цена да се събори тази бариера. Икономическата война, която той водеше с чуждестранните конкуренти, се намираше в такъв период, когато неминуемо трябваше да прерасне във въоръжено стълкновение. Да се обяви истинска война беше сложна работа. Наистина той правеше каквото си иска с правителството. Но все пак правителството, беше преграда между неговата воля и действието. И той реши, че е настъпил моментът да унищожи правителството. Той ще стане единствен, неограничен управник на страната. Ще подчини милиони хора на своята воля, ще им внуши мисълта за необходимостта от война и те ще отидат да мрат с радост, както са умирали войниците на Наполеон.

Но за тази цел беше необходимо оръжие с необикновена мощност, с „далекобойност“, което да покорява мислите и волята на хората, оръжие за масово внушение, радиовълни... И той усилено работеше над него, забравил за известно време хората, които го заобикаляха.

В същия този ден, когато Елза и Зауер се разделиха с целувка, задачата на Щирнер бе разрешена. И чак през нощта той си спомни за Елза и Зауер. Спомни си и в техните души всичко се промени. Зауер отново обичаше своята малка „кукличка“ Ема и боготвореше детето, а Елза в сутрешния си сън с нежност повтаряше името на Лудвиг.

На сутринта тя отиде при него в кабинета и като го целуна по челото, каза:

— Мили Лудвиг, имам към тебе две молби!

— Добро утро, скъпа... Цели две! Заповядай, господарка.

— Тук е Готлиб.

— Пак Готлиб?

— Това е младият Готлиб, Рудолф.

— Но младият и старият си приличат като две капки вода. Трябват му пари, нали?

— Рудолф се скарал с баща си, когато научил, че старецът е получил от нас двеста хиляди и не му е дал нищо, и моли...

— В никакъв случай!

— Но ние сме толкова богати, Лудвиг!

— Именно защото сме толкова богати. Да подхвърлим подаяние на старчето — как да е. Но да дадем на това момченце, значи да му дадем повод да мисли, че не съвсем законно сме му отнели тлъстия кокал и сами разбираме това. Тогава не ще можеш да се отървеш от него. Ще започне да ни досажда прекалено. А Рудолф още е опасен. Не, не, скъпа. в твой интерес е да не направя това. — Но аз почти му обещах...

Щирнер се замисли. Той беше в добро настроение. Някаква мисъл го накара да се усмихне.

— Ще поговоря с него. Седни, Елза, един момент. — Щирнер се скри в своята стая и скоро се върна оттам. — Ще му скроя такава шега, че вече не ще посмее да припари в този дом. Аз мога да го накарам да забрави нашата къща, но никак не ми се иска да го вземам под свое „попечителство“ — каза Щирнер. Елза не го разбра.

Щирнер позвъни и заповяда на влезлия лакей да покани Рудолф Готлиб.

Готлиб влезе. Той не приличаше на молител. У него се бореха алчността, която го беше довела тук, с високомерната гордост.

— Седнете, млади човече — каза Щирнер, — пари ли ви трябват?

Това обръщение засегна Рудолф, но той се сдържа. Само луничавото му лице пламна.

— Да, трябват ми пари — каза той, като остана прав — и ми се струва, че моята... молба не е съвсем неоснователна.

„Глупак! — помисли Щирнер. — Сам се обезоръжава с това начало!“

— Господин Готлиб, ако поставяте въпроса така, обърнете се към съответните съдебни инстанции и доказвайте там основателността на вашите „законни“ претенции.

— Освен юридическите има и морални норми — отговори Рудолф с предварително приготвената фраза, — не е необходимо да доказвам своите морални права.

— С морала се занимава благотворителността, а тук не е благотворително дружество.

— Стига увъртания! — внезапно избухна Рудолф. — Или ще удовлетворите молбата ми, или аз...

— Ах, вие заплашвате? Имам навик да изпращам такива посетители с особена почит.

Щирнер свирна с уста. От съседния кабинет се чуха меки, но тежки стъпки. Като се олюляваше от крак на крак, в кабинета влезе кафява мечка, изправена на задните си лапи. Тя се приближи мълчаливо до Рудолф, опря лапи в гърдите му и започна да го изтласква към входната врата.

Побледнял и полумъртъв от страх, Рудолф стигна до вратата, след това изведнъж хукна да бяга от преследващата го мечка с истерични крясъци.

Елза беше изплашена, а Щирнер, облегнат в креслото, се смееше.

— Ето най-доброто средство да се освободиш от нежелани посетители. Вече няма да дойде, бъди спокойна.

— Ало! Щирнер, да, слушам ви. А, пак ли сте вие, господин Готлиб? Няма да оставите тази работа така? Охо! Вие стреляте добре?

Така, така. Само не ви съветвам да ме причаквате край дома ми! Имайте предвид, че дадох заповед на моите четириноги приятели да ви разкъсат на парчета като глупаво козле, ако още един път им се вестнете пред очите!... Какво, смъртта на вашия чичо? Убиец? Кажете, моля!... Така, така... Желая ви успех!

— Глупак — каза Щирнер и остави телефонната слушалка.

— Лудвиг, бива ли да се плашат хората така?

— Скъпа моя, това е най-безобидното оръжие в арсенала на борбата между хората. Но ти имаше и втора молба?

— Не зная дали сега...

— Не се безпокой. Твоето второ протеже няма да се озове в обятията на мечката. Кой е той?

— Ема. Бях при нея. И тя ме моли да ѝ разрешиш да замине със Зауер на Юг. Необходимо ѝ е лечение, а без мъжа си няма да замине.

— Да, може. Сега може. Ще замине със Зауер. — И като взе в ръце утринното издание на вестниците, Щирнер повтори: — Сега може! Като че ли не си чела днешните вестници? Ето, прочети: любопитна бележка. Чети на глас.

Елза взе вестника, където Щирнер беше подчертал с червен молив заглавието:

„МАСОВА ПСИХОЗА“

Снощи в нашия град бе наблюдавано странно явление. В единадесет часа вечерта в продължение на пет минути у много хора — тяхното число още не е установено, но според събраните данни то превишава няколко хиляди души — се появила натрапчива идея, точно, натрапчив мотив от известната песничка „О, ти, мили Августин“. Подобни натрапчиви идеи са срещани и по-рано в отделни лица, страдащи от нервно разстройство. Необяснимата особеност на настоящия случай е неговият масов характер. Един от сътрудниците на нашия вестник се оказал сам жертва на тази психоза. Ето как описва събитието той: „Седях с мой приятел, известен музикален критик, в кафенето. Критикът, ревностен защитник на класическата музика, се оплакваше от принизяването на музикалните вкусове, от задръстването на музикалните естради с пошли джазове и фокстроти. Той говореше с прискърбие, че все по-рядко се изпълняват големите стари майстори: Бетховен, Моцарт, Бах. Аз внимателно го слушах и кимах с глава — аз самият съм поклонник на класическата музика — и изведнъж

забелязах с известен ужас, че мислено си пея мотив от глупавата песничка: «О, ти, мили Августин». «Какво би станало, ако моят събеседник узнаеше това? — помислих си. — С какво презрение ще ми обърне гръб!...» Той продължаваше да говори, но сякаш някаква натрапчива мисъл преследваше и него... От време на време той дори разтърсваше глава, като че отпъждаше досадна муха.

На лицето му беше изписано недоумение. Накрая критикът замлъкна, започна да тактува с лъжичка по чашата си и аз бях поразен, че ударите на лъжичката точно съответствуваха на песента, която звучеше в главата ми. Внезапно у мен се породих неочаквана догадка, но все още не се решавах да я изкажа, като продължавах с учудване да следя ударите на лъжичката.

Последвалите събития зашеметиха всички!

«Супе, Поет и селянин» — обяви диригентът, като вдигна палката.

Но оркестърът изведнъж засвири «О, ти, мили Августин». Засвири в същото темпо и в същата тоналност... Аз, критикът и всички присъстващи в кафенето скочихме като един човек и стояхме една минута сякаш поразени от гръм. После изведнъж всички заговорихме едновременно, възбудено размахвахме ръце и се гледахме един друг в пълно недоумение. Беше очевидно, че натрапчивата мелодия преследваше едновременно всички. Непознати хора се питаха един друг и се оказа, че беше точно така. Това предизвика изключителна възбуда. Точно след пет минути явлението се прекрати.

Според направените от нас справки същата натрапчива мелодия е завладяла почти всички живеещи около Борсовия площад и Банковата улица. Мнозина са пеели мелодията на глас и ужасени са се гледали един друг. Присъстващите в операта разказват, че Фауст и Маргарита вместо дуета «О, нощ на любовта» изведнаж запели с акомпанимент на оркестъра «О, ти, мили Августин». На тази почва няколко души са полудели и били откарани в психиатрията.

Относно причините за това странно явление се разпространяват най-различни слухове. Най-авторитетни представители на научния свят изказват предположение, че имаме работа с масова психоза, при все че начините за разпространението на тази психоза засега остават необясними. Въпреки невинната форма на това «заболяване» обществото е извънредно развълнувано от него по напълно обяснима

причина. Всичко «необяснимо», неизвестно плаши, поражява въображението на хората. А също изказват се опасения, че «болестта» може да се прояви и в много по-опасни форми. Как да се борим с нея? Как да се предпазим? Това не е известно на никого, както и причините за появата на «болестта». Незабавно е създадена комисия с представители на науката и дори на прокуратурата — тя ще се постарее да разкрие тайната на веселата песничка, която хвърли в такъв ужас гражданството. Да бъдем търпеливи и запазим спокойствие. Може би всичко ще се окаже недотам сериозно и страшно, както се струва на мнозина.“

Елза завърши четенето и погледна Щирнер.

— Какво означава всичко това, Лудвиг? — попита тя.

— Това означава, че всичко върви отлично? Да вървим да закусваме, скъпа!

V. КОМИТЕТ ЗА ОБЩЕСТВЕНО СПАСЕНИЕ

Веселата немска песничка, която разтревожи населението на огромния град, се оказа сериозна работа, внушаваща големи опасения въпреки успокоителните уверения на вестниците.

Не беше минала една седмица, откакто хиляди души бяха заставени да пеят тази песничка, и последва събитие, което в още по-голяма степен развълнува не само обществото, но и правителството.

Точно по пладне цялото движение в една част на града беше преустановено за минута. Можеше да се помисли, че се провежда някаква „едноминутна протестна стачка“. Но стачката беше небивала по своята организираност и своеобразие.

Работата в учрежденията внезапно се преустанови като със замах на вълшебна пръчка.

Чиновниците престанаха да пишат, сякаш внезапен паралич скова ръцете им. Продавачи в магазини замряха с протегнати към купувачите стоки и стояха безмълвни с разтворена уста и застинала усмивка, като вцепенени.

Музикантите от ресторантските оркестри се превърнаха в статуи със застинали лъкове в ръце. И посетителите бяха замръзнали в своите пози — кой с вдигната чаша в ръка, кой с парче месо, забодено на вилицата, поднесена към отворената уста.

Особено поразяваше видът на улиците и площадите, обхванати от странно вцепенение. Ето конвой с арестант по средата. Арестуваният лесно би могъл да избяга от вкаменените пазачи, стига самият той да не беше застинал с вдигнат крак. На пазара гладно момче с разкрячени за бягане нозе и силно наклонено тяло протяга ръка към баничка. Търговката се спуща към него като кокошка, която защитава пилетата си от връхлитащ ястреб. В тази окаменяла група имаше толкова динамика, изразителност, живот, че скулпторът би платил скъпо, стига да има възможност да накара своите модели да позират така. Като че моментална фотографическа снимка беше отпечатала мигновената игра на мимиката на лицето и движението на мускулатурата.

Минувачите по тротоарите бяха обхванати от същата каталепсия. Най-чудното беше, че това странно явление обхвана една ивица от градското движение. Всеки минувач, встъпвайки в тайнствената зона, мигновено се вкаменяваше, а обикновеното движение от едната и от другата страна на тази зона не се прекрати. Автомобилите, които навлизаха със скорост в „мъртвата зона“, я прескачаха. По-точно машината ги понасяше. Шофьорът и пътниците губеха способността не само да се движат, но и да мислят през тази минута.

И автомобилите не завиваха на завоите, врязваха се в зданията налитаха, един върху друг, струпвайки се на цели върволици. Стана сблъскване между два влака от градската железопътна линия и единият влак, разбивайки преградата, се катурна.

Обществото още не беше успяло да дойде на себе си от това сътресение, когато нов удар сполетя града. През него премина на ивица вълна от някакво петминутно умопомрачение. Крайна възбуда обзе всички. Този път точката на побъркването беше думата „война“.

— Война, война до победа! Смърт на враговете! — крещяха мъжете, като размахваха бастуни и чадъри, крещяха жени, старци и деца с необикновена разпаленост и нестройно пееха национални маршове. Лицата на всички бяха страшни. Като че ли тези хора вече са опиянени от кръвта и виждат пред себе си смъртен враг.

— Смърт или победа! Война! Да живее войната! Жаждата за действие, за борба, за кръв беше толкова силна, че на улицата станаха редица побоища. Мъже и деца се биеха помежду си. Жени заобиколиха една пълна дама, която им се стори чужденка, и така я биха с чадърите си, че от чадърите останаха само извити пръчки. Лицата им бяха бледи, в очите им гореше ненавист, шапките им падаха на земята, косите им се разрошваха. А те продължаваха да бият нещастната жена с някакъв садизъм, почти със сладостно упоение от жестокостта. Навсякъде им се привиждаха въображаеми шпиони. Тълпа мъже спря минаваща кола на бърза помощ и измъкна въображаем шпионин. Мъжете смъкнаха бинтовете по обгореното тяло на нещастника. Болният викаше, а обезумелите хора се ровеха из превръзките да търсят тайни документи.

Всички, и мъже и жени, и старци и деца, бяха в такова състояние, че наистина биха отишли на бойното поле и биха загинали, като не мислят за себе си, а само за убиване.

Припадъкът на безумие премина така внезапно, както започна.

Смаяни, потресени, хората гледаха избитите и ранените, следите от кръв по земята, своите раздърпани и изпомачкани дрехи и коси и не можеха да разберат какво значи всичко това.

Комисията, създадена за разследване на причините за масовото побъркване на хората от мотива на веселата песничка, скоро беше преобразувана в комитет за обществено спасение.

Спасение от кого? Комитетът не знаеше това. Но че обществото е заплашено от огромна, небивала в историята опасност от неизвестен, невидим неприятел — било то човек или микроб, — в това никой повече не се съмняваше. Новият неизвестен враг се струваше на управниците по-опасен от войните и революциите именно за това, че бе неизвестен. Неизвестно беше откъде ще дойде нова опасност и как да се борят с нея. Възбудата на обществото беше необикновена. Всеки ден десетки хора полудяваха и свършваха със самоубийство, тъй като не бяха в състояние да понесат напрегнатото очакване на новите неизвестни нещастия. С голяма мъка правителството и печатът поддържаха всекидневие на живота. Струваше се, че е нужно още малко и ще се разпадне не само държавата, но и всичките основи на обществения живот и цялото общество ще се превърне в лудница. Това се чувствуваше особено силно в столицата. Намираха се мошеници, които все пак не се поддаваха до такава степен на паниката. Самите те поддържаха тази паника, като разпространяваха чудовищни слухове.

— Скоро ще настъпи нов пристъп на болестта и хората ще започнат да си прегризват един друг гърлата...

— Хората ще престанат да дишат и ще умрат в страшни мъки от задушване.

— Ще настъпи внезапен сън и никой вече няма да се събуди...

И на всичко това вярваха.

След случилото се всичко изглеждаше възможно.

Хората продаваха на безценица къщите и вещите си на тези, които спекулираха с паниката, и заминаваха от града за места, които още не бяха обхванати от епидемиите.

Комитетът за обществено спасение заседаваше почти непрекъснато. Тези заседания се провеждаха в дълбокото подземно помещение на кметството и се пазеха в най-строга тайна поради опасението да бъдат открити от невидимия враг — ако той е живо

същество. При все че членовете на комитета се съвещаваха денонощно, тайната остана неразкрита.

Сред поканените учени-експерти съществуваше разногласие.

Психиатрите изказваха мисълта за масова психоза и хипноза. Избликът на кръвожадни войнствени чувства все още се поддаваше на това научно обяснение, но много по-трудно бе да се обясни едновременното изпълнение на една и съща песничка от много хора. Тази песен въпреки невинността на „заболяването“ се струваше на учените много по-страшно явление, отколкото внезапната възбуда на уличната тълпа. Науката познава примери на заразителни емоции с ярко изразен външен облик, познава примери за „престъпността на тълпата“, за масова хипноза, но формите за масова „скрита“ хипноза й бяха неизвестни.

Позоваването на факирите, дори ако те биха били способни да извършат нещо подобно, изглеждаше неубедително. Всички техни чудеса, извършвани уж чрез масова психоза, не бяха проверени, изучени и бяха преплетени с измислиците на пътешественицифантазъори.

„Микробната хипотеза“, която се опитваше да обясни тайнствените явления с действието на нов микроб, също не доведе до нищо.

Стотици лица, засегнати от новата „болест“, бяха щателно изследвани, лекарите направиха анализ на кръвта им, но не намериха никакъв микроб.

— Въпросът ще бъде решен свършено в друга област — казваха електроинженерите. — Най-вероятното е, че имаме работа с радиовълни, които се възприемат непосредствено от организма на човека.

— Хора — радиоприемници? — питаха ги с ирония старите инженери: — Това е нещо от областта на фантастиката!

— А нима самото радио не е из областта на фантастиката? — отговаряха първите.

— Докажете!

— Ще докажем!

И подобно на своите колеги медици инженерите започваха опити.

Докато учените седяха в своите лаборатории над микроскопи и катодни лампи, желаейки да разкрият тайната, над разкритието на същата тайна работеше Йохан Кранц.

Йохан Кранц не принадлежеше към почтената корпорация на учените. Той беше само полицейски детектив. Човек с голям професионален опит и не глупава глава, Кранц дори не си задаваше въпроса, кой е врагът: микроб или човек. Какъвто и да е той, врагът трябваше да се търси по метода, който неведнъж беше довеждал Кранц до целта. Следите от престъплението! Ето от какво се интересуваше детективът. Те бяха повече от достатъчни, трябваше само умело да се използват. И Кранц се зае усилено за работа, подбуждан от нейната важност и тайнственост, а също и от амбициозното желание да изпревари дълбокомислените очилати учени.

Той седеше по цели нощи над голям план на града в обширния кабинет, на писалището, отрупано с трофеи от неговите, „победи“ — снимки на престъпници, дактилоскопически отпечатъци, шперцове, веществени доказателства, — и систематизираше всички съобщения във вестниците и полицейските донесения за последните събития.

Той буквално плуваше в цигарен дим, рядко проветряваше стаята, пушеше отново и нанасяше върху плана някакви пунктирани линии, като че вече преследваше по петите открития престъпник.

— Готово! — възкликна той, когато съедини две линии в тъп ъгъл върху плана на града.

Беше четири часът сутринта. Кранц бързо сгъна плана на града, прибра го в овехтяла чанта, повика автомобил и полетя към комитета.

— Бързо съобщение! Тайната се разкрива! — викна той, втурвайки се в сводестата зала.

Събранието, което беше твърде многолюдно независимо от късния час, се разтревожи.

— Вие открихте тайната? — запита развълнувано един от членовете на комитета.

— Казах, че тайната се разкрива и тя ще бъде разкрита — отговори Кранц. — Намерих местонахождението на престъпния микроб или човек. Намерих фокуса, откъдето излизат тайнствените влияния — продължи Кранц, бързо извади плана и го разгърна на масата.

Всички го заобиколиха и той започна да обяснява:

— Моят метод е много прост: аз систематизирах целия материал за необяснимите произшествия, за да определя точно районите, обхванати от „безумните епидемии“. И ето какво се получи. Случаят с песничката не ми даде много. Тази епидемия обхвана част от града в кръг с радиус около два километра. По-далеч от два километра натрапчивият мотив се е наблюдавал все по-слабо, а на третия километър ни кого не е засегнал. Центърът на този кръг се намира приблизително около Борсовия площад и Банковата улица. Именно близо до това място е отбелязана такава сила на натрапчивостта на мотива, че за него не само са мислили, но и са го пели на глас. За съжаление не ми се удаде да определя този център математически точно, защото не можах да установя намаляващата градация на силата на натрапчивостта въз основа на разпитите. Лица, които са били на едно и също място, дават доста различни показания; очевидно субективните особености са карали всеки да възприема различно.

— И само това ли? — обади се разочаровано някой.

— Съвсем не е само това. Следващата епидемия даде много повече. Тази епидемия е вървяла в определено направление, обхванала е сравнително тесен сектор и завърши в определено-място. Получи се нещо подобно на лъч, който започва от зданието на банката на Елза Глюк.

Тълпата зашумя.

— Щирнер! Това е, разбира се, той! Нали ви казвах? Името на Щирнер вече неведнъж бе споменавано в комитета.

— Не бързайте с изводите, господа — прекъсна ги Кранц. — Аз също така бях уверен, че нишките ще ме доведат до Щирнер. Но за проверка чаках с нетърпение следващия „сеанс“. И този сеанс беше „военното безумие“. То също проряза града като лъч и се приближи до дома на Готлиб — сега на Елза Глюк. Получи се тъп ъгъл. Но ако съединим върховете, то изходната точка ще се окаже зад дома на Елза Глюк. Тя пада върху съседната сграда. Ето, заповядайте да видите.

И той показа плана, като даваше обяснения.

— Какво се помещава в тази съседна сграда, където попада върхът на ъгъла?

— Ресторант „Ампир“. Ето къде трябва да бъдат насочени нашите издирвания. — И Кранц удари по картата с мазната си длан, като че захлупваше муха.

Доводите на Кранц бяха прости и убедителни. След кратко съвещание комитетът реши да направи пълен обиск в ресторант „Ампир“ и в стаите на хотела, който се помещаваше в същата сграда.

Тутакси цялата полиция беше вдигната на крак по телефона.

Голям отряд войници обгради сградата с плътен кордон. Обискираха изплашените обитатели, преобърнаха нагоре с краката всичко от мазето до покрива, но въпреки цялото старание не намериха нищо подозрително.

Кранц беше смутен, но не се предаваше.

— Цялата тази фантазмагория би могъл да създаде някой от посетителите на ресторанта.

Това също беше невъзможно.

На живеещите в дома забраниха най-строго да говорят пред когото и да било за нощния обиск. Няколко души, които събудиха подозрение, бяха арестувани, а върху посетителите на ресторанта решиха да установят тайно наблюдение.

Все пак вестта се разнесе из града.

Възбудената тълпа нападна ресторанта и се наложи той да бъде затворен.

Кранц пъшкеше и ругаше, ядосан от неуспеха.

— Е, ние още ще се борим! — казваше Кранц. — Нашият противник, който и да е той, вече знае, че ние сме на вярна следа. Да видим ще се осмели ли да се обади още веднъж! Третата линия ще реши неговата съдба.

VI. НЕСПОЛУЧЛИВОТО ПОКУШЕНИЕ

— Щастие! Радост! Блаженство! Колко е прекрасен животът! Какво наслаждение!

Млад човек с помътен поглед и широка усмивка на лицето прегърна уличния фенер, сякаш той беше негов близък приятел.

— Милият фенер! Щастлив ли си и ти като мене?... — Как ви обичам, скъпа моя! Колко мили и скъпи сте ми всички!

Изнемощял, зле облечен старец бе прегърнал млада жена със скъп костюм. И тя целуваше стареца по обраслата с твърда четина буза и шепнеше в отговор:

— Толкова съм щастлива! Сякаш намерих покойния си баща... Той приличаше на вас... Татко, скъпи татко!...

Недалеч от тях се прегръщаха стари политически врагове: монархист и анархист.

— Стига борба! Животът е толкова прекрасен! Някакъв дрипльо откъсна от съседния булевард цвете и го поднесе на полицаия като някакво съкровище.

— Вземи, приятелю мой! От мене!

Дебелият полицай с морав нос нежно целуна скитника и взе цветето.

— Благодаря ти от цялата си душа! Цветята са радостта на живота!... Толкова обичам цветята и песните!...

— Да запеем ли?

— Да запеем.

Те седнаха на тревата и прегърнати запяха сантиментална песничка, като проливаха сълзи от умиление.

— Вземайте, всички вземайте!... — викаше в екзалтиран възторг собственикът на бижутериен магазин, като тъпчеше джобовете на клиентите с пръстени и скъпоценни камъни, бисерни огърлици и златни часовници. — Няма да ги нося в гроба я! Нека сърцата ви се изпълнят с радост като моето! По дяволите търгашеството! Да живее всеобщото щастие!

В съда бе оправдан важен политически престъпник. Прокурорът, известен със своята жестокост, този път се отказа от обвинението — прегърна престъпника, тъжно обори глава на гърдите му и разплакан от умиление, мърмореше:

— Приятелю мой, братко мой!... Хубаво е да прощаваш и да обичаш!...

Дори в кланицата професионалните колачи прегръщаха доведените за клане волове и нежно ги целуваха между очите.

— Муцунката ми!... — галеха те животните. — Изплаши ли се? Пийни водичка, иди да хрупкаш тревичка в съседния парк. Стига кръв! Живей си!...

Това се случи само няколко дни след нападението на ресторанта. Злият гений, завладял града, сякаш хвърляше ръкавица и предизвикателно се надсмиваше над опитите на комитета да се бори с него. Неизвестният враг дари хората с небивало блаженство, като че ли в награда за предишното мрачно обезумяване и за жертвите от внезапното преустановяване на градското движение. Състоянието на блаженство беше толкова силно, че хората, които го бяха изпитали, бяха готови на всичко, стига да вкусят още веднъж от непознатото наслаждение. Този път всички запазиха напълно спомена за преживяното. И разсъждаваха за изгубения рай.

Това беше едва ли не по-страшно от изблика на жестокост и кръвожадност. Каква власт над човешките души притежаваше този незнаен враг? Той може да отрови хората с отровата на наслаждението или на страданието, да ги превърне в слепи оръдия на своите желания, да ги направи блажени или да ги измъчи, осакати, убие, да ги убие без нито един изстрел, тихо, безшумно, неизвестно откъде... Има от какво да изпадне човек в отчаяние!

През нощта в дълбокото подземно помещение членовете на комитета седяха угнетени, мълчаливи и тъжно поглеждаха към Кранц, който правеше равносметката, систематизирайки донесенията за последното произшествие, за да определи сектора на града, обхванат от безумието на блаженството.

От време на време се чуваха нетърпеливи гласове:

— Как върви работата, Кранц?

— Прекрасно!

Някой сърдито изтърси:

— По-зле няма накъде!

— Напротив — отговори Кранц, — всичко върви великолепно. Никога не съм имал толкова увлекателна задача. И толкова почтена, да, да, да!

Кранц бързо пипаше със своите дебели червени пръсти, прехвърляше листчетата и от време на време отбелязваше нова пунктирана линия върху плана на града.

— Кранц като дъвен рицар — продължи той — освобождава града от дракона и му издигат паметник. Разбира се, на Кранц, а не на дракона, хехе! Или по-точно и на двамата: Кранц — с копие в ръка, а в нозете му — сразеният дракон.

— Как можете да се шегувате? — запита прокурорът, който неотдавна бе плакал на гърдите на престъпника. — Заобикаля ни такъв ужас. Ако и в бъдеще оттеглям обвиненията си, държавата ще пропадне...

— Винаги се шегувам, дори пред пистолета на бандита. Какво да се прави? Професионален навик. Пред опасността може само или да се смееш, или да избягаш. А работите вървят отлично, казвам ви. Едидемията на безумието и този път имаше характер на насочена вълна и нека бандитите ме направят на решето, ако върхът на този лъч не сочи пак същото място. Ще прегледам още пет рапорта — и готово...

Членовете на комитета развълнувани заобиколиха Кранц.

Настъпи напрегнато мълчание.

Кранц нанесе последните щрихи върху картата.

— Готово!

— Пак към дома на Елза Глюк! — извика чиновникът от министерството на вътрешните работи.

— Да, пак. Заповядайте да погледнете плана. — Кранц отмести плана по към средата на масата и започна да обяснява: — Ето, вижте, моля, сноп лъчи номер едно, ивицата на безумието, когато спря цялото движение, а ето сноп лъчи номер две — военната истерия. Тук ъглите не се съвпаднаха върху дома на Елза Глюк. Върхът падаше върху съседната къща, където бе ресторантът. Там и насочихме търсенето.

— И сбъркахме.

— Напълно естествено: ние предполагахме, че източникът на въздействие е един. Но третият сноп лъчи, секторът на безумното

щастие, е наистина „щастлив“ — той разкри грешката ни. Оказа се, че въздействието е било от две точки. Но и двете точки се намират в дома на Елза Глюк. Къщата, както виждате, е много дълга. Точките на въздействието, изглежда, са се намирали в двата ѝ противоположни края. Ето защо ни се струваше, че върхът на тъпия ъгъл, ако източникът на въздействие е един, трябва да попадне в съседния дом. Третият сектор ни даде друг връх, където се събраха линиите номер едно и три. Ясно ли е?

Всички се размърдаха. — Казвах ли ви, че това е работа на Щирнер!

— Аз още по-рано твърдах това.

— Злодей! Изверг! Сега е в ръцете ни!...

— Кранц, нали ще успеем да арестуваме този престъпник още тази нощ?

— За арестуването не е необходимо много време — отговори Кранц, — но не е ли по-добре да го отложим до сутринта?

— Защо до сутринта? — нетърпеливо запита прокурорът, който не можеше да прости на Щирнер отказа си от обвинението и срамната сцена на побратимяването с престъпника.

— Много просто — отговори Кранц. — Имаме работа с необикновен престъпник, затова трябва да вземем всички предпазителни мерки и обмислим всяка стъпка, за да ударим сигурно. През нощта банката е затворена и добре охранявана. Ако тръгнем през нощта, въпреки цялата предпазливост ще създадем суматоха, която ще предупреди врага. По-добре е да отидем сутринта, когато банката се отваря и няма още много клиенти. Ще отидем в цивилни дрехи, въоръжени само с револвери. Ще влезем поединично, за да не събудим подозрение в банковата охрана и чиновниците, а после внезапно ще се втурнем горе, ще изненадаме врага и ще го заловим.

Въпреки нетърпението си прокурорът беше принуден да признае, че съображенията на опитния детектив са правилни и отложи арестуването на Щирнер за сутринта.

— Но аз мисля — продължи Кранц, — че може би ще се наложи да отложим и с още един ден...

— Само това ни липсваше! — възкликна сух старик с очила, министър на вътрешните работи, който бе дошъл лично при комитета.

Кранц повдигна вежди.

— Какво да се прави, ваше превъзходителство, докладвах вече, че трябва да се обмисли всяка крачка, буквално всяка крачка. Длъжни сме да знаем добре цялото разположение на дома на Елза Глюк, всички входи и изходи, да знаем точно стаята, където се намира Щирнер, и прочие. Тези сведения трябва да се съберат, а за това е нужно време.

Всички отново се омърлушиха.

Изведнъж началникът на полицията се удари с ръка по челото:

— Чакайте! Струва ми се, намерих изход! Наистина самата съдба ни помага! Само преди няколко дни назначих в моята канцелария един млад човек — Рудолф Готлиб: известно ли ви е това име?

— Как не! Несполучилият наследник. Племенникът на покойния банкер!

— Ето ви водач, Кранц — каза с усмивка началникът на полицията. — По-добър няма да се намери. Използувайки правата си на бъдещ наследник, той е изучил целия дом от долу до горе. Към Щирнер храни най-искрено чувство на омраза. С една дума, напълно подходящ човек.

— Отлично, но къде ще го намерим?

— Няма нищо по-лесно от това!

Началникът на полицията се обади по телефона и даде нареждане.

Не мина и час, когато съненият Рудолф Готлиб слезе в подземиято, където заседаваше комитетът.

Когато разбра защо го викат, сънливостта на Рудолф изчезна изведнъж. Очите му пламнаха. Стиснал юмруци, Готлиб извика:

— Сега ще си разчистя сметките с вас, господин Щирнер! Началникът на полицията сияеше.

— Господин началник — обърна се към него Рудолф, — настоятелно ви моля да не отхвърляте моята най-покорна молба!

— Каква е работата, приятелю?

— Позволете ми да убия собственоръчно тази гадина!

— Как така без следствие и съд? — замънка министърът на правосъдието. — Нали поне засега нямаме преки улики.

— А знаете ли, господа — намеси се неочаквано в разговора прокурорът, — младият човек е прав. Работата е много сериозна, за да си играем на правосъдие. Едва ли някой от нас се съмнява, че всичко е

извършено от Щирнер. Кранц е прав, като казва, че имаме работа с необикновен престъпник. Следователно спрямо него трябва да се вземат необичайни мерки. Това го изисква сигурността на държавата и гражданите. Ако ще протакаме с Щирнер, аз не съм уверен дали по време на процеса срещу него той няма да ме накара вместо обвинителна реч да го разцелувам и му предлага цигара. Когато съдбата на страната е поставена на карта — а сега е точно така, — от наша страна е направо престъпно да рискуваме и може би ще изпуснем врага в името на спазване на формалностите. И после... хм... тук всички сме свои... Нима Щирнер не може да бъде убит при опит за бягство? Колкото и да се осъжда този начин, по същество в него дори няма измама, защото кой е онзи престъпник, който не желае да избегне наказанието и няма да се възползува от всеки случай за бягство? По такъв начин ние с един удар ще се освободим от врага.

— Съвършено вярно! — обади се началникът на полицията. — Който подрива законите на обществото и държавата, е вън от закона.

— Стреляте ли добре, Готлиб? — запита Кранц.

— Куршум в куршум, цяла пачка!

— Тогава на добър час! — каза началникът на полицията. Обсъждаха до сутринта плана за нападение. Беше решено да идат само четирима: Рудолф Готлиб, Кранц и двама надеждни полицейски агенти. Взимаха ги като резерв.

— Колкото по-малко, толкова по-добре — казваше Кранц. В девет часа сутринта отрядът се събра, въоръжен с парабели, снабден с точни инструкции.

— На добър час! — каза още веднъж началникът на полицията.

Отрядът проникна благополучно в банката, качи се на втория етаж и воден от Рудолф, се отправи към кабинета. На срещнатите лакеи тихо, но повелително бе заповядано да не мърдат от местата си.

Кабинетът бе празен. Единият агент застана до входната врата, вторият — до вратата, която водеше в съседната стая, а Рудолф, съпроводен от Кранц, откряна вратата на тайнствената стая на Щирнер и бегло я огледа. В стаята почти нямаше мебели. Креват с нощно шкафче, малък бюфет и тоалетна масичка съставляваха цялата мобилировка. Половината стая бе отделена с масивна дъбова преграда.

Щирнер се бръснеше пред огледалото на тоалетката. За този оглед бяха достатъчни не повече от няколко мига. Щирнер още не

беше успял да обърне глава на шума от отваряната врата, когато двете му кучета се хвърлиха върху Рудолф, преди той да успее да извади револвера си. През това време Щирнер, който седеше с гръб към вратата, видя Рудолф в огледалото и като скочи от стола си, с два скока се озова до преградата, отвори вратата и се скри зад нея. Рудолф и Кранц, като се бранеха от кучетата защото имаха инструкцията да стрелят само по Щирнер и да не вдигат преждевременно шум, — се хвърлиха към преградата и почнаха да чукат.

— Отворете, Щирнер! — викаше Готлиб. — Отворете, от какво се изплашихте?

Вратата се отвори така неочаквано, че Рудолф, който я натискаше, политна.

— Внимателно, да не паднете! — спокойно каза Щирнер. — Лягай, Фалк! Лягай, Бич!

Кучетата покорно легнаха, като сложиха глава на протегнатите си лапи, но продължаваха внимателно да следят с очи посетителите.

— Аз съм на вашите услуги, господин Рудолф Готлиб! — каза Щирнер и отново седна пред тоалетката.

Рудолф Готлиб остави върху нея револвера си, взе четката и започна да сапунисва шията и бузите на Щирнер.

След това Рудолф взе бръснача и започна да го бръсне.

Щирнер отметна назад глава и Рудолф внимателно и грижливо бръснеше шията.

— Стърже малко, Готлиб!... Наточете бръснача! Рудолф наточи бръснача на ремък и продължи да бръсне. Кранц стоеше до тях като на пост.

— Благодаря ви, Готлиб. Прекрасно бръснете. Имате талант и ви съветвам да не го похабявате. Отворете бръснаро-фризьорски салон. А вие? — обърна се Щирнер към Кранц.

— Кранц! Йохан Кранц! На вашите услуги! — Кранц изведнъж се оживи. И като захвърли револвера, грабна четката за дрехи и започна да чисти сакото на Щирнер.

— Благодаря ви, ето за услугата! — И Щирнер им даде по една дребна монета.

Те се поклониха раболепно и тръгнаха към вратата.

Като излязоха от сградата, всички се пръснаха в различни посоки.

Агентите изчезнаха безследно.

Кранц отиде в затвора и поиска да го сложат в единична килия. Директорът на затвора възприе това като шега, но Кранц почервения цял от гняв и почна да тропа с крака.

— Аз имам нареждане от самия министър да арестувам всеки, когото намеря за необходимо, и моля да не рязъждавате! Как смееете да не вярвате на думите на служебно лице!

Директорът на затвора сви рамене и даде нареждане. Кранц бе отведен и затворен. Директорът направи справка по телефона, но получи отговор, че никой не е издавал заповед за арестуването на Кранц, че тъкмо обратното, в комитета го очакват с нетърпение. Кранц обаче категорично отказа да напусне затвора.

— Ако се опитате да ме изведете насила, ще стрелям! — заплашително викаше той. — Мене ме е арестувал лично Кранц и само Кранц може да ме освободи!

Директорът на затвора махна с ръка.

— Побъркал се е или е пиян.

И тъй като Кранц никога не се разделяше с оръжието си, беше опасно да упражнят насилие спрямо него.

— Дявол го взел, нека тогава остане!

И Кранц остана в килията, като наблюдаваше часовоя през шпионката на вратата.

— Къде зяпаш? — викаше той на часовоя. — Може ли да се бавиш толкова много в единия край на коридора? Не си ли знаеш службата? Ела тук, провери ключалката, за да не избягам!

Кранц, изглежда, правеше изключение от правилото, за което говореше прокурорът: Кранц не проявяваше никакви опити за бягство.

От всички участници в несполучливото нападение в комитета се върна само Рудолф Готлиб! Но от него трудно можеха да се доберат до истината. Той беше объркан и мрачен.

На всички въпроси, които му задаваха нетърпеливо членовете на комитета, той отговаряше с някаква безсмислица:

— Избръснах го!

— Кого избръснахте? За какво говорите?

— Аз избръснах Щирнер.

Членовете на комитета се спогледаха с недоумение.

— Може би в преносен смисъл, на жаргона на престъпниците, това да означава убийство? — тихо запитва министърът началника на полицията.

— Май не съм чувал такъв израз — отговори началникът. — Но кажете разбрано — жив ли е Щирнер, или убит? Рудолф изгледа всички с потъмнели очи, после се усмихна горчиво и отговори:

— По-жив и от нас! Гладко го избръснах! Ще трябва да отворя бръснаро-фризьорски салон!

VII. „ТРИЛБИ“

— Лудвиг, най-сетне! — Елза посрещна Щирнер с обичайните думи и протегна ръце. — Ти съвсем ме забрави!

Стояха в зимната градина, гледаха се един друг като след дълга раздяла. И наистина не бяха се виждали вече почти цял месец и през това време и двамата се бяха поизменили. Лицето на Щирнер бе станало някак си сухо, очите му бяха хлътнали, погледът неспокоен и все по-често се появяваха резки промени в настроението. Елза бе отслабнала така, че ключиците ѝ изпъкваха и овалът на лицето ѝ се удължи. Но погледът ѝ бе станал неподвижен, повече бе помътнял, движенията ѝ бяха вяли и машинални. Изглежда, че под влияние на ненормалния душевен живот, който живееше, започваше разпадането на нейната личност. Тя мислеше откъслечно, отскачаше от мисъл на мисъл неочаквано, без връзка. Също тъй неочаквано се менеше настроението ѝ. От жив човек тя все повече се превръщаше в автомат. Това се отразяваше и върху характера на срещите ѝ с Щирнер. Техният разговор ту прекъсваше по средата на думата, ту ставаше необикновено оживен...

Щирнер постави Елза до себе си и притисна страната си до нейната. Тя прекара ръка по другата му страна. — Гладка ли е? Рудолф Готлиб ме избръсна!

— Готлиб? — запита учудено Елза.

— Да, Готлиб. Той иска да открие бръснаро-фризьорски салон и тренира, като бръсне приятелите си.

Щирнер дрезгаво се разсмя. — Не разбирам, Лудвиг, шегуваш ли се?

— И не е нужно да разбираш. Забрави за Готлиб.

Настъпи пауза.

— Ти толкова си се променил, Лудвиг. Уморен си... — Дребна работа!

— Защо работиш толкова много? Може би имаш неприятности?

— Неприятности ли? Напротив! Всичко върви отлично. Но аз съм уморен... да... Смъртно уморен — тихо проговори той,

притваряйки очи. — Да се забравя... Ти си студена към мен, Елза!

Като отвори отново очи, той скръсти ръце и внимателно впери поглед в очите на Елза.

Под този поглед тя внезапно побледня и задиша тежко с полуотворена уста. Сякаш опиянена, тя се хвърли към Щирнер с провлечен стон, обви ръце около шията му и задъхвайки се, заобсипва с целувки очите, челото, страните. Накрая впи устни в устните му до болка, до кръв.

Неочаквано Щирнер я отблъсна.

— Стига! Иди на мястото си! Успокой се!

Елза седна покорно на канапето. Поривът ѝ премина така внезапно, както бе почнал, и остави само умората.

— Не е това, не е това... Проклятие! — мърмореше Щирнер, като крачеше бързо между палмите. — С какво се занимава в последно време, Елза? — попита той, поуспокоил се.

— Мислех за теб... — произнесе вяло тя. Щирнер кимна с глава като доктор, чиито предположение се оправдават.

— А с какво друго се занимава?

— Четох. Намерих в библиотеката старинния роман „Трилби“ и го прочетох. Ти чел ли си го? Свенгали хипнотизира Трилби и тя става играчка в ръцете му. Стана ми мъчно за Трилби. Помислих си колко е ужасно да загубиш волята си, да правиш това, което ти заповядат, да обикнеш този, когото ти заповядат.

Щирнер се мръщеше.

— И си помислих: колко е хубаво, че ние с теб се обичаме свободно и сме щастливи.

— Ти щастлива ли си?

— Да, аз съм щастлива. — Елза говореше все така вяло. — Свенгали, какъв страшен и силен човек!...

Внезапно Щирнер рязко се разсмя.

— Защо се смееш?

— Нищо, така... Спомних си нещо смешно... Свенгалк е пале. — И като отправи отново към нея съсредоточения си поглед, той каза: — Забрави за Свенгали! И така, какво чете?

— Нищо не съм чела.

— Стори ми се, че разказваше за някакъв роман?

— Не съм чела никакъв роман.

— Свири ли?

— Отдавна не съм.

— Да вървим. Изсвири ми нещо! Отдавна не съм слушал музика...

Те влязоха в залата. Елза седна зад рояла и засвири „Пролет“ от Григ, Тя свиреше и тихо говореше:

— Това ми напомня Мантон. Тихите вечери... Изгряващата от морето луна... Дъхът на туберозите... Колко щастливи бяхме тогава, в първите дни!

— Нима сега не си щастлива?

— Да, но... толкова малко те виждам. Ти стана нервен, преуморен. И си помислих, за какво е това богатство? Много ли е нужно, за да бъдем щастливи? Да заминем там, при лазурните брегове, да живеем сред цветя, да се опиваме от слънцето и любовта.

Внезапно Щирнер отново се разсмя дрезгаво, рязко.

— Да отглеждаме зеленчуци, да имаме стадо кози. Аз — овчар, а ти — прелестна овчарка; Павел и Виргиния... Любима бяла козичка със сребърно звънче на синя панделка. Венци от полски цветя до ручея. Идилия!... Ти все още твърде много мислиш, Елза. Идилия!... Лудвиг Щирнер в ролята на добрия пастир на козето стадо! Хехехе!... Ти може би си права, Елза. С четириногото стадо има по-малко грижи, отколкото с двуногото. Забрави за Мантон, Елза! Трябва да се забрави всичко и да се върви напред, все по-високо, по-високо, там, където са орлите, и още по-високо... да стигнеш облаците, да завладееш свещения огън от небето или... да паднеш в пропастта. Престани! Не свири тази сладникава идилия. Свири нещо по-бурно. Свири пламенните полонези на Шопен, свири Лист, свири така, че клавишите да трещят и кордите да се късат.

Покорна на неговите думи, Елза засвири с мощност, която превъзхождаше силите ѝ, „Полишинел“ от Рахманинов. Сякаш неспокойната душа на Щирнер се пресели в нея.

Щирнер ходеше с големи крачки из залата и нервно кършеше пръсти.

— Така!... Ето така!... Да се изтребва! Да се руши!... Така искам аз!... Аз съм единствен в света и светът е моя собственост!... Сега е добре... Стига, Елза... Почини си!...

Елза отпусна изнемощяла ръце, като дишаше тежко. Тя почти губеше съзнание от свръхестественото напрежение.

Щирнер я хвана подръка, отведе я в зимната градина и я остави да седне.

— Почини си тук! Дори челото ти е влажно...

Той изтри челото ѝ с кърпа и оправи падналите напред коси.

— Какво ти пише Ема? Имала ли си скоро писмо от нея? Елза се съживи.

— Да, забравих да ти кажа. Вчера получих от нея дълго писмо.

— Как е със здравето?

— По-добре. Но лекарите казват, че е необходимо да прекара още два месеца на Юг. Бебето също е здраво.

— И за да ти съобщи това, е било необходимо да пише дълго писмо?

— Тя много пише за мъжа си. Оплаква се, че характерът на Зауер се влошава. Бил станал мрачен, раздразнителен. Вече не бил така внимателен към нея. Ема се бои, че любовта му към нея започва да охлажда...

Щирнер изслуша Елза с тревожно любопитство. Изглеждаше, че любовта на Зауер към Ема го интересува повече, отколкото любовта на Елза към него самия. Щирнер се замисли, намръщи се и тихо прошепна:

— Не може да бъде!... Нима съм сгрешил в изчисленията? Огромното разстояние... Но това е грешка... Не! Не може да бъде!... Трябва да се провери...

Внезапно той бързо стана и без да обърне никакво внимание на Елза, без да се сбогува с нея, бързо излезе от зимната градина.

— Лудвиг, къде отиваш? Лудвиг! Лудвиг!... Отдалечаващите се стъпки замряха в голямата зала. Елза отпусна глава и замислено се загледа в рибките, които плуваха в аквариума. Те безшумно се движеха в зеления стъклен куб, като размахваха меките си опашки и разтваряха уста. На повърхността изплаваха малки мехурчета, блестящи като капки живак.

— Пак сама!...

VIII. ПАНИЧЕСКАТА ЗОНА

В желанието си да научи подробности около несполучливото нападение срещу Щирнер, прокурорът посети лично Кранц в неговия „доброволен“ арест.

— Слушайте, Кранц — започна с подмилкване прокурорът, — вие винаги сте били образцов служител. Кажете ми какво се случи при Щирнер и защо се самозатворихте в единична килия.

Кранц бе застанал мирно, с ръце по шевовете, но не се поддаваше на никакви увещания.

— Престъпник съм, затова съм затворен. А какво е престъплението ми, не мога да кажа. Мое право е да откажа да давам показания! Съдете ме!

— Как ще ви съдим, щом не знаем вашето престъпление?

— Какво ми влиза в работата? Ще седя в предварителния арест, докато узнаете. Щом Кранц казва „не“, значи „не“. Работата е свършена, няма какво да говорим повече. Но като арестант аз имам да направя оплакване срещу затворническия режим.

— Какво има, Кранц — заинтересува се прокурорът.

— Безобразие! За обед донесоха борш. Гребнах с лъжицата и извадих към двеста грама парче месо. А отгоре плува мазнина. Ако хранят с такъв борш в затвора, то и честните хора ще станат разбойници. Нередност! Категорично ви заявявам, господин прокурор: ако не влошат храната, ще обявя гладна стачка, така да знаете! Или например ето какво става тук: часовете придружават престъпниците от единичните килии до тоалетната, която се намира в края на коридора, вместо да им оставят в килията кофа. Това ред ли е? Може би ги мързи да изнасят кофите, а аз да се възползувам от това и да поискам да избягам, а при опит за бягство да ме... такава... Моля да се вземат мерки за точно изпълнение на правилата за вътрешния ред на затвора!

Прокурорът чак зяпна от изненада.

Наистина той не се учудваше на парчето месо от двеста грама и на мазнината в борша: прокурорът добре знаеше, че другите

затворници не улавят късчета месо в рядката, вонеща чорба. Но да се иска влошаване на храната! Прокурорът никога не беше слушал подобни изисквания.

„Бедният — помисли си той, — съвсем се е побъркал след посещението си при Щирнер!“

И прокурорът заговори колкото се може по-меко:

— Кранц, много ви моля, разкажете ми всичко като на стар приятел. Та ние толкова много сме работили заедно... Поне ми дайте някакво показание!

— Да ви дам показание? Много ви се ще! Ако престъпниците почнат да дават показания, какво ще правим тогава ние, детективите? Да вървим да просим ли? Без работа ли искате да останем? Не, не ще извърша такава подлост спрямо колегите си! Нека те разкрият моето престъпление и получат наградата!

Прокурорът беше зашеметен от тази неочаквана логика и огорчен от неуспеха.

Кранц забеляза това. Изглежда, му стана мъчно за прокурора. Потършува из джобовете си, извади оттам дребна сребърна монета и я подаде на прокурора като на просяк.

— Ето това е всичко, което мога да ви дам! Прокурорът протегна машинално ръка, взе монетата и я погледна с недоумение.

— Приложете я към веществените доказателства. Пари, получени по престъпен начин...

Това бе монетата, която Кранц получи от Щирнер като „бакшиш“.

Прокурорът мълчаливо си тръгна, въртейки вещественото доказателство между пръстите си.

„Какъв ценен работник загубихме! — мислеше той. — И пак този Щирнер! Нима не ще можем да се разправим с него?“

Когато членовете на комитета, очакващи с нетърпение прокурора, го запитаха как е завършило посещението му при Кранц, той само махна с ръка и безнадеждно се отпусна в креслото.

— Какво да правим? Нима Щирнер е непобедим? — запита министърът на вътрешните работи.

Надигна се началникът на военния окръг, когото всички наричаха „железния генерал“ — сух, бодър старик с щръкнали фелдфебелски мустаци.

— Какво да правим ли? — започна той с неочаквано силен и младежки за неговите години глас. — Ще ви кажа какво да правим. Ще обявим на Щирнер истинска война. Извинете ме, господин министре, но вие, цивилните, имате много слаби нерви. Изпратили сте двама полицаи, те прозяпали работата, и вече говорите за непобедимостта на някакъв негодник, който едва ли е помирисвал барут. Ето какво трябва да се направи — и „железният генерал“ започва да вика, като че командуваше милионна армия на бойното поле: — Да се объяви военно положение в града. Домът на Елза Глюк да се обгради с плътен обръч от редовна войска и да се превземе с пристъп. Да, с пристъп! За всеки случай да се обезпечи артилерия. И ако пехотната атака не успее по някакви причини — нещо, което не допускам, — домът да се изтрие от лицето на земята. Никой досега не е могъл да омагьоса куршумите и гранатите. Ето какво трябва да се прави, а не да изпадаме в паника.

Енергичната реч на „железния генерал“ внесе струя на бодрост и оживление.

Против проекта на генерала се обадиха отделни гласове, но и те не възразяваха по същността на проекта.

— Могат да пострадат съседните къщи...

— Какво са виновни живеещите с Щирнер, та дори и неговата жена...

— Казах, че до бомбардировка навярно няма да се стигне отговори генералът. — Но дори и да стане това, война без жертви не може. По-добре да загинат няколкостотин души, отколкото цялата държава.

— Не бива ли поне да предупредим гражданите и да ги евакуираме?

— Не бива! Да предупредим тях, значи да предупредим врага. Най-добре е тази работа да не се отлага. Стига да дадете съгласието си, тази нощ аз сам ще поведя моите калени в боя войници и тогава ще видим каква песен ще запее този непобедим!

— Но само че без артилерийски огън! — каза военният министър.

— Защо?

— Защото той ще унищожи не само Щирнер, но и неговото оръжие, а то... може и на нас да потрябва.

Всички се съгласиха с това предложение. „Железният генерал“ изложи своя план на съвещанието на щаба в околностите на града.

— Пред нас стои трудна задача. Ограничени сме от директивите на правителството-да не прибъгваме до артилерийски огън. Имам заповед — Щирнер да се залови жив; ако това се окаже невъзможно, да бъде убит, но да се запазят непокътнати домът му с всички предмети, намиращи се там. Имаме работа с необикновен противник. Трябва да водим борба в центъра на града. И при все това тактиката на уличните боеве тук едва ли е приложима. Какъв ще бъде този уличен бой, когато не можем да напипаме слабите места на врага? Ако ни се удаде благополучно да проникнем в дома и едва там се сблъскаме с Щирнер, то това... хм... това вече ще бъде „домашен бой“. Първото, за което трябва да се погрижим, е да се изключи всякаква възможност за бягство от страна на Щирнер. По-нататък. Известно е, че Щирнер изпраща лъчи или ги направлява в известен сектор, или обхваща с тях определена окръжност. И както изглежда, неговите лъчи — да наричаме така оръжието му — не въздействуват еднакво върху всички. И това ни заставя да разпределим нашите сили по целия район на боя и да имаме резерви. Нека пехотата да се движи по улиците в плътна маса към мястото на боя. Ако първите редици бъдат поразени и, да речем, отстъпят панически назад, задните трябва да напират, да придвижват със сила челните отряди напред. Така може би ще ни се удаде да се доберем до самия дом на Щирнер. Кой знае, може би по този път те ще попаднат в „мъртва зона“ във „от обстрела“, както се случва при артилерийските боеве. Аз ще бъда с челния отряд.

— Ваше превъзходителство — каза адютантът Корф, — това би било много непредпазливо от ваша страна.

— Господин полковник — твърде рязко отговори генералът, — разрешете ми сам да определя мястото си на полесражението. Подчертавам, в дадения случай.

Полковникът, свикнал с грубостите на генерала, замълча и само силно се изчерви.

— Сам зная, че това е рисковано — продължи генералът. — Но всяка война е риск, а не игра на домино. За да ръководя боя, аз трябва да познавам оръжието на врага. Трябва да изпитвам върху себе си въздействието на вражия „огън“, за да се убедя толкова ли е

смъртоносен той за закаления боец, както за слабите нерви на цивилния.

Настъпи мълчание. Щабните офицери седяха навъсени. Адютантът прекъсна изтегнатото мълчание. Той знаеше, че е невъзможно да се спори с упорития генерал. На адютанта не се харесваше целият този план за настъпление „с генерала на бял кон начело“, който напомняше баналните старинни олеографии. Но нищо не можеше да се стори. Оставаше само едно — да помисли за последиците.

В дванадесет часа през нощта от различните части на града към Банковата улица и Борсовия площад потеглиха отреди войници в пълно бойно снаряжение. С челния отряд яздеше самият „железен генерал“ на прекрасен арабски кон със златист цвят.

— Цяла армия срещу един, и то цивилен!... Това е позор, но, дявол го взел, по-добре такъв позор, отколкото гибелта на страната!

И Генералът прекоси улицата, която граничеше с Борсовия площад. Домът на Елза Глюк имаше излаз от едната си страна на този площад, а от другата — на Банковата улица.

— Ще видим каква песен ще ни запее той! — каза генералът, като зорко се взираше в очертаващия се насреща му дом на Елза Глюк, и пришпори коня.

Красиво танцувайки на стройните си нозе, породистият арабски жребец излезе на площада, но изведнъж без видима причина животното започна на пръхти, сви уши и внезапно се дръпна назад, като затрепера с цялото си тяло. Генералът беше озадачен. Какво може да изплаши Абрек, който не трепваше дори при рева на оръдията? Генералът потупа коня по шията.

— Какво лудуваш, Абрек? — каза той и го пришпори. Стъпил на площада, този път Абрек се изправи на задните си крака и като се завъртя, препусна обратно. В този момент, когато конят се обръщаше и задните му крака прекрачиха чертата, отделяща улицата от площада, генералът почувствува как студени тръпки полазиха и по неговия гръб. А Абрек вече се намираще на десетки метри от площада.

— Каква е тази дяволска работа? — промърмори генералът. Изведнъж го обхвана неудържим изблик на гняв и ярост, какъвто понякога го обземаше в най-опасните минути. Генералът обърна коня към площада и с все сила заби шпори в хълбоците му. Абрек,

непривикнал на подобно жестоко отношение, извъртя глава, присви уши и се понесе в пълен кариер напред. Той се втурна към площада и тук, като запряхтя страшно, така подскочи встрани, че генералът — най-добрият кавалерист в цялата армия — падна от седлото като посечен. Но изглежда, че той дори не забеляза това. Неговото съзнание, нерви, целият му организъм, също както на коня му, бяха разтърсени от необикновен, свръхестествен ужас. Дойде на себе си едва на улицата, където го измъкна Абрек, влачейки го за крака, заплетен в стремето. Отредите пехотинци вече бяха пристигнали на това място.

„Видяха!... Какъв позор!...“ — помисли си генералът. Той се надигна, отърси се и като потискаше смущението си, каза на приближилия адютант:

— Няма нищо... Не се безпокойте, дреболия! Проклетият Абрек, кой знае от какво се подплаши и ми изигра такъв номер, че и дяволът не би се удържал на седлото.

За да „не понижи боевото настроение“ и да не се опозори още повече пред офицерите и войниците, генералът не каза за паническия ужас, който самият той бе изпитал.

— Събраха ли се всички части?

— Всички са по местата си. Улиците, водещи към площада, и дори дворовете са заети.....

— А Банковата улица?

— Входът към тази улица също е зает.

— Добре! Очаквайте сигнала!

Щом по заповед на генерала сияйната дъга от ракети се изви над дома на Елза Глюк, войската премина в атака.

Тогава се случи нещо невероятно.

Такава паника генералът не беше виждал през целия си дълъг боен живот. Той стоеше надалеч от площада върху платформата на един автомобил и командуваше с гръмкия си глас:

— Напред! Напред! Ще стрелям!...

Никой не го слушаше. С войниците ставаше нещо необикновено. Обзети от смъртен ужас, те се щураха, захвърляха винтовките, тъпчеха се един друг. Над площада се носеха викове и стенания. Задните редици напиреха, а всички, които стъпеха на площада, се втурваха назад... Генералът даде заповед — да се притиснат бегълците.

Плътните войскове редици, задръстили улиците, изтикваха главните колони на площада. Площадът се превърна в беснеещ ад, но постепенно се изпълни.

Изведнъж някаква нова вълна се разля в още по-широк кръг и паниката обхвана и войската, придвижваща се по улицата. Тези вълни връхлитаха като леденото дихание на смъртта, преминаваха през редиците и стройните войнишки колони се превръщаха в диво стадо от обезумели животни. Войниците се хвърляха един върху друг, търсеха спасение във входовете, във вратите на къщите, а оттам в панически ужас се втурваха насреща им граждани.

Паниката нахълта и в къщите. Хората се криеха под леглата, завираха се в гардеробите. Някои се хвърляха от прозорците върху главите на войниците, върху щиковете. Жените сграбчваха децата си и тичаха из стаите с диви викове, като че ли къщата бе обхваната от пламъци. По коридорите и стълбищата бучаха обезумели потоци хора. Едни бягаха нагоре, други — надолу, търкаляха се по стълбищата, газеха падналите жени и деца. Най-ужасното беше това, че никой не знаеше причината за паниката, никой не знаеше от кого трябва да се спасява. Но постепенно в този хаотичен, бучащ поток се образува Движение в една посока; може би войниците от задните редици, до които вълните на паниката още не бяха достигнали, виждайки картината на всеобщото объркване, бяха побягнали назад и бяха увлекли подир себе си другите. Този поток с обратна посока постоянно нарастваше. Сякаш хората бяха намерили пътя към спасението и всички побягнаха в едно направление с такава бясна скорост, като че ги преследваха с хиляди картечници.

Пробягал три преки, адютантът видя своя „железен генерал“ — човека, който не знаеше страх. Без каска, с разкъсан мундир, с обезумели очи, генералът прескачаше падналите тела, пробивайки си път с огромните си юмруци.

„А заградителната паническа зона“, както нарекоха това явление впоследствие, се разширяваше. Тя обхвана и зданието, в което заседаваше комитетът за обществено спасение. Членовете на комитета и цялото правителство побягнаха.

Едва призори паниката утихна, но комитетът не се реши да се върне в града.

Столицата беше загубена. Оставаше да се спаси страната. Но в това вече почти никой не вярваше. Когато членовете на комитета успяха да се съберат, в съседното селце бе свикан военен съвет. „Железният генерал“ беше съвсем угнетен от неуспеха, обзело го бе пълно отчаяние...

— Пред дявола щиковеите са безсилни — каза той и мрачно наведе глава.

Щирнер победи. Той можеше да се разпорежда със страната според желанието си, както никой деспот в света.

IX. ПРИЯТЕЛСКА ПОМОЩ

Чуждите държави следяха с интерес какъв ще бъде изходът от борбата на немското правителство с Щирнер. Френските и английските банкери не криеха удоволствието си, когато телеграфът и радиото донасяха вести за разорението и гибелта на най-крупните немски банкери — конкуренти на международната борса.

— Отлично! Браво на Щирнер! — говореха чуждестранните банкери и вече пресмятаха бъдещите си печалби.

Те считаха Щирнер за необикновено щастлив финансист, но бяха уверени, че в края на краищата той ще се провали, както се бе провалил на времето поникналият като гъба след дъжд концерн на Стинес. Могъществото на Щирнер растеше, надминавайки всички очаквания, всякаква мярка. Историята на капитализма не знаеше такава бърза и главозамайваща кариера, каквато се оказа кариерата на този финансов Наполеон. „Слънцето на Аустерлиц“ се разпалваше все по-ярко над него и никакви признаци не говореха за приближаващото се Ватерло. Все по-често, все по-упорито започнаха да проникват слухове, че успехът на Щирнер има някакви необикновени причини, че притежава някакви тайнствени средства за въздействие над хората, и той ги лишава от воля, подчинява ги на своето влияние, превръща ги в играчка в ръцете си.

Когато Щирнер пое пътя на борбата срещу правителството, боязливо се размърдаха не само чуждестранните банкери, но и държавните дейци.

Поражението на „железния генерал“ и бягството на правителството направиха зашеметяващо впечатление на целия дипломатически свят.

Един против всички! Един против държавата! Без армия, оръдия, без един изстрел — и той излезе победител в борбата!...

Не биваше повече да остават пасивни зрители. Налагаше се чуждите държави да определят отношението си към узурпатора.

Във Франция Щирнер засенчи за късо време въпросите от вътрешната политика, та дори и на колониалните войни. На събитията

в Германия бяха посветени специални закрити заседания на министерския съвет и камарата на депутатите. Тези събрания имаха бурен характер.

В края на краищата взе се решение с малко мнозинство на гласовете: да се признае за необходимо принципното участие в борбата срещу Щирнер, да се предложи помощ на Германия, но да се действа активно само след като се осигурят откъм Англия. Англия се отнасяше по-спокойно към събитията в Европа, въпреки че внимателно наблюдаваше хода на борбата срещу Щирнер. Английският министерски кабинет доста бързо установи единство на мненията.

— Германия е достатъчно обезсилена от европейската война и по-нататъшното разпадане на страната може да наруши европейското равновесие. Според мнението на кабинета в настоящия момент Щирнер не представлява непосредствена опасност за другите страни, може би неговото властолюбие няма да отиде толкова далеко. Ако във Франция гледат по-другояче, това си е тяхна работа. Но не бива да се допуска Франция еднолично да се намеси във вътрешните работи на Германия дори и със съгласието на последната. Освен това, въпреки че е узурпатор, Щирнер очевидно не е лош финансист. Необходимо е да се види как той ще продължи работата. А като извод от всичко следва да се предложи на Франция да изчака с настъплението. Ако пък Щирнер има намерение да се бърка в работите на чуждите държави или засегне техните интереси, да се действа съвместно с Франция.

Предаден във Франция, този отговор предизвика негодувание сред милитаристите, които апелираха към достойнство на нацията.

— Не бива вечно да играем по свирката на Англия! — говореха те, като приканваха към незабавни действия, та дори само за да докажат независимостта на френската политика.

И все пак незабавните действия срещнаха пречки от дипломатическо естество. Опасявайки се не без основание, че „искрената помощ“ от страна на Франция ще струва твърде скъпо, германското правителство не бързаше да поеме подадената за помощ ръка.

А и немското правителство още не губеше надежда да ликвидира Щирнер със собствените си сили.

Въпреки неуспешния изход на сражението „железният генерал“ още се ползуваше с голям авторитет сред военните и министерските

кръгове, а той бе решителен противник на чуждата намеса.

— Какво друго ще ни донесе тази намеса — говореше той — освен ново унижение и нови данъци? Аз вече предлагам на военния съвет да се пуснат в ход дългобойните оръдия, за да се срине това проклето гнездо... Но ми възразиха: това може би ще доведе до напразната гибел на няколко хиляди наши граждани, невинни мирни жители. Такъв сантиментализъм е вреден! По-добре е да се обрекат на гибел няколко хиляди, отколкото цялата държава!

— И не е само това, ваше превъзходителство — прекъсна речта му военният министър, който в душата си завиждаше на популярността на „железния генерал“. — Решаващият мотив, който ни накара да се откажем от използването на артилерийски огън, беше изказаното от мен съображение, че като унищожим чрез тежката артилерия дома на Готлиб из основи, заедно с Щирнер ще унищожим и неговото изобретение. А то... Жалко е да се унищожат! Ако би ни се удало да овладеем оръжието на Щирнер, охо! — Министърът дори затвори мечтателно очи. — Бихме разчистили сметките си с Франция, бихме унищожили всички наши врагове, бихме...

— Бихме управлявали света? — рязко отвърна „железният генерал“. — Да се залови Щирнер жив, е басня за деца. Аз вече опитам. Нека опитат други!

След дълги спорове беше решена атаката срещу Щирнер с тежки дългобойни оръдия.

И когато огромното дългобойно оръдие избълва от чудовищното си гърло снаряд, дълъг два човешки ръста, и той се понесе към столицата, разсичайки въздуха с потресающ шум. „железният генерал“ не можа да скрие своя възторг. За него този гръмовит удар беше сладък като симфония.

— Охо! — и той се разсмя. — Лети! Е, господин Щирнер, отбийте от пътя този подарък!... Сега огън с цялата батарея! По-бързо, докато онзи там не се е опомнил, ако вече не се е преселил на небето.

Земята сякаш рухна. Войниците не можаха да се задържат на краката си от сътресението на въздуха. И само „железният генерал“ стоеше със засияло лице като бог на войната. Сега той изглеждаше още по-висок. Бръчките около очите му се събраха в хищно-весела усмивка.

— Огън! — викна той. Но въпреки звучния му глас никой не го чу: оглушени от сътресението, тъпанчетата отказваха да възприемат слабите звуци на човешкия глас.

Генералът махна нетърпеливо с ръка, посочвайки оръдията.

Прислугата се зае с подготовката на следващия изстрел, но изведнъж артилеристите се наведоха и останаха неподвижно по местата си, сякаш загубили сили.

— Какво правите? — викна „железният генерал“. — Огън!

Войниците не се помръдваха.

„Железният генерал“ дотича при един от тях и го дръпна за рамото, но войникът сякаш не забеляза това.

„Железният генерал“ започна яростно да ругае и да тропа с крака. Съзнанието му леденееше от мисълта, че Щирнер е жив и вече е пуснал в ход своето невидимо оръжие.

Също тъй неочаквано артилеристите се оживиха и изведнъж почнаха да извъртат в обратна посока оръдията, стоящи на кръгли площадки. Никога досега не бяха вършили това точно така, автоматично и бързо. Зашеметеният генерал не беше успял да дойде на себе си, когато оръдията бяха обърнати и се разнесе залп, един, втори, трети... Залповете не спряха, докато не беше изстрелян целият запас от снаряди. И снарядите летяха един подир друг, носейки смърт на съседните градове и мирните селища.

„Железният генерал“ вече не викаше, не се вълнуваше. Той разбра всичко, разбра, че неговите заповеди са безпомощни пред тази незнайна сила, която сковаваше волята на войниците. Мисълта за катастрофата го съсипа, зашемети го. Сам той се чувствуваше скован от незнайната сила. Отпусна се изнемощял на земята и ниско наведе преbledнялото си лице.

А когато последният залп замлъкна и настъпи звънтяща тишина, генералът извади револвера си от кобура и го доближи до слепоочието си. Някой изби револвера от ръката му.

— Срамно е, ваше превъзходителство! — каза адютантът.

Генералът като че ли дори не забеляза това. Той продължаваше да седи, гледайки тъпо в земята. Наоколо като трупове се валяха падналите от изтощение войници.

Свечеряваше се. Тънкият сърп на луната се промъкваше между валмата облаци по светлото небе. Но хората не виждаха месеца, не

чуваха чуруликането на птиците в съседната гора. Те бяха полумъртви.

Само адютантът още бодърствуваше. Той дори намери в себе си сили да изпрати от походната радиостанция телеграма до правителството за изхода от сражението, макар че това едва ли беше нужно: падащите в градове и села снаряди бяха разнесли сами вестта за катастрофата.

— Лошо... — каза тихо адютантът, седна недалеч от генерала на походен стол и запали цигара, като разсеяно гледаше небето.

Неочаквано вниманието му беше привлечено от една точка на хоризонта, която ту се появяваше, ту изчезваше между облаците. Опитното око на адютанта скоро определи, че лети самолет. И очевидно лети право към Берлин. Зад него следваше друг, трети, цяла ескадрила.

„Чи и може да бъдат тези самолети? — помисли адютантът. — Ние не сме давали нареждане на нашите летци... Може би военният министър се е разпоредил, като е узнал изхода на сражението? Но да се изпращат хората на сигурна гибел след случилото се, би било безумие...“ — Без да довърши мисълта си, той се приближи до генерала и внимателно докосна рамото му.

— Ваше превъзходителство!

— Да, да... Всичко е свършено! Защо ми взехте револвера, Корф? — спомни си изведнъж генералът. — Дайте ми го. Все едно, няма да преживея този позор.

— Ваше превъзходителство, към Берлин лети самолетна ескадрила.

— Глупости... Дивотии... Сънувате!

— Заповядайте да видите!

Бръмченето на самолетите вече се чуваше ясно във вечерната тишина.

Генералът уморено обърна глава.

— По дяволите! Наистина! Глупци! Само това оставаше. Запитайте по радиото чи са?

Адютантът изпрати радиограма, но нито един самолет не отговори.

Генералът започна да ругае: съвземаше се. „Най-сетне дойде на себе си!“ — усмихвайки се, помисли адютантът.

Генералът бързо се изправи на крака и някак целият потрепера, като че ли го бяха облели с ободряващ студен душ.

— Имате млади очи, Корф, не виждате ли чии са самолетите?

Самолетите вече бяха достатъчно близко, но летяха на значителна височина, а поради сгъстилите се облаци бързо се стъмваше. Над мястото на канонадата се надигаше буря. Вятърът се усили. Той люлееше самолетите, но очевидно водени от опитна ръка, те се справяха с вятъра...

— Трудно е да се разбере...

— Осветете самолетите с прожектори.

След няколко минути ярки лъчи заляха самолетите. Генералът и адютантът се въоръжиха с бинокли.

— Или сънувам — каза генералът, — или...

— Не сънувате. Съвършено ясно виждам... Това са американски самолети.

— От час на час става все по-лошо! — Генералът тежко се отпусна на стола и като сложи бинокъла върху коленете си, дълго гледа отдалечаващите се самолети.

— Разбирате ли какво става? — попита той адютанта. Корф, който продължаваше да гледа през бинокъла, сви рамене.

— Очевидно държат курс към Берлин. Значи Америка.

— Но как? Защо?

— Изглежда, че вятърът ги отнася малко встрани.

Намесата на Северноамериканските съединени щати в борбата срещу Щирнер беше изненада не само за „железния генерал“, но и за цяла Европа.

Докато между европейските държави се водеха дипломатически преговори, във Вашингтон, който зорко следеше всички събития, бързо бе взето решение.

Америка не можеше да остане безучастна. Освен че разрушителната работа на Щирнер снижаваше платежоспособността на един от европейските длъжници, Вашингтон много по-рано от германския военен министър си даде сметка за всички последици, които могат да произлязат, ако германското правителство, след като ликвидира самия Щирнер, съумее да овладее неговото средство за борба. Америка оцени значението на тази нова могъща сила по-рано от другите. Ако овладяването на тази сила беше трудно за Америка, то

беше необходимо да се унищожи оръжието на Щирнер заедно с него, за да не попадне тайната му в други ръце. И колкото по-бързо се направи това, толкова по-добре. Но как? Американската техника вече значително беше овладяла начините за управляване: на самолети по радиото и те можеха да прелетят големи разстояния без летци по установеното от мястото на излитане направление и: автоматично да хвърлят експлозивни бомби с голяма разрушителна сила върху предварително определеното място. Единственото, което още не беше завършено, бе механизмът за получаване от летящия самолет на снимки на целия изминаван път, за да се следи и коригира полетът му през всичкото време. Но да се отлагат действията до завършването на тия работи, беше рисковано. Точността на механизмите и щателно съставените военни географски карти, изглежда, можеха да обезпечат успех... Америка също така отрано разбра и това, че с Щирнер е възможна борба само чрез механизми, изпратени без хора на голямо разстояние от него. Наистина Атлантическият океан и пътят до Европа покрай западния бряг на Франция бе много дълъг. На такова голямо разстояние въздушните течения можеха да променят първоначалния полет на самолетите независимо от всички автоматични „токоизправители“. Ето защо беше необходимо да се изпратят на път поне от територията на Франция, но затова се изискваше нейното съгласие, както и съгласието на Германия за внезапно нападение на Берлин. За американската дипломация не беше трудно да получи необходимия отговор от европейската дипломация.

По този повод от американското правителство бяха изпратени много почтителни ноти до Франция и Германия, съставени в най-изисканите форми на дипломатическата вежливост. А едновременно с почтителните ноти бяха изпратени кратки, но енергични напомняния за незабавно изплащане на забавените плащания от държавния дълг. Отговорът не се забави: Франция и Германия отговориха със също такива любезни ноти, в които изразиха съгласието си за намесата на Америка, и едновременно почтително до унижение молеха за отсрочка на плащанията.

Америка великодушно се съгласи с отсрочката и изпрати своите самолети. Тя дори не дочака забавилия се отговор на Германия, като беше напълно уверена в него, и американските самолети, които

„железният генерал“ и неговият адютант видяха, летяха над Германия в този момент, когато министърът едва-що подписваше отговора.

Но Америка остана излъгана в сметките си. Буря отнесе самолетите встрани. Само един от тях хвърли над столицата бомби, които сринаха из основи кралския дворец. Останалите самолети изхвърлиха смъртоносните си товари в околностите на града, като нанесоха значителни опустошения.

Неуспехът не смути американците, те изпратиха нова ескадрила. Но тогава немците, виждайки плачевните резултати от въздушната експедиция, помолиха отначало да бъдат избавени от такава съкрушителна помощ, а след това, като видяха, че няма какво да губят, изпратиха енергичен протест, призовавайки заедно с това общественото мнение в Европа. Америка не би обърнала внимание на този протест, ако положението в театъра на военните действия не бе се изменило.

Щирнер, който, изглежда, постоянно усъвършенствуваше своето необикновено оръжие, внезапно изпрати насочено излъчване, поразяващо не само Германия, но и цяла Франция чак до океана.

Всички, които попаднаха в ивицата на този лъч, узнаха какво мисли Щирнер.

„Вие искате да започнете световна война срещу мен? Приемам предизвикателството! В сравнение с моето вашите оръжия са нищожни. Затова откажете се от борбата. Ако ви е завладяло безумие, аз ще ви направя още по-безумни. Изпращам последно предупреждение!“

И очевидно изменил малко ъгъла на лъча, Щирнер изпрати ново мислоизлъчване. Всички, които попаднаха в този лъч в Германия и Франция, наистина обезумяха. Буйна лудост обхвана дори екипажа и пътниците на параход, плаващ покрай брега на Франция. Хората се хвърляха обезумели във вълните, огнярите дигнаха във въздуха котлите, параходът потъна. Болниците за душевно болни се препълниха. Буйно луди ходеха по улиците, нападаха минувачите, всяваха паника. Наложиха се да бъдат застреляни някои от най-опасните и силните.

Цяла Европа преживяваше паника. Във Вашингтон цареше необикновено угнетено настроение. Няколкото американциинженери, участници в експедицията, попаднаха под въздействието на лъчите на

Щирнер и докарани от Франция, произведоха потискащо впечатление. За първи път Америка преживяваше такъв удар, много почувствителен за националното самолюбие поради това, че бе нанесен на могъщата държава от един човек, и то европеец.

Наложи се да прекратят временно военните действия и Щирнер почиваше от постоянното огромно напрежение, в което се намираше по време на „боевете“.

Х. ИЗДИРВАНЕ НА РАВНОСТОЙНО ОРЪЖИЕ

Зауерови живееха на брега на Средиземно море, в Опидалети, недалеч от Мантон.

Ема имаше основание да се оплаква от мъжа си в своето писмо до Елза. В началото след пристигането Ото Зауер бе много нежен и внимателен към болната си жена. Сам я изнасяше на ръце на просторната веранда, грижливо я настаняваше в креслото и извеждаше детето в количка. Така прекарваха цели дни, любувайки се на лазурното море, изпращайки с поглед минаващите параходи, леките изящни яхти и хидропланите, които бръмчаха надолу по крайбрежието. Те почти не разговаряха, но това беше приятно мълчание на щастливи хора. Понякога Ема протягаше с щастлива усмивка ръка на Зауер, той я стискаше и не я изпускаше от своята.

Южното слънце оказа благотворно влияние върху здравето ѝ. Скоро руменината се възвърна на страните ѝ, силите ѝ нарастваха и след три седмици тя беше вече на крака.

Но не мина много и радостта от оздравяването се помрачи — Зауер почна да се отнася все по-студено към жена си. Когато се събуждаше, тя вече не намираще върху масичката до кревата си свеж букет от росни карамфили, срамежливи теменужки и тъмночервени, уханни рози. Зауер седеше все по-рядко с нея на верандата. И мълчанието им стана тягостно. То вече не ги сближаваше, а ги разделяше.

— Излизаш ли? — тъжно, питаше Ема, виждайки, че Зауер става.

— Не мога да стърча цял ден тук — грубо отговаряше той и отиваше в стаята си или вън от дома.

Веднъж, влизайки неочаквано в стаята на мъжа си, тя завари такава картина.

Зауер седеше до отвореното чекмедже на писалището и гледаше с тъга и нежност портрета на Елза.

Като че тънка игла прободеше сърцето на Ема. Тя пламна и поиска да излезе незабелязана. Но Зауер я видя в отражението на голямото огледало. Погледите им се срещнаха. Ема се смути още повече. А

Зауер се намръщи, лицето му стана зло. Той хвърли снимката в чекмеджето, затвори го шумно и без да се обръща, гледайки я в огледалото, раздражено каза:

— Що за маниер да се втурваш в стаята ми, когато съм... зает?

— Прости ми, Ото, не знаех... И тя тихо излезе от стаята...
Сърцето на малката Ема беше ранено.

Тя се прибра в своята стая и дълго плака, наведена над люлката на сина си.

— Бедното ми момченце, мъничкото ми! — плачеше тя, като внимателно целуна главицата на детето и няколко сълзи капнаха на косите му.

Вечерта тя не заспа и мисли, мисли... Това никак не подходеше на малката Ема.

„Ето защо Ото охладня към мен! — мислеше тя, кършейки ръце. — Той обича друга. Тази друга е Елза! Това е толкова естествено. Нали те се обичаха. Как можах да забравя това? Защо се съгласих да стана жена на Зауер? Защо Зауер се ожени за мен, щом обича Елза? Но той обичаше и мен, сърцето ми не се лъжеше. А Елза?...“

Всичко това беше твърде сложно за Ема. Тежките мисли, неразрешимите въпроси се стоварваха върху нея като планинска лавина и отведнъж смазаха нежния цветец на щастието ѝ.

— Ото. Ото! — шепнеше в отчаяние тя и плачеше с безсилни сълзи.

Да се бори? Тя не бе създадена за борба.

На сутринта тя взе решение: написа на Елза същото писмо, което развълнува повече Щирнер, отколкото Елза.

Женският усет подсказа на Ема верния тон на писмото: с нито една дума не спомена за случката със снимката. Тя сподели мъката си с Елза като с приятелка.

С това писмо Ема полусъзнателно постави капан на своята съперница, надявайки се, че тя все някак ще се издаде, ако продължава да обича Зауер.

Ема очакваше с нетърпение отговора на Елза и най-сетне го получи.

Ръцете не ѝ се подчиняваха, когато отваряше плика, сърцето ѝ замря, а редовете скачаха пред очите ѝ.

Но когато прочете писмото, Ема въздъхна с облекчение.

— Не. Елза не умее да лъже!

Елза утешаваше Ема, уверяваше я, че Ото пак ще бъде нежен към „своята малка кукличка“ и най-главното, което успокои Ема — Елза пишеше повече за себе си, за своята любов към Щирнер, за своето щастие, за своите тревоги... Тя искрено се безпокоеше, че Щирнер изглежда зле, че е преуморен и извънредно нервен. На Ема ѝ олекна. Краят на писмото дори я разсмя.

„Сега ти не би познала Щирнер. Той си пусна брада и заприлича на монахпустинник...“ — пишеше Елза.

— Представям си го! Ех, че чудовище! Ема се развесели.

Но Зауер скоро я накара отново да потъне в безизходно отчаяние.

След случая с портрета на Елза, Зауер стана още по-груб и рязък с Ема.

Той излизаше на верандата, когато Ема седеше там, само за да види сина си. Без да обръща внимание на Ема, Зауер сядаше до детската количка и се занимаваше с малкия.

Ема следеше мъжа си с вълнение, търсеше погледа му, но Ото не я забелязваше. Понякога се решаваше да му заговори.

— Елза пише, че Щирнер изглежда зле и е много преуморен...

— Светът само ще спечели, ако това животно пукне — отговори през зъби Зауер.

Ема беше удивена от рязката промяна в отношението на Зауер към Щирнер. Сега Зауер дори не искаше да чуе името му. Но Ема не се решаваше да го попита за причините за тази промяна. И те седяха мълчаливо.

Един път на Ема се стори, че Зауер е в добро настроение. Поне беше по-спокоен от обикновено. Над морето летеше ято самолети.

— Ото, а защо самолетите не падат? — запита изведнъж Ема.

— До каква степен си глупава, Ема! — отговори Зауер. — Поразително е как не съм забелязал по-рано това!...

Ема пребледня от мъка и обида.

— Е добре, можеш да ме напуснеш — отговори тя с треперещ от сълзи глас. — Ще взема малкия Ото и ще си отида...

— Моля! Няма да те задържа. Но сина си няма да ти дам! — И като оправи одеялцето на детето, той излезе.

Ема вече не сдържаше сълзите си, приближи се до детето и се наведе над него.

— Нима ще се лиша и от него?

Пяскът на градинската пътека заскриптя под нечии нозе.

— Мога ли да видя господин Зауер?

Ема избърса набързо лицето си с кърпа и се обърна. Пред нея стоеше млад човек в бял летен костюм, с червеникави коси и лунички по лицето.

„Къде съм виждала това лице?“ — помисли Ема.

— Не ме ли познавате? Струва ми се, че сме се срещали.

— Ах, да, да, господин Готлиб!

— Рудолф Готлиб, не сгрешихте.

Чул гласове, Зауер излезе. Готлиб се поклони.

— Господин Зауер, трябва да говоря с вас по много важна работа.

Отидоха в кабинета.

— Надявам се — започна Готлиб, — че събитията от последно време са ви известни от вестниците.

— Аз не чета вестници — отговори Зауер. Готлиб изумено повдигна вежди.

— Но за това говори целият свят!

Зауер се посмути. Откакто бе дошъл в Ривиерата, той изобщо не четеше вестници, като че бе забравил за тяхното съществуване. Защо? Сам не знаеше. И сега въпросът на Готлиб го накара да се позамисли.

— Искан да си почина — отговори Зауер, за да обясни някак си тази странност, — а във вестниците винаги има нещо, което те разтревожва или разстройва... всички тези политически дразги...

— В такъв случай трябва да обясня положението. Работата вече не е за политически дразги, а за опасност, която застрашава цялата страна, може би целия свят.

Готлиб разказа на Зауер за необикновената война между комитета за спасение и Щирнер и за безславното поражение на „железния генерал“.

Зауер слушаше с нарастващо внимание, като прекъсваше понякога разказвача с ругатни по адрес на Щирнер.

Тези реплики очевидно допаднаха много на Готлиб.

— Аз съм извънредно доволен — каза Готлиб, привършвайки разказа си, — че вие, струва ми се, сте също така зле благоразположен към Щирнер, както и аз. Всеки от нас си има свои причини да ненавижда Щирнер. Но вие сте работили с него, били сте му дясната

ръка и аз признавам, че се опасявах, че и сега сте на негова страна. Тогава моята мисия не би се увенчала с успех... Изпратен съм от комитета — всъщност това беше моя идея, — но имам пълномощия... Стори ми се, че вие сте единственият човек, който може да открие тайната на необикновеното влияние на Щирнер върху хората, тайната на тази сила, която той притежава. Днес повечето учени са склонни, че Щирнер е овладял тайната за предаване на мисли на разстояние. Но тайната на това предаване още не е открита. И ако пожелаете... бихте могли да ни окажете огромна услуга... и наградата...

Зауер скочи и развълнуван закри из стаята.

— Награда? Най-голямата награда за мен е да се унищожи този изверг Щирнер!

В този момент Зауер помисли за Елза.

Спомни си приказката за принцесата, попаднала в ръцете на злия вълшебник. Този вълшебник е Щирнер. А той, Зауер, е рицарят, който трябва да освободи принцесата от магията. Да я освободи! Но как?...

— На драго сърце бих ви помогнал, господин Готлиб, стига да знаех съвсем сигурно нещо. Впрочем имам само догадки. Доколкото ми е известно, преди да постъпи на работа при покойния ви чичо, Щирнер се е занимавал с научна дейност в областта на изучаването на мозъка и предаването на мисли на разстояние. Извършвал е опити над животни и аз сам видях, че тези животни правеха чудеса. Лично аз мисля... — Зауер помълча, като че ли се колебаеше, после продължи, — че вашият чичо Карл Готлиб не загина от естествена смърт... Това куче, което се е хвърлило в краката на стареца в момента на приближаването на влака — нищо, че Щирнер не е бил в този момент там, — би могло да действа по негово внушение.

Рудолф Готлиб се издигна и протегна врат. От възмущение тежко дишаше.

— Винаги съм мислил, че в делото за наследството се крие престъпление! — възкликна той. — Но защо не изказахте своите подозрения на процеса? Нещо повече. Пред съда вие защитавахте интересите на Елза Глюг...

Зауер сви рамене.

— Мисля, че аз, както и всички, обкръжаващи Щирнер, се намирахме под влиянието на този ужасен човек. Не съм учен и не зная по какъв път Щирнер внушава своите мисли на хората. Но мисля, че

неговата власт се ограничава в известен кръг на въздействие. Съдя за това, защото едва тук, далеч от него, почувствувах как постепенно се освобождавам от някаква хипноза, „размагнитвам се“ от заряда, който очевидно съм получил преди заминаването ми. Или Щирнер още не може да действа на големи разстояния, или ми е направил недостатъчно силно внушение преди моето заминаване и с течение на времето то е отслабнало.

— Вие сте прав — каза Готлиб. — Но Щирнер очевидно непрекъснато се усъвършенствува, кръгът, силата и продължителността на неговото въздействие постоянно се увеличават. И, кой знае, може би дори утре няма да бъдем в безопасност и тук.

Зауер потрепера.

— Пак? Да попадна отново под властта на този човек? Да стана играчка в неговите ръце? Не, по-добре да избягам накрай света! А още по-добре е да се унищожи Щирнер. Да освободя себе си и другите!...

— И ако е така, ако тайната на успеха на Щирнер е в това, то да се борим срещу него, е възможно само с равностойно оръжие. Кой ще ни го даде?

Те мълчаха. Зауер обмисляше нещо.

— Да, вие сте прав — каза той. — Да се борим, е възможно само с равностойно оръжие. Сега ми хрумна нещо. Невъзможно е само Щирнер да се занимава с разрешаването на проблема за предаване на мисли от разстояние. Трябва да се издири сред учените...

— Търсихме — каза Готлиб, — обърнахме се към учените, работещи в тази област. Но те са толкова малко. Запитахме един италиански учен. Той отговори, че това, което върши Щирнер, е още недостъпно за съвременната наука. Или Щирнер е гений в тази област, изпреварил всички, или тук има нещо друго.

— Но не е само италианецът...

— Прочетох за опитите на още един учен. Наистина той няма дори професорска титла...

— И затова ли не сте се обърнали към него? — запита с ирония Зауер.

— Признавам...

— А нима Щирнер ни подтиска чрез своята професорска титла? Трябва непременно да се намери този учен! Не бива да изпускат нито една възможност.

Като помисли малко, Зауер добави:

— И не бива да губим нито минута. Ето какво: идвам с вас, двамата ще открием този учен и ще чуем какво ще ни каже. Да, и още нещо. Щирнер е живял близо, тук, в една вила в Мантон. Трябва да надзърнем там дали не е оставил след себе си някакви следи.

Зауер бързо се приготви за път.

— Ема — каза той, срещайки жена си на верандата, — заминавам.

— За дълго ли? — тревожно запитва Ема.

— Не зная, но мисля, че ще е за дълго.

Като се прости студено с нея, той бързо излезе, придружен от Готлиб.

А Ема не знаеше дали да плаче, че Зауер я напуска, или да се радва, че не я лиши от детето.

Разполагащ с пълномощно от Щирнер, Зауер проникна безпрепятствено във вилата на Елза Глюк и огледа внимателно всички помещения.

В една от стаите, почти празна, намериха огромна буца метална сплав. По пода се валяха парчета спирална жица, късове от порцеланови изолатори, контакти, клещи.

— Чиста работа! — каза Готлиб, като разглеждаше сплавената маса метал. — Щирнер умее да заличи следите си. Ясно е, че тук е имало някакъв апарат. Но как е успял да разтопи всичкия метал, без да обгори дори пода?

— Няма какво повече да правим тук, Готлиб. Да вървим да търсим противоотровно оръжие. — Къде се намира вашият недипломиран учен?

— В Москва.

XI. МОСКОВСКИЯТ ИЗОБРЕТАТЕЛ

Един месец по-късно Зауер и Готлиб влязоха в двора кладенец на Тверско-Ямска, недалеч от Триумфалната врата. Шестетажни сгради плътно заграждаха асфалтирана площ. Гласовете на играещите деца ясно отекваха сред високите стени.

— Изглежда, че е тук — каза Готлиб, преглеждайки номерата на квартирите при входната врата на сградата. — Да вървим, Зауер. Засега всичко върви добре.

— Пфу, дявол да го вземе, кога ще свърши тази стълба? Чудно как живеят тези хора без асансьор! — мърмореше Зауер, като дишаше тежко. — Кой номер е апартаментът?

— Двадесет и девети.

— А този е двадесет и пети. Значи чак на върха.

— Нищо, разходката е полезна за вас, много бързо изпълнявате, Зауер — каза Готлиб и натисна копчето на звънеца.

Зауер беше разочарован от това, което видя, влизайки най-сетне у Качински. Нито обстановката на стаята, нито самият изобретател съответствуваха на това, което Зауер си представяше.

Той очакваше да види кабинет, отрупан и претъпкан с всякакви машини в такъв безпорядък, който беше присъщ на изобретателите.

Жилището на Качински не напомняше лабораторията на съвременен Фауст.

То представляваше малка стая с широк венециански прозорец. До прозореца беше поставено голямо писалище с пишеща машина. Върху масичка, долепена до тясната страна на писалището, имаше друга машина. Тези машини, едната с руски, другата с латински шрифт, както и малък чертеж на ветрен двигател по системата на Флетнер на стената до масата, бяха единствените неясни показатели за характера на работата на стопанина на стаята.

Над широк турски диван висеше сполучливо копие от картина на Грьоз, изобразяваща момиче с характерно „Грьозово“ наивно-лукаво изражение на очите.

Зауер се загледа в тази глава и се намръщи. Тя му напомни за Ема. Когато се влюби толкова неочаквано в нея, той я сравняваше с Гръзовите момичета.

Редом с главата от Гръоз висяха два пейзажа. На отделна малка масичка беше поставена чугунена статуетка — тя изобразяваше една от конните групи на Клод, стоящи на Аничковия мост в Ленинград.

Малък бюфет, шкаф с огледало, в средата на стаята маса, застлана с чиста покривка, и няколко облечени в кожа стола с високи облегалки допълваха обстановката.

Във всичко личеше чистота и грижливост. И това също объркваше Зауер. Седнал в тази стая, човек можеше да си представи, че се намира в Берлин, в Мюнхен, но не и в Москва.

Той си представяше съвсем иначе и руския изобретател. Според Зауер този вид хора трябваше да се отличават с особени черти. Но пред Готлиб и Зауер стоеше скромна на вид, още млад човек, със светли, вчесани назад коси, светли очи, гладко избръснато лице, правилен нос и добре очертана линия на устата. Той бе облечен в тъмнокафява кадифена блуза и панталони, пъхнати в ботуши с тесни конкове.

До него стоеше приветлива и сърдечна жена с бяла блузка.

„Не сме ли сгрешили?“ — помисли Зауер. Но не бяха сгрешили. Гостите се представиха и скоро се завърза оживен разговор.

„И този човек — мислеше Зауер — може би притежава същата могъща сила като Щирнер, но живее и изглежда толкова обикновено. Нима той не се изкушава да използва тази сила за лични интереси, както Щирнер? Да стане необикновено богат, могъщ. Или хората тук действително разсъждават и чувствуват по-другояче?...“

Зауер се помъчи да получи косвен отговор на интересувания го въпрос.

— Кажете — обърна се той с шеговита усмивка към жената на Качински, — не е ли страшно да имате такъв мъж, който може да внуши на околните всичко, каквото си поиска, на вас например?

Качинска учудено повдигна вежди.

— Защо? Че какво пък може да ми внуши? И на ум не ми е идвало. За опитите той си има лаборатория.

Качински се усмихна.

— Но все пак това е опасна сила — каза малко смутен Зауер.

— Като всяка друга — отговори Качински. — Нобел изобрети динамита, за да облекчи човешкия труд в борбата му с природата — да се взривява гранитът. А човечеството направи от това изобретение най-страшното средство за изтребление. И на огорчения Нобел остана само да основе от „динамитните доходи“ премия на мира, за да изкупи макар и малко своя неволен грях пред човечеството. В този случай Щирнер не е изключение. Той само използва тази нова сила за свои еднолични цели... Всичко зависи от това, в чии ръце се намира брадвата — продължи Качински. — Един сече с нея дърва, друг — човешки глави. Опасността от такова използване се предвиждаше още преди Щирнер да хвърли ръкавицата на обществото. Когато моите първи опити станаха достояние на широката публика, направо бях обсаден от развълнувани жители. При мен идваха няколко жени и ме уверяваха, че лоши хора вече ги подлагат на внушение от разстояние. Тези нещастни същества се бяха завтекли в отчаянието си при мен и молеха да ги спася от „злите магии“. Една от тях ми разказваше, че някакви студенти от Харковския университет така я „зареждат“ с електрически токове, че когато минавала покрай железните стълбове на уличните фенери, от нея с трясък изскачала искра. „А когато вървя с шушони и копринена шапка — продължаваше тя, — тогава няма искри. Какво да правя? Легна ли да спя, чувствавам как електровълните ме изпълват и чувам глас: «Сега си в нашите ръце!»“ Посъветвах я да се завива с копринено одеяло, а в ръката да държи металически предмет, свързан с радиатора: да се заземи като радиоапарат. След това тя ме уверяваше, че това ѝ помогнало. Щом се „заземявала“, нещо я „свивало“, токът преминавал в земята. Заспивала спокойно. Какво друго можех да направя? Това бяха просто нервно или душевно болни.. Неколцина мъже заплашваха да ме убият, ако почна да прилагам изобретението си.

„Не искам — викаше един от тях — да пълните мозъка ми с ваши мисли!“

— И те са прави в опасенията си — каза Готлиб, като искаше по-скоро да пренесе разговора на практическа почва. — Ужасите, които Щирнер сее около себе си...

— Да, да, аз също предвидих тази възможност — каза Качински — и затова още от самото начало работех в две направления: как да се

усъвършенствува предаването на мисъл на разстояние и как да се запазят хората от причиняването на вреди?

— И удаде ли ви се това? — с интерес запита Готлиб.

— Мисля, че ще разреши задачата — отговори Качински.

— Позволете ми да задам един въпрос — каза Зауер. — Сега целият свят говори за предаването на мисли на разстояние. Но за мой срам не зная в какво се състои работата и защо едва сега хората са открили това, което очевидно е трябвало да съществува винаги?

Качински се оживи, а Готлиб недоволно въздъхна. „Сега ще започне с теории, когато трябва да се действа!“ — помисли той.

— Накратко, работата се свежда до следното: всяка наша мисъл предизвиква редица изменения в най-малките частици на мозъка и нервите. Тези изменения се придружават от електрически явления. По време на работа мозъкът и нервите излъчват специални електромагнитни вълни, които се разпръскват във всички страни точно така, както и радиовълните.

— Но защо и досега не можем да разговаряме мислено помежду си?

— Тези електровълни са с малка мощност и имат при това своеобразно естество. Затова излъчената от някого мисъл се възприема от съзнанието на друг само ако тази мисъл попадне в мозъка с еднаква настройка, ако мога да се изразя така.

— С една дума, ако мозъкът „приемник“ може да приема вълни с такава дължина, с каквато ги изпраща „предавателната станция“, тоест излъчващият мозък?

— Съвършено вярно. И случаи на такива предавания отдавна са наблюдавани между близки хора. Но тъй като е било невъзможно да се проверят тези случаи и още повече да се обяснят научно, то науката най-често просто ги е отричала, още повече, че тези загадъчни случаи са използвали всякакви спиритисти, „телепати“, теософи и други мистици, опитващи се да докажат чрез тези научно необяснени факти съществуването на „дух“, който може да се прояви независимо от тялото.

След кратка пауза Качински продължи:

— Един от тези „тайнствени“ случаи ме наведе да се занимавам с въпроса за предаването на мисли на разстояние.

— Това е интересно! — каза Зауер.

Готлиб нетърпеливо се размърда на стола си.

— Това се случи в Тифлис. Моят приятел заболя от тиф в тежка форма и аз често го посещавах. Веднъж се върнах късно през нощта от тях, загасих огъня и си легнах. Удари два часа. И след ударите на часовника съвършено ясно чух звук... като че никой удари няколко пъти с лъжичка по тънка стъклена чаша. „Котката!“ — помислих аз и запалих лампата. Но като огледах стаята, не намерих нито котката, нито какъвто и да е стъклен предмет, който би могъл да иззвънти. Не придадох значение на този случай и скоро заспах.

На сутринта, влизайки в дома на приятеля ми, видях тази особена суетня, която без думи ми каза всичко. Моят приятел беше починал тази нощ. Неговият труп още лежеше на кревата и аз почнах да помагам да го нагласим.

— Кога почина? — попитах аз.

— Точно в два часа през нощта — отговори майка му.

Като се доближих до кревата, бутнах с крак масичката, на която стояха лекарствата. Лъжичката, поставена в голяма чаша от тънко стъкло, се обърна и аз чух познат звук.

„Къде съм чувал това?“ — с недоумение помислих аз. — „Нощес. Няма никакво съмнение, че е същият звук.“ И попитах, майката на моя приятел как е починал нейният син.

„Точно в два часа през нощта поднесох към устните му лъжичка с лекарство. Той само леко помръдна устни, но не можа да пие. Оставих лъжичката в чашата и се наведох над него. Той беше мъртъв.“

Този случай ме накара дълбоко да се замисля. Разбира се, не допусках никаква свръхестественост. Но тогава с какво би могло да се обясни този случай? През това време изнасях лекции по радиотехника в едно училище. Както навярно ви е известно, по професия съм електроинженер. И първата мисъл, която се мярна у мен, ми подсказа, че странното явление с предаването на звука трябва да бъде от електрическо естество, подобно на радиопредаването. Дали мозъкът на моя умиращ приятел не беше излъчил електровълни, които бяха стигнали домен? Тук, в Москва, започнах вече да изучавам работата на мозъка и нервите. За мое учудване намерих редица много близки аналогии в строежа на нервната система и мозъка с конструкцията на радиостанцията. Мозъчните частици играят ролята и на микрофон, и на детектор, и на телефон; нишковидните разклонения на нервните

клетки завършват със завитъци, които-учудващо напомнят спиралния проводник — соленоид, ето ви.

Самоиндукцията. Интересно е, че дори професорът физиолог, с когото работих, не беше в състояние да обясни задоволително от физиологична гледна точка значението на тази спирала. В светлината на електротехниката тя получава напълно логично обяснение. Природата очевидно е създала този завитък за усилване на електрическите токове. В нашето тяло има дори и лампата на Раунд — това са ганглийните възли на сърцето. Източникът на сърдечната енергия съответствува на батерията на акумулатора, а периферната нервна система — на заземяването. И така, изучавайки строежа на човешкото тяло от гледна точка на електротехниката, аз дойдох до пълното убеждение, че нашето тяло представлява от само себе си сложен електрически апарат — цяла радиостанция, способна да излъчва и приема електромагнитните трептения. Ето, моля, вижте чертежа.

Безспорно не ми беше леко да докажа наличието на електромагнитни вълни. Правех опити в лабораторията на Дугов, който успешно се занимава с опити за внушение на животни. Опитът ми представляваше следното: собственоръчно направих клетка от гъста желязна мрежа, поставена върху изолатори; мрежата можеше да се заземява по желание. Пред клетката поставяхме куче, а в клетката се намираще Дугов. Когато клетката не беше заземена, кучето изпълняваше сполучливо мислените заповеди на Дугов. Но беше достатъчно клетката да се заземи — и никакво внушение не стигаше до кучето. Аз мисля, че вие разбирате защо: електромагнитните вълни, като попаднат в металическата мрежа, се отвеждат в земята, без да стигнат до кучето. По този начин задачата беше решена. Наличието на електромагнитни вълни, излъчвани от мозъка, беше установено. Електромагнитното естество на мозъка и нервните трептения бяха доказани с други методи и с трудовете на нашите учени: академик Лазарев, професор Бехтерев, а в Италия от професор Казамали.

Готлиб окончателно изгуби търпение.

— Всичко това е извънредно интересно — каза накрая той, — но признавам, че ние се интересуваме не толкова от научната страна, колкото от практическите резултати на вашата работа. Вие благоволихте да кажете, че ще успеете да разрешите задачата за

предпазване на населението от престъпното използване на новото средство за въздействие върху хората. Но още не сте разрешили задачата. Накъсо казано: ще можете ли да обезвредите Щирнер?

— Теоретически за мен въпросът е решен, но още не съм направил опитна проверка в голям мащаб. Ние се ограничавахме с опити за предаване на мисли на животни на кратки разстояния. Моята „машинамозък“ е напълно осъществима за съвременната техника. Аз изучавам естеството на електромагнитните вълни, излъчвани от мозъка на човека, установявам тяхната дължина, честота и така нататък. Да се възпроизведат механически, не представлява трудност. Усилете ги с трансформатор и мислитевълни ще потекат като обикновена радиовълна и ще се възприемат от хората. Моята машина се строи и е съставена от антени, усилвателно устройство с трансформатори и катодни лампи и индукционна връзка с трептящия кръг на антената. Вие можете да излъчите определена мисъл чрез антената на моята „предавателна станция“, тя ще усилва това излъчване и ще го изпрати в пространството. Това е новото „оръдие“, с чиято помощ ще обстрелваме Щирнер. Готлиб въздъхна облекчено:

— И скоро ли ще бъде възможно да пуснете това оръдие в действие?

— Мисля, че след седмица-две ще можем да изпратим първия изстрел.

— В какво ще се състои той?

— Ще изненадаме Щирнер неподготвен и ще му внушим да напусне дома си и да дойде при нас. И той ще бъде в ръцете ни.

— А къде ще инсталирате вашето оръдие?

— Мисля, че трябва да идем колкото може по-близо до нашата цел. Повтарям, че оръдието не е изпробвано и не гарантирам за действието му на голямо разстояние.

— Но не е ли опасно да влезем в сферата на влияние на Щирнер? Нали неговото оръдие е по-далекобойно, усъвършенствувано и изпробвано?

— Друг изход няма, ще трябва да рискуваме.

— А не можем ли да бъдем изолирани? Нали казахте, че сте мислили и върху защитните средства? — попита Зауер.

— Разбира се. Може да се покрием с тънка металическа мрежа и електровълните, излъчени от мислите на Щирнер, ще се спират в

мрежата и ще бъдат отвеждани в земята. Ние ще бъдем нечувствителни към неговите излъчвания, но в същото време тази изолация ще лиши самите нас от възможността да излъчим мисъл. Наистина ние можем да действуваме механически с помощта на „машината мозък“. Но аз още не съм изучил достатъчно електромагнитните вълни на мозъчното излъчване и поради това ще рискувам. Ще предавам мисли по антената без изолационен костюм. Ако почувствам влияние от излъчване на Щирнер, вие ще ме покриете с мрежата. Разбира се, ще бъдете в изолационни костюми.

— Ами ако направо отидем със защитни костюми в дома на Щирнер и се разправим с него? Дано този път не ме накара да го гъделичкам с бръснача, вместо да му прережа гърлото.

— Но това значи да извършите убийство...

— Така му се пада!

— ...не само на Щирнер, а и на онези, които ще идат да го убият. Щирнер, разбира се, скъпо ще продаде живота си. Ще се помъчим да го хванем жив. Така ще бъде по-добре и победата ще бъде пълна.

Готлиб стана. След него се изправиха Качински и Зауер.

— Позволете ми да ви благодаря... — започна Готлиб.

— Няма за какво — отговори Качински. — Ще ми благодарите, когато Щирнер бъде в наши ръце.

ХІІ. НЯМАТА ВОЙНА

Щирнер седеше на масата в кабинета си над чертежи и изведнъж почувствува неудържимо желание да излезе вън от къщи.. Той вече беше станал и тръгна към вратата, когато се спря от проблеснала мисъл: ами ако той самият се намира под въздействието на чужда воля? Нима са открили неговата тайна и действуват със същото оръжие? Очевидно тяхното въздействие не притежаваше необходимата сила: Щирнер не беше загубил способността да разсъждава. Но съвсем ясно усещаше непреодолимо желание да излезе на улицата. Лека хладина полази по гърба му. Ако веднага не се освободи от влиянието на чуждата мисъл, той е загубен! Какво да прави? Как да се спаси? А нозете му вече неволно го бяха довели до вратата. На вратата висеше копринена драперия. До нея минаваха радиаторите за отопление. С изключително усилие на волята Щирнер направи крачки встрани, откъсна копринената драперия, покри главата си с нея и вкопчи ръце в металическата тръба за отопление. Тутакси почувствува как желанието му да излезе на улицата намаля. Електромагнитните токове, изпращани от неизвестен враг, бързо се отвеждаха в земята. Щирнер въздъхна с облекчение. Но това още не беше спасение. Трябваше да обмисли създаденото положение.

„В стаята ми — мислеше Щирнер — има желязна клетка, в която правих първите опити. Ако мога да се добера до там, да вляза в клетката, да се заземя... Все някак ще изчакам, а после ще видим.

Но ще успея ли да дотичам? Дали противникът ми няма да разбие моя волеви импулс, щом се откъсна от заземяването? Да не беше поне линолеумът на пода! Дявол да го вземе! Почват да ме бият с моето оръжие. Отвратително. Преди всичко трябва да се изолирам. Имам металическа мрежа. Може да се покрива с нея... След това ще си направя истински костюм. Но как да я взема? Елза! Трябва да повикам Елза.“

Между Щирнер и Елза отдавна беше установен такъв пълен контакт, че беше достатъчно само да помисли, без да ползува каквото и да е усилване на излъчването на мисъл, и тя незабавно се явяваше.

Щирнер започна мислено да я зове, както винаги ясно си представяше целия път, който тя трябваше да измине. Но Елза не идваше. Копринената материя върху главата на Щирнер задържаше излъчването...

— Проклятие! — Щирнер повдигна малко коприната и полуоткри главата си. В същата минута почувствува желание да излезе от къщи. Щирнер бързо покри главата си с коприната и се замисли. През една дупчица на копринената материя той видя с едно око недалеч на стената копчето на електрически звънец.

— Да благодаря на покойния Готлиб, че навсякъде е поставил тези звънци. Може би ще успея да повикам слугата...

Звънецът се намираще на два метра разстояние. Плъзгайки ръка по металическата тръба, той почна да се приближава до звънеца.. Тръбата свърши. Следващият сектор от отоплението се намираще на седемдесет сантиметра разстояние. Щирнер се наведе, хвана края на тръбата с лявата ръка, а дясната протегна към тръбата от следващия сектор, като внимаваше през това време коприната да не се смъкне от главата му. За тази цел той захапа със зъби края на материята. Така се добра до следващия сектор и като се държеше за тръбата, натисна звънеца.

— Ами ако са излъчили внушение и на слугите ми? Загубен съм...

Когато отдалеч се чува тътрещите се стъпки на стария Ханс, Щирнер въздъхна с облекчение.

Ханс влезе в кабинета и застана пред загънатия в коприна Щирнер с невъзмутимо лице на школуван лакей, който умее да крие учудването си зад почтителна маска.

— Ханс, в стаята ми... — почна Щирнер и се запъна. Никого досега не бе пускал в своята стая. „Сега не ми е до това помисли той. — Ще му внуша да забрави всичко, което види там.“ — В стаята ми има металическа мрежа. Донесете ми я незабавно тук. Ето ви ключа...

Придръпвайки коприната с една ръка, като че срамежливо прикриваше голотата си, Щирнер извади с другата ръка ключа и го подаде на Ханс.

Ханс мълчаливо се отдалечи и донесе тънката металическа мрежа.

— Покрийте ме с нея!

Старецът изпълни нареждането с такъв непринуден вид, като че ли подаваше палто.

— Благодаря ви, Ханс. Сега си вървете... Почакайте! Нищо ли не изпитвате, Ханс? Някакви специални желания? Например да излезете на улицата!

— Какво ще търся на улицата! Ако трябва да ви кажа истината, господин Щирнер, изпитвам желание да си легна... болните ми нозе имат нужда от почивка!...

— А отдавна ли се появи това желание у вас?

— От двадесетина години все ме тегли към кревата... — Вървете, Ханс!

Щирнер бързо премина в стаята си, която се намиреше зад кабинета.

— Е, почакайте! — сърдито изръмжа той, привеждайки машините в движение. Долу забумтяха мощни мотори, светнаха лампи, машината заработи. „Изстрелът“ бе изпратен и той достигна целта.

В околностите на града стоеше голям товарен автомобил, на чиято платформа беше поставена радиостанция с необикновено устройство. Това беше станцията, конструирана по схемата на Качински, предаване на излъчваните мисли с усилване.

Шофьорът, Зауер и Готлиб бяха в специални костюми, направени от най-тънката проводникова мрежа, която покриваше цялото тяло; включително и лицето.

— Облеклото ви е малко особено — смееше се Качински, — но ако модата го узакони, то ще се види дори оригинално. В бъдеще просто ще правим на дрехите си тънка металическа подплата. За съжаление не зная как ще минем без воали. Но нали жените са носил и воали! А ние ще правим воалите си по-тънки и не по-тежки от копринените... Снарядът е изпратен — продължи Качински. — Изпратих заповед до Щирнер да излезе от дома си и да дойде тук.

— А как ще разберем дали снарядът е попаднал в целта? — запита Готлиб.

— Мисля, че, така или иначе, той ще ни осведоми, дори и да не дойде — каза Качински. — Освен нашия собствен „приемник“ — мозъка, ние имаме и механична приемателна радиостанция. А в нея има прибор, който автоматично записва излъчванията на другата станция.

И Щирнер ги „осведоми“, макар и по съвсем неочакван за нападащите начин.

В момента, когато Качински отправяше нова „мисъл-снаряд“ без изолационен костюм, внезапно падна върху автомобилната платформа, опита се да стане и отново се строполи. Поиска да седне, но главата му, а след това и цялото му тяло се повалиха настрана.

Зауер и Готлиб се хвърлиха към Качински.

— Ранен ли сте? Контузен ли сте? Как се чувствувате? — питаха го те. — Какво ви боли?

— Нищо не ме боли и се чувствувам напълно здрав — отговори Качински, като направи нов опит да седне и отново падна, — но, дявол да го вземе, напълно загубих чувство за равновесие!...

Зауер, Готлиб и шофьорът бяха поразени. Готлиб побърза да покрие Качински с металическата мрежа, да го предпази от нови излъчвания.

— Е да, разбира се!... Какво се чудите! Очевидно Щирнер е парализирал мозъчните центрове, които командуват равновесието ми. Все пак той е напреднал извънредно много в своята работа! Чувството за равновесие е един от най-сложните и неразработени проблеми. Професор Бехтерев...

„И все пак тези изобретатели са съвсем особена порода хора — мислеше си Зауер. — Повалиха го на земята и безпомощно се гърчи като смачкан червей, а си разсъждава за своята рефлектология!...“

— Това го направи нарочно — продължаваше Качински, — за да покаже на противника си с какъв опасен враг ще си имаме работа. Чувството за равновесие...

— Всичко това е много интересно, господин Качински, но сега трябва да се погрижим за вашето здраве. Аз мисля — обърна се Готлиб към Зауер, — че този път ще трябва да отстъпим и да евакуираме първия наш ранен в тази необикновена война, за да му бъде оказана медицинска помощ.

Въпреки протестите на Качински, който искаше да продължи дуела от разстояние, Зауер и Готлиб решиха да не отстъпят.

— Помнете, че върху вас лежи отговорността за милиони хора. Какво ще стане, ако Щирнер ви убие или ви лиши от разум?

— Е добре, да вървим... — съгласи се с въздишка Качински.

— Да, Щирнер е опасен противник — продължи Качински, като лежеше в автомобила. — Той притежава по-мощно оръдие. Силата на неговото предаване е така голяма, защото очевидно използва насочена вълна. И ние ще опитаме да действуваме с насочени вълни!...

— По-добре кажете, как ще живеете сега без чувство за равновесие?

— Може би ще ми се удаде да го възстановя! — отговори Качински.

Готлиб поклати глава със съмнение.

Качински изглеждаше напълно безпомощен. Дори не можеше да протегне ръка, тя веднага падаше настрана като, отсечено стъбло, макар че тялото му беше напълно невредимо.

— Вижте, Зауер, дали няма някакъв запис върху лентата на апарата?

Зауер погледна. Лентата беше изпъстрена с криви линии.

— Нещо е надраскано тук, но нищо не разбирам...

— Скоро ще направя прибор, който ще превежда тези знаци с букви. — Качински направи безуспешен опит да протегне ръка изпод мрежата. — Приближете лентата до очите ми, Зауер! Така... хм... иска да ме сплаши!... Ето каква мисъл е излъчил:

„Вие загубихте сражението, тъй като единственият ви шанс — да ме изненадате — пропадна. Щирнер.“

— Ще видим кой ще победи! — извика Качински и от вълнение изправи главата си, която веднага се отпусна назад.

— О, дявол! Но няма да ме уплашите с това, Щирнер! Стигнаха до болницата. Пренесоха Качински на ръце. Покриха стените на стаята с металически мрежи.

Лекарите нищо не можеха да разберат от болестта на Качински и трябваше той да им я обясни с усмивка.

— За съжаление медицината е безсилна да ви помогне — каза главният лекар, като разпери ръце.

— Знаех това — отвърна Качински. — Ще трябва да се създаде нова медицина или да се прибегне до хомеопатия.

Лекарят недоволно тръсна глава.

— Хомеопатията е шарлатанство.

— Не винаги — отговори, усмихвайки се, Качински. — Принципът на хомеопатията — да лекува подобното с подобно. В този

смисъл говоря за хомеопатията.

Зауер пръв разбра мисълта на Качински.

— Искате да използвате за лечението вашия мислопредавателен апарат?

— Разбира се. Ще предам на моята „машинамозък“ мисъл, че мозъчните ми центрове, които командуват чувството за равновесие, трябва да възстановят дейността си, след това сам ще възприема това излъчване, като го усиля. И понеже Щирнер действуваше от разстояние, а аз ще подложя себе си на контравъздействие до самия източник на излъчване, мисля, че ще успея да си възвърна загубеното чувство за равновесие... Ще направим опит!

Лекарите следяха опита с недоверчив интерес. Но когато Качински неочаквано се изправи от земята и размаха ръце, застанал на един крак, всички заръкопляскаха.

— Това е истинско чудо! — извика един млад лекар.

— Стига самата „болест“ на Качински да не е била симулация — тихо промърмори старият лекар.

Така беше сложено началото на новата медицина, която впоследствие получи широко приложение в най-различни области — от лекуването на нервни болести до извършването на безболезнени операции без употреба на наркоза.

— Кажете — обърна се Зауер към Качински, когато останаха сами, — защо „ударът“, изпратен от Щирнер, поразил само вас? Нали ако Щирнер е съумял да определи точно направлението, от което бе изпратено вашето мислоизлъчване, то неговият лъчотговор можеше да срещне по пътя си други, незащитени с мрежи хора. Защо лъчът не ги засегна?

Качински се замисли.

— Струва ми се, че не е толкова трудно да се обясни това. Получил моето мислоизлъчване, Щирнер веднага е анализирал неговата дължина, честота на вълната — с една дума, всички характерни особености, с които се отличава моята предавателна станция, тоест моят мозък. Нали всеки мозък излъчва електро-вълни, отличаващи се с нещо от мозъчните излъчвания на другите хора. Установил характерните особености на моето мисло излъчване, Щирнер отговори с „куршум“, който ме поразил, на вълна със същата дължина и честота. И тя бе възприета само от мен. Това е най-

естественото обяснение. Но аз мисля, че той може да изпрати излъчване и на „предавателя“, ако може да се нарече така.

— Тоест?

— Тоест той може да изпрати мислено внушение: „Трябва да се парализират двигателно-волевите центрове на човека, който излъчва мисъл против мен.“ Човекът, който изпрати това излъчване, съм аз, значи, моите...

— Но нима е възможно да се правят такива внушения? Имало ли е такива случаи в практиката на хипнозата?

— Не си спомням, макар че в това няма нищо невъзможно. Във всеки случай на мен лично ми се струва, че първото обяснение е по-просто и по-логично. Но да свършим с това. Сега на работа! — каза бодро Качински. — Този път ще се опитаме да действуваме другояче. Ще заградим Щирнер с обръч от нашите оръдия и ще го атакуваме изведнъж от всички страни. Разбира се, той може да парира нашите удари, като обхожда кръга със своите насочени лъчи. Но докато успее да направи този кръг, всяко наше оръдие ще успее да излъчи по един снаряд мисли.

— А какво би било, ако насочим нашите излъчвания и към слугите в дома? Нали ако ги накараме да напуснат дома, няма да има кой да носи хранителни продукти на Щирнер, той ще бъде обречен на глад и ще се принуди да се предаде — каза Готлиб.

— Прекрасно. Ще приложим и този начин — съгласи се Качински.

Радиомашините, излъчващи мисли, бяха направени бързо. Когато всичко беше готово, „главнокомандуваният“ излезе на позиция с тридесет оръдия, които бяха разположени на няколко километра около града.

Качински изпрати ултиматум до Щирнер:

„Нашите мислоизлъчвания трябва да ви убедят, че е настъпил краят на използването само от вас на новата сила — предаването на мисли на разстояние. И други владеят тази сила: наравно с вас. Понататъшна борба при тези условия е безсмислена. Тя само ще увеличи обществените бедствия и страданията на хората. Дори ако се изолирате от влиянието на нашите мислоизлъчвания, ние ще парализираме вашата разрушителна дейност; на всяко ваше мислоизлъчване от масов

характер ние ще отговорим с контраизлъчване, с контразаповед. Можем да гарантираме живота ви, ако изпълните следните условия:

1. Незабавно да възстановите нормалното състояние и свобода на волята на всички подложени на действието на вашите мислоизлъчвания.

2. Напълно да се прекратят от ваша страна всякакви мислоизлъчвания в бъдеще.

3. Да се предадат всички машини и електрически апарати, които обслужват мислоизлъчването.

В случай на отказ или неполучаване на отговор, няма да се спра пред крайни мерки.

Качински!“

В същия миг той изпрати и мислена заповед до всички слуги на Щирнер да избягат от дома.

Но Щирнер беше подготвен.

Прочете автоматично записаната мислорадиограма и веднага изпрати отговор:

„Ще сложа оръжие тогава, когато сам намеря това за необходимо“.

Изведнъж забеляза, че слугите бягат от дома. Веднага разбра причината за това бягство и изпрати по-силно излъчване със заповед да се върнат.

Слугите се замяха като в пламъците на ножар. Кръстосващите се излъчвания на две противоположни мисли ги хвърляха от една страна на друга и те се мятаха из дома. Едновременно ги разкъсваха две „желания“: да избягат от дома на всяка цена и в никакъв случай да не го напуснат. Хората ту се втурваха към вратите, ту бягаха обратно. Някои от тях се вкопчваха в мебелите, в рамките на вратите, в отоплителните тръби, за да се задържат на едно място. И цялата тази необикновена суетня се извършваше без нито един звук.

Излъчванията на Щирнер бяха по-близо и очевидно по-силни.

Те задържаха слугите. Постепенно слугите се върнаха на местата си.

А в това време Щирнер вече изпрати ново излъчване на МИСЪЛ. Той вдигна поголовно цялото население, останало още в града, и даде заповед да отидат и разрушат вражеските машини.

И хората се втурнаха из града като при земетресение, за да изпълнят заповедта на Щирнер. Тази атака беше неочаквана. И тълпата успя да разруши няколко мислопредавателя. Но повечето от бойците на Качински разбраха навреме значението на тичащата тълпа и излъчиха вълни за паника. И хората се замЯтаха в бесен танц, объркаха се във водовъртежа на двете излъчвания и не бяха в състояние нито да се върнат, нито да настъпят...

Щирнер не се и надяваше на пълен успех в тази атака. Необходимо му беше само да отвлече вниманието за главния удар, Той изпращаше вълни в различни страни, по кръга, и враговете, които не бяха защитени с мрежи или непредпазливо бяха свалили това неудобно облекло, падаха поразени от парализа, от лудост. Тези ранени отнасяха в тила или успешно ги лекуваха по метода на Качински. Нападащите не спираха. Те бяха повече, бързо заменяха излезлите от строя, заставаха до своите мислопредавателни машини и денонощно излъчваха мисло-вълни.

Щирнер заспиваше за няколко часа в своя изолационен костюм, но беше опасно да спи дълго. Можеше да се очаква физическо нападение. Той облече всички слуги в изолационни костюми и ги въоръжи.

Щирнер се умори, но не се предаваше. Бързо завършваше новото усъвършенствуване на предавателната машина, която според него трябваше да направи машините на враговете му негодни за действие.

Войната продължаваше вече няколко дни.

Веднъж, като предаваше мислоизлъчване, парализиращо въздействието на Щирнер, Качински седеше в автомобила без изолационно наметало. Изведнъж той изскочи от автомобила и побягна нанякъде. Зауер спеше върху брезента, покрил се презглава с изолационна мрежа, а дежурещият Готлиб в първата минута не придаде никакво значение на бягството на Качински.

Беше тъмна нощ. Прожекторите не светеха, за да не бъде открито местонахождението на мислопредавателя. Изминаха няколко минути, а Качински не се завръщаше. Чувство на безпокойство започна да обзема Готлиб. Той събуди Зауер и му съобщи за бягството на Качински.

— Какво сте направили! — закрещя Зауер. — Нима не разбрахте, че Качински е попаднал под насочен лъч на Щирнер? Той е загубен.

Колко време измина, откакто избяга?

— Десет минути. Спокойно излезе от автомобила — оправдаваше се Готлиб. — Мислех, че може би отива по работа.

— Как можяхте да направите такава глупост, Готлиб? — Зауер захвърли наметалото — за да работят по-бързо, те се покриваха само с металически наметала — и излъчи мисъл:

„Качински, върнете се! Качински, върнете се!“ В този момент Зауер изскочи от автомобила и побягна в тъмнината.

— Загинахме!... — чу Готлиб отдалечаващия се глас на Зауер.

Готлиб се досети да даде на шофьора заповед да отидат на друго място, за да излязат от зоната на насоченото излъчване. Бързо изпрати мислена заповед до всички предаватели да излъчат мисъл:

„Качински и Зауер, върнете се!“

Мисълта беше излъчена едновременно от двадесет мислопредавателя. След десетина минути от мрака се появи тъмна, люлееща се напред-назад, превита фигура, като че вървеше срещу силен вятър. Беше Зауер. Него успяха да спасят. Но Качински очевидно се беше приближил твърде много до източника на лъчеизлъчване и разпръснатото излъчване на мисло-предавателите, които търсеха наслуки, вече не можеше да го върне.

— Наметалото — по-бързо! — извика Зауер. Готлиб покри Зауер с металическата мрежа.

— Благодаря ви, Готлиб. Този път постъпихте правилно. Спасихте ме... Ако знаете какво изпитах, когато ме теглеше!... Ха напред, ха назад... Отвратително чувство! Качински върна ли се?

— Уви, не.

— Горкият Качински! Той е загинал... Съвсем ненавреме загина... Без него няма да се справим с Щирнер.

— Ще продължим борбата, Зауер. Ние умеем да боравим с машините. Накрая, ако не ни се удаде да пленим Щирнер чрез мислена заповед, ще се опитаме да го нападнем със старото оръжие в ръце. Ще облечем в изолационни дрехи един голям отряд, ще се въоръжим до зъби и ще проникнем в дома му. Изолацията ще ни предпази от излъчванията, а куршумите за щастие не се поддават на внушение... И ще го довършим!

ХІІІ. „ДЯВОЛСКИ ИНТЕРЕСНА НОЩ“

Качински, почти заваляйки от умора, дотича до дома на Елза Глюк.

Очевидно го очакваха. Вратата се отвори пред него. Като прескачаше по няколко стъпала, Качински се втурна на втория етаж; дишайки тежко, бършейки потта от челото си, той влезе в кабинета и изнемощял се отпусна в креслото.

Врата откъм стаята на Щирнер се отвори. На прага се появи човек, целият покрит с металическа мрежа, с плътен металически воал на главата, който напълно прикриваше чертите на лицето. Това беше Щирнер.

— Името ви? — попита той.

— Качински.

— Поляк? — Русин.

Щирнер помълча.

— Вие сте мой пленник — почна той след известно мълчание. — Знаете, че мога да спра дишането ви и вие ще умрете от мъчителната смърт на задушаването. Мога да ви превърна в покорен роб. Мога да направя с вас всичко.

— Зная — отговори Качински. — И това ще ви достави ли удоволствие?

Щирнер отново помълча.

— Войната не познава пощада — продължи Качински. — Аз съм обречен и зная това, но вие също сте обречен. И щом като с мен е свършено и лично аз не съм опасен повече за вас, то позволете ми като учен да се обърна към вас с една молба.

— Говорете.

— Искам да разгледам изобретенията ви. Интересно ми е да разбера по какъв път сте вървели при търсенията си, как са конструирани вашите апарати.

Щирнер бе удивен. Помисли малко, след това се приближи до Качински и му подаде ръка. Но Качински я отблъсна.

— Виж ти! У вас там, в Русия, всички ли са такива герои? — запита с насмешка той.

— Не виждам геройство в това, че отказах да стисна ръката ви — отговори просто Качински. — Ние стоим на два полюса и моята ръка е твърде далеч от вашата, това е всичко.

— Добре. Ще изпълня молбата ви и дори ще ви оставя жив до сутринта, ако се съгласите да заповядате на съратниците си да прекратят излъчванията до утре, девет часа сутринта.

Качински се замисли. В края на краищата няколко часа „примирие“ нямаха значение. И освен това искаше му се да съобщи на своите, че е жив.

— Съгласен съм.

Щирнер заведе Качински в своята стая, където бе поставена мислоизлъчващата станция.

— А това какво е? — запита Качински, обръщайки внимание на малко сандъче от проводникова мрежа, в което можеше да се побере човек в седнало положение. — И вие ли сте минали през това?

— Да — отговори Щирнер. — Това е моята желязна клетка, която ползувах при опитите си да установя наличието на електромагнитни вълни, излъчвани от мозъка.

— Удивително! — каза Качински. — Вървели сме по еднакви пътища!

— Но се разделихме по пътя. Заповядайте да излъчите заповедта до вашия щаб.

Качински се съсредоточи пред апарата и предаде заповедта. Щирнер мигновено проверяваше верността на предаването чрез автоматичния запис.

След четири секунди същата лента даде отговор:

„Дайте доказателства, че това е казано от Качински“ — излъчи мисъл Зауер.

Качински предаде съдържанието на техните последни разговори, а също и на разговора им в Москва. Очевидно Зауер, беше доволен:

„До девет часа сутринта няма да има нито едно излъчване или нападение.

Зауер“

— Прекрасно — каза Щирнер. — А сега ще ви затворя в кабинета и ще ви покажа всичките си чертежи. Ще прекарате

интересна нощ! — Щирнер заключи вратата на кабинета и прибра ключа в джоба си. — Седнете тук, до масата. Трябва да предам нещо от моята стая.

— Надявам се, че няма да използвате примирието в наша вреда?

— Не се безпокойте. Това мислопредаване ще има частен така да се каже, семеен характер. — Щирнер се усмихна и влезе в своята стая.

Някъде долу забръмча мотор. След четвърт час Щирнер излезе от стаята.

— Ето ме! — И като извади от шкафа пакет с чертежи, той ги хвърли на масата. — Наслаждавайте се! Тук ще намерите всичко, дори и плана на къщата. Виждате, че нищо не крия. Мощните динамомашини поставих в подземие.

Щирнер млъкна, разходи се из кабинета, след това се обърна рязко и запита Качински:

— Не ви ли учудва моето поведение? Не ви убих, предложих на вас, моя враг, да се запознаете с военните ми тайни — тези чертежи.

— Не, не съм учуден. Ако не ме убихте и ми дадохте възможност да се запозная с тези планове, значи, че имате за това някакви свои съображения. Затова не бързам да изразя нито учудване, нито благодарност за вашата „великодушна“ постъпка.

— Прав сте. Постъпвам така не от великодушие... — Щирнер помълча. Изглежда, се колебаеше дали да разкрие пред Качински причината за поведението си. Накрая бавно, като че насила, каза:

— Аз загубих сражението.

— Разбира се, че загубихте — бързо отговори Качински. — Откакто тайната ви е открита — а тя вече е известна не само на мен, — монополът ви свърши. Властта ви е разделена на две и продължаването на борбата...

— Лъжете се! — извика Щирнер и тропна с крак. — Аз още не съм пуснал в ход всичките си средства. В сравнение с вас аз отидох много далеч в усъвършенствуването на моите прибори. Притежавам неизвестно за вас изобретение. Натрупване на вълни и мисли на милиони хора, чудовищни усилватели... Ако бях пуснал сега всичко това в ход, щях да ви смажа, да заглуша комаровото бръмчене на вашите мислоизлъчвания, както свръхмощната радиостанция заглушава немощното бърборене на радиолилипутите. Имам

петдесетхилядна киловатна станция, а вашите ресурси, сравнени с моята мощност...

— И все пак вие сте победен!

— Не там, където мислите. Не в техниката...

— А в какво?

— Нагърбих се с непосилен за мен товар. Онова, което бях замислил, се оказа безсмислица. За да господствувам над света така, както исках аз, би трябвало да се превърна в машина за излъчване на воля. А аз съм само човек. И изнемогвам. Изтощих волята си, изтощих чисто физическия запас от нервната си енергия. Ето една от причините за моето поражение. Сега ми е все едно. Край! Вземете тези чертежи, използвайте ги, както искате, направете ги достойни на всички. Щирнер погледна часовника и трепна.

— Това е всичко. Трябва да изпълните строго нашите условия. За мен е абсолютно необходимо. За всеки случай — не бива да роптаете — ще ви заключа и освен това ще оставя ето тези пазачи. — И Щирнер посочи трите огромни петнисти дога. — Те умеят да изпълняват заповеди. Имайте предвид, че при първия опит да проникнете в моята стая или при опит за бягство ще ви разкъсат на части. — И Щирнер излезе от кабинета, като заключи вратата отвън.

Качински отвори голямата папка. В нея се пазеха листчета, изпъстрени с математически изчисления и формули, планове, чертежи, схеми. Този условен език, неразбираем за непосветените, беше ясен и разбираем за Качински. Цифрите и формулите се превръщаха в мисли, мислите — в образи. Стройните колонки от цифри и букви отразяваха желязната логика на ума на техния създател. Качински се възхищаваше от оригиналността на замисъла, от красотата на мисълта, от смелостта на решенията, тъй както шахматен играч се възхищава от партията на шахматния майстор. Скоро той се вгълби в чертежите и забрави всичко на света.

Сред купа книжа Качински намери тетрадка за записки. Тя беше нещо като дневник, който Щирнер бе водил. Бегли бележки без дата. Отделни мисли, нахвърлени схеми, направени набързо. Извадки от книги. Домашни сметки. Качински прегледа няколко страници.

— По-интересно е, отколкото мислех — прошепна той и почна да поглъща страница след страница...

„Нова година. Какво ли ще ми донесе? Бях у Гьоре! Професорът няма настроение. Шимпанзето Фриц е заболяло и наранило ръката на Гьоре.

Четох «Гъсениците на дървото». Ако вземат да дразнят една гъсеница тъй, че тя почне да се свива, съседните гъсеници също почват да свиват мускулите си и да се гърчат. С какво да се обясни това?

Фриц е по-добре. Ръката на Гьоре се е възпалила. Старецът май се страхува от отравяне на кръвта. Разказах му за гъсениците. «Обясненията» му бяха мъгляви и нищо не можа да обясни. Условен рефлекс. Също както плачат децата, когато видят друго плачещо детенце. Но работата е там, че ако се вярва на съобщението, гъсениците се извиват, без да виждат тази, която бива дразнена с пръсти.

Перачката ме ограби: три марки и двадесет и пет пфенига за пране! Ще трябва да потърся по-евтина перачка. Не ми останаха за книги.

Арениус (чиято книга не мога да купя заради перачката) е успял да открие в разтворите, съдържащи в своя състав соли, киселини или основи — добри проводници на електрически ток, — разпадане на неутралните в електрическо отношение, молекули на разтворените соли на заредени с електричество частици, които получили наименованието йони (ето го йона — «странника», отделилия се електрон)...

Хазяинът иска наема за квартирата. Заплашва, че ще ме изхвърли. Трябва отново да се заловя с преводи.

Хранихме пудела с музика. Свирих на флейта. Затвърдявах условния рефлекс. След работа професор Гьоре направи редовната си разходка и ме изпрати. По пътя ми разказа интересно нещо. Твърди, че ако се вземе двойка насекоми, самка и самец, и ги отделят — поставят самката в малка клетка, а самеца занесат на доста голямо разстояние извън града и там го пуснат, — то самецът ще долети при самката. Как ще намери пътя? Професор Гьоре казва, че насекомите имат добре развита зрителна памет и че в това няма нищо учудващо. Много насекоми (пчелите) притежават такава памет. Но на мен ми се струва неправдоподобно. Щом се появят насекоми, ще направя този опит, като изнеса самеца извън града в затворена кутия.

Гъоре изрязва едната мозъчна половина на кучето. Изглежда, че операцията не е минала много успешно. Горкото куче! Вие по-жално, отколкото виеше с двете половини на мозъка. Впръснах му морфин — успокои се. Забелязах, че успокоителното действие на морфина беше периодично: кучето утихна постепенно, паузите между припадъците ставаха все по-дълги. Същата периодичност се наблюдаваше и при възобновяването на болезнените усещания, когато морфинът престана да действа.

Щастието ми се усмихна: получих книга за превод. Химия. Мъчна. Но затова пък ми дадоха аванс и аз удовлетворих най-досадните си кредитори: хазяина на квартирата, в това число и на моята кучешка колиба, и бакалина. Оказва се, че в химията има много интересни неща. Днес, като превеждах, узнах, че в много химически процеси се наблюдава периодичност. Например, ако се налее в една стъкленица живак, а в живака се сипе водороден прекис с определена концентрация, то между живака и водородния прекис ще почне химически процес, заключаващ се в това, че водородният прекис се разлага на вода и кислород. И както показва писаното, при отделянето на кислород се наблюдава периодично забавяне и ускоряване. Най-интересното е, че отровите и наркотиците оказват своеобразно въздействие върху тези периодични реакции, също както и върху човешкия организъм! Това не говори ли, че в организма на човека и животното стават съвършено еднакви по същество химически реакции? Не е ли удивително — морфинът оказва върху реакцията в лабораторната стъкленица същото успокоително въздействие, както и на кучето, което оперирахме? Понякога различните науки неочаквано се сближават.

С професор Гъоре правихме опити, изучавайки процеса на изморяването. Умората на очите. Пурпурът, който се разлага от светлината, се възстановява на тъмно.

Дразнението на нерва чрез повторни възбуждения стига до известен предел, след което настъпва реакция, и нервът просто престава да реагира на дразнението. Периодът на чувствителността на нерва зависи от пълното разлагане на чувствителното вещество в него. (Такова чувствително вещество например в очите се оказва пурпурът.)

Що се отнася до нервните центрове, разположени над гръбначния мозък, то дразнението им чрез електричество предизвиква

периодични «реакции», независещи от периода на действащия ток и характера на дразнението. Двигателните възбуждения, предавани на мускулите от центъра, се извършват от 16 до 30 пъти в секунда. (Същата периодичност, както и при химическите процеси.)

Гъоре намира у мен забележителни способности за дресура на кучета. Ако бях постъпил в цирка, щях да изкарвам повече, отколкото от преводите. А до професура е още далече! Пък и какво ли ще ми донесе професурата? Дотегна ми немотията.

12 май — велик ден! Оставих пеперудата самка в малка клетка до моя отворен прозорец, а отнесох самца в затворена кутия вън от града и там го пуснах. Много се боях, че самецът ще повреди крилцата си и няма да е в състояние да лети. Те наистина бяха пострадали малко, но пеперудата самец полетя към града. Върнах се, нея още я нямаше. Но след около един час пеперудата долетя, закръжи над пленената си другарка. Освободих и двете. Бях поразен. Как можа отнесената от мен извън града пеперуда да намери пътя обратно? Тя беше херметически затворена и не видя пътя. Гъоре греши. Пеперудата се върна по някакъв неизвестен за нас усет. Какъв е този усет? И още веднъж си спомних за гъсениците. А те с какъв усет знаят, че една от тях конвулсивно се извива в нечии пръсти? Мислих целия ден...

И изведнъж ми се стори, че разгадах загадката, че съм на прага на някакво огромно откритие. Може би е онова, което наричат интуиция? Непосредствено, внезапно постижение. Всъщност постигнах го по-късно. Когато мисълта ме «осени», това още не беше «просветление», а радост, неизмерима радост от предчувствието, че сега ще узная нещо важно. Разбира се, в интуицията няма нищо тайнствено, макар че не всичко ни е ясно. Струва ми се, че интуицията има такъв момент, когато цяла поредица от впечатления, мисли, откъслечни знания, натрупани може би за дълъг срок, изведнъж се асоциират — свързват се помежду си; тази връзка се установява в мозъка. И всичките мисли се систематизират, обединяват се и дават някакъв извод, някаква нова мисъл. Така поне беше с мен. Сега мога да проследя как стигнах до своето откритие. Като разсъждавах за пеперудите и гъсениците, по-скоро на шега помислих, че може би те се свързват чрез радио. Разбира се, те трябваше да имат своя собствена «природна» радиостанция. Може би тяхната антена са мустачките им. Англогията ми се понрави и продължих да мисля върху това. Защо пък

не? Двете разделени пеперуди могат да се свързват със сигнали. Но каква енергия може да ги предаде? Електричество! Да си припомним Арениусовите химически разтвори, произвеждащи йони, тоест електричество. В организма на живите същества се извършват сложни химически процеси, които съпътствуват работата на мускулите и най-вече на нервите и мозъка. Значи нервите периодически освобождават или излъчват йони. Тези йони летят, възприемат се от нервната система на другото същество и... ето ви радиовръзката!

Не бях направил още всички изводи, но чувствавах, че откритието ми е по-дълбоко, по-важно, по-значително от простото обяснение за срещата на двете разделени пеперуди. Пеперудите само дадоха нова насока на моите мисли. Може би пеперудите са намерили пътя една към друга и без участие на радиото. Може би у тях е развито обонянието или имат неизвестно за нас чувство за направление. Сега пеперудите могат да летят, да се разделят и да се срещат, да се намират една друга по какъвто начин искат. Нямам работа с пеперудите. Имам много по-интересни обекти за изучаване: животните, човека...“

„Удивително — помисли Качински. — Аз и Щирнер сме стигнали до един извод, при все че сме вървели по различни пътища. По-точно имали сме различни изходни точки. Но и той, и аз сме се възползували от най-новите изследвания в областта на химията, физиологията, физиката. Ако ние не знаехме нищо за радиото, за йонната теория, за рефлектологията, то нито той, нито аз бихме изобретили и открили нещо. Сега разбирам защо учени, които понякога живеят на противоположни краища на земята, правят едно и също откритие, може да се каже, в един и същ ден, в един и същи час...“

„... Няколко дни бях като побъркан — пишеше по-нататък в своя дневник Щирнер. — Аз направих научно откритие. Да кажа ли, или да не кажа за него на професор Гьоре? Не се стърпях и му разказах може би не дотам свързано и ясно. Но очевидно той схвана основната ми мисъл. Професорът насмешливо ме погледна над малките си очила и беззъбата му уста се сви в усмивка, а мустаците и част от брадата му под долната устна настръхнаха като таралежови бодли.

— Вие твърдите — каза той, — че вие, хе... че работещият, тоест мислещият човешки мозък излъчва радиовълни и заради това могат да се предават мисли на разстояние?

— Казано по-точно, на разстояние се предават не самите мисли, а електровълните, които се излъчват от мозъка. Всяка мисъл, всяко настроение «отделя» своя специална вълна с определена дължина и честота. Тези радиовълни се възприемат от другия мозък и «се проявяват» в съзнанието в същата мисъл или същото настроение, което е било у изпращача.

Гьоре слушаше внимателно, кимаше утвърдително глава и когато завърших, отсече:

— Глупост! Не ми се сърдете, но това е глупост, млади приятелю. Винаги сте били склонен към прибързани заключения. И ако за в бъдеще вървите по този път, то от вас никога няма да излезе сериозен учен.

— Но защо пък да е глупост? — обидих се аз.

— Защото това не е научно. А не е научно, защото не е доказано чрез опит. Ето ние с вас стоим на две крачки един от друг. Опитайте да ми предадете някаква мисъл!

Посмутих се.

— За това е нужно нашите «станции» — мозъкът и нервите — да бъдат еднакво настроени.

— Е добре, настройте ги!...

— Не може да се настройат. — Гьоре направи тържествуващ жест. — Извинете, не съм свършил още. Да се настройат така, както се настройва радиоприемник, е невъзможно. Но се среща еднаква настройка при близки хора. Нима малко случаи разказват...

— За видения на разстояние, телепатия, спиритизъм, въртене на масичка и други дивотии? Пазете се, млади приятелю. Стъпили сте на много хлъзгава почва.

— Но между моята теория и цялата тази дивотия няма нищо общо.

Бях огорчен, но не и обезкуражен.

Пак безпаричие... Дали хазяинът ще ме изхвърли?

А все пак аз съм прав. Няма да се успокоя, докато не докажа на този стар дръвник Гьоре, че съм прав. Но как да направя опита?

Обещават утре да ми платят за превода.

Еврика! Гьоре се учудва на способността ми да дресирам кучета. Той не знае тайната на моята дресировка. Аз не изграждам

дресировката си върху условните рефлексии. Вървя по друг път. Внушавам на кучетата.

А тайната на внушението се крие в това, че аз се старая съвсем точно, много ясно да си представя пътя и всяко движение, което кучето трябва да направи, изпълнявайки моята заповед. Вчера имах куриозен случай. Гьоре така ми омръзна с мърморенето си и със своите поучения, че си помислих: защо ли Вега (белият шпиц, който обича безумно Гьоре) не го ухапе. По навик ясно си представих как Вега тича към Гьоре и му захапва крака. И какво се случи? Вега действително се втурна със силен лай към Гьоре и разкъса панталона му. Нима това не е предаване на мисъл на разстояние? Гьоре е огорчен и изплашен. Поведението на Вега толкова рязко излиза от кръга на всички рефлексии, към които го бяхме привикнали, че Гьоре сериозно предполага, че Вега започва да побеснява. Той затвори горкото кученце в изолационна камера и го наблюдава. Слага му вода и много се учудва, че Вега пие, както винаги. На мене ми е смешно, а Вега скучае в своя карцер. Но не мога да обясня причините за нейното поведение. Куриозно! Търсех начин да докажа на Гьоре възможността за предаване на мисли на разстояние, а сега трябва да чакам друг случай. Впрочем такъв случай може да се създаде. Ще направя опит за внушение в присъствието на Гьоре. Нека той сам даде задачата, например кучето да излае определен брой пъти.

Взех назаем двадесет марки. Платих за стаята.

Вега още е затворена. Опитах да ѝ внуша през стената да излае три пъти. Обикновено изпълнява вярно моите мислени заповеди. Но сега моето внушение не действа. Какво ли означава това?

Намерих причината. Стената на «карцера» е обкована с железен лист, а листът се допира до канализационната тръба, която отива в земята. Великолепно. Съдбата ми помогна и «направи опита»: моето мислоизлъчване се натъква на желязна стена и се отвежда в земята чрез канализационното заземяване, без да стигне до кучето. Ако се направи желязна клетка, която може да се заземява или изолира от земята по желание, да се седне в тази клетка и оттам да се прави внушение на кучето, то...“

— Удивително! — прошепна Качински. — Ето как е възникнала у него мисълта да направи желязната клетка!

Очевидно в дневника на Щирнер имаше значителен пропуск, тъй като следващите бележки се отнасят към времето на службата на автора при Карл Готлиб.

„Моят почтен шеф Карл Готлиб — пишеше по-нататък Щирнер — много обича кучета. Колкото и да е странно, но кучетата ни «сватосаха» и благодарение на тях направих кариера у Готлиб. Запознах се с него при Гьоре. Оказа се, че те са другари от училище и връстници, което никак не може да се предположи, гледайки ги заедно: Гьоре е стар дръвник, а Готлиб цъфти като херувим. Готлиб много се интересува от моите дресирани кучета и ме помоли да отида при него. Готлиб идва при Гьоре не повече от един път в годината. Затова и не съм се срещал по-рано с банкера. И ето аз съм личен секретар на Карл Готлиб! Той е доволен от мен, аз — от него.

Със старчето Гьоре отдавна е свършено. Така и не му доказах с опит възможността за предаване на мисли от разстояние. И по-добре. Реших да работя самостоятелно. Тези старци с име имат навика да присвояват труда на младите. «В лабораторията на Гьоре бяха направени опити... Под ръководството на Гьоре...» — и край. Цялата слава за Гьоре. Впрочем сега не ме интересува славата, а нещо по-важно. Направих за себе си опит на внушение през желязната клетка и безспорно се убедих, че мисълта се придружава от излъчване на електро-вълни. Сега трябва да се заема с изучаването на естеството на тези електровълни.

Зает съм до гуша. Вечер конструирам апарат за улавяне на радиовълните, излъчвани от човешкия мозък. Това трябва да бъде приемник с необикновена чувствителност за приемане на радиовълни с много малка дължина. Приемникът ще бъде с диапазон за настройка на дължината на вълната от четиридесет сантиметра до един метър. Ето схемата.

Елза Глюк! Необикновено интересно момиче. Между нея и нашия юрисконсулт — никак не мога да запомня презимето му — като че нещо горчиво, нещо кисело... А, да! Зауер! Между Глюк и Зауер съществуват някакви отношения, напълно коректни, но... Може би ѝ е годеник? Какво е намерила в това топчесто лице?

Неуспех! Приемникът не възприема радиовълните на моите мисли. Преправям го. Сега работя нощем. А вечер изучавам в университета анатомия и физиология, но от гледна точка на

радиотехниката. Необикновено! Човешкото тяло като приемна и предавателна радиостанция! Много интересно.

Но за да се овладее тази радиостанция, трябва да се заема с изучаването на радиотехника. Дявол да го вземе, може би утре ще се окаже, че е крайно необходимо да почна да уча астрономия! Добре поне, че сега хазяинът на квартирата не ми досажда с напомнанията си за дълговете. Живея у Готлиб и получавам хубава заплата. След полугладното ми съществуване се чувствавам като Крез. Имам възможност да купувам материалите, необходими за моите машини.

Елза Глюк. Глюк — щастие. На кого ли ще се падне Глюк? Нима на топчестото лице?

Отново несполука. Чувам някакво свистене, виене. Нима това е «музиката на мислите»? Трябва по-добре да изолирам стаята от външния свят, за да няма никакви странични влияния.

Най-сетне!...

Глюк не ми обръща внимание. Фит е жива кукла, хубавичка, но празна. Изглежда, че е влюбена в Зауер. Но неговото“ сърце е заето от Елза. В това вече няма съмнение. А Ема? Трагедия!

Потръгна, работата потръгна добре! Няма нищо чудно.

Нали изразяваме мислите си със знацибукви в писмо, във вестника? За мен сега мислите и чувствата имат друг език и друга номенклатура. Дължина на вълната — ен. Честота хикс — страх. Такава радиовълна има чувството на страх. Радостта — друга. Струва ми се, че скоро ще почна изкуствено да приготвям чувства и да ги разпращам по радиото. Желаете ли да се повеселите, или да поплачете? Интересно, че животните имат електровълни, които много напомнят на съответните електровълни (на страх, радост и пр.) у хората.

Не, това би било твърде необикновено!

Дявол да го вземе! Това е гениално! Сам се възвеличавам в гений. Направих малка предавателна радиостанция и почнах да излъчвам вълна, която съответствува на чувството на скръб у кучетата. Сега моят апарат много точно регистрира електро-вълните, излъчвани от мозъка на човека и животните, и аз съставих цял „речник“ на вълните — на чувства — на мисли. И ето, пуснах моя „грамофон“ — малката предавателна станция — в печална тоналност. Излъчваше радиовълни на кучешка скръб. До станцията поставих моя Фалк върху

изолиран стол, за да възприема по-добре радиовълните. И какво стана? Фалк изведнъж се натъжи и почна да вие! Радиовълните на кучешката скръб бяха възприети от него. Сграбчих кучето в обятията си от радост и се завъртях с него из стаята.

Когато най-после дойдох на себе си, реших да повторя опита и поставих кучето зад преграда. Но Фалк вече не виеше. Очевидно радиовълните се възприемаха от него само на близко разстояние. Ами ако увелича мощността на моята предавателна радиостанция?

Никак не разбирам Елза Глюк. Но защо толкова ме заинтригува! Може би съм влюбен в нея? Глупости! Не ми е до това.

Необикновен куриоз! Настроих себе си в тъжна тоналност. Апаратът ми записа вълната, излъчена от моята скръб. Вълната има доста сложно колебание. След това излъчих същата вълна чрез моя предавателен апарат, като значително усилих предаването. Настроих се в най-весела тоналност и зачаках резултатите. Поразително! Натъжих се и направо бях готов да завия като Фалк. Сам си предадох вълни на скръб. И най-удивителното е, че прекрасно съзнавах, че нямам никакви причини да скърбя, че тази печал има „изкуствен произход“. Може ли това да се нарече самохипноза? Струва ми се, че в дадения случай има нещо различно от внушение или самовнушение. Общото с хипнозата е само това: в дадения случай е налице, така да се каже, влияние от едни или други мисли или настроения, както при хипнозата. Но тук то се предизвиква механически: в нервните влакънца се предизвикват изкуствено същите електрохимически процеси, които винаги придружават дадено настроение или мисъл, и в резултат съзнанието отбелязва възникването на това настроение или мисъл. Удивителна механика!

Все пак как ще провеждам бъдещите опити? Как да влияя на другите, без сам да попадам под влиянието на излъчването? За това има два пътя: първо, насоченото излъчване и, второ, изолацията (металическа мрежа на главата).

Мрежата помага. Ще започна да работя с насочени вълни. Кои антени са по-удобни за това? Може би, да речем, от този вид. Трябва да построя антена от типа на „фокусните огледала“, които събират лъчите в определен фокус. По този начин ще мога значително да усилия действието на излъчването.

Не давам воля на мислите си, но понякога ми се завива свят: какви перспективи се откриват пред мен! Елза!...

Вчерашният опит. Излъчих мислена заповед на Фалк да ми донесе книга от другата стая. Предавателната станция възприе заповедта и я излъчи. Фалк изпълни заповедта. Отнесох книгата на мястото ѝ и повторих излъчването механически, тоест самият аз мислено не давах вече никаква заповед, но с помощта на предавателя излъчих същата вълна, както и при мислената заповед. Фалк отново донесе книгата. Тези радиовълни се записват от апарата, както гласът на грамофонна плоча. И занапред ще мога да давам повторни нареждания с едно завъртване на лоста.

Днес направих интересен опит. Опитах се мислено да предам заповедта си на човек. У Карл Готлиб живее стар слуга, Ханс. Мислено му заповядах да дойде в моята стая. Съсредоточавах цялата сила на мисълта си и като си представях, че съм на мястото на Ханс, мислено преминах целия път от неговата стаичка до моята — с една дума, постъпих така, сякаш внушавах на Фалк. Но старият Ханс не идваше. Това не ме учуди. Между мен и Фалк отдавна беше установен пълен „рапорт“ — връзка, както казват хипнотизаторите. Освен това давах мислените си заповеди на Фалк от близко разстояние. Излъчваните от моя мозък радиовълни са с твърде нищожна мощност, за да достигнат и възбудят аналогични електроколебания (тоест мисли или образи) в мозъка на друг човек. С Ханс сме твърде различни хора. Нищо чудно, че неговият мозък — неговата приемателна станция — не можа да възприеме сигналите, изпращани от моя мозък. Тогава изпратих същата мислена заповед, като усилих мощността на излъчването чрез моята предавателна радиостанция. Признавам, че с голямо вълнение очаквах какво ще стане по-нататък. И за мое неизразимо удоволствие чух тътрещите се стъпки на Йохан: болят го краката и винаги ходи с меки пантофи. Той отвори вратата ми, без да почука, което никога не беше се случвало с него, и внезапно се спря, недоумяващ и смутен. Не бях му заповядал какво трябва да прави и сега той не знаеше с какво да обясни появяването си.

— Извинете, но... стори ми се, че ме викате... — каза той, тъпчейки от крак на крак.

— Да, да — побързах да успокоя стареца. — Искях да разбера дали господин Готлиб се е върнал от клуба.

— Още не са се върнали — отговори развеселен Йохан. Сега той не се съмняваше, че е бил повикан от мен... Неприятното усещане от необяснимостта на сторената постъпка изчезна.

— Благодаря ви, Йохан, можете да си вървите. Старецът се поклони и излезе. А аз?... Бях готов да го настигна, да го сграбча от радост и да се завъртя из стаята с него, както направих с виещия от тъга Фалк.

Опитът сполучи! А какво означава той? Че мога да заповядвам и на други хора. Мога да ги накарам да правят всичко, което желая. Аз мога! Аз мога всичко! Нима това не е всемогъщество?

Поискам ли и хората ще донесат богатствата си и ще ги сложат в нозете ми. Поискам ли, ще ме изберат за крал, за о дяволите короната! Поискам ли, ще ме обикне най-красивата жена... Елза! Не, не... Това няма да направя. Щирнер, ти се забравяш! Опомни се, Щирнер, или ще извършиш глупости! Щирнер! Доскоро беден студент, после аспирант при професор Гьоре... Среден, обикновен човек, с доста некрасиво, продълговато лице... И ти мечтаеш за власт, за слава, за любов само защото си имал щастието случайно да попаднеш на интересно научно откритие?!

Вчера бяхме на разходка: аз, Елза Глюк, Ема Фит и Зауер Изглежда, че наговорих много излишни неща. Полушеговито-полусериозно направих предложение на Елза. Това и следваше да се очаква... Но нека тя не се шегува с мен! Впрочем тя не се и шегува. А защо Зауер гледа като победител? Сърбят ме ръцете да изпитам силата на моите мислопредаватели върху него.

„Колко отдавна не съм писал! Жена ми отново изпадна в меланхолия. Трябва много пъти да се усили мощността на моите мислопредаватели.

Започнах голяма игра. Или ще си счупя врата, или...

Защо не послушах гласа на благоразумието? Сега вече е късно да спра. Играта ме заведе твърде далече. Изморен съм, съсипах се от постоянното напрежение.

Да вървя по дяволите! По-добре да не бях напускал професор Гьоре.

Война!...

Достатъчно! Смъртно съм уморен. Време е да прекратя играта..."

XIV. ИГРАТА СВЪРШИ

Елза Глюк, цялата покрита с тънък металически воал, седеше в зимната градина.

Приближаваше буря и далечното боботене на гръмотевиците глухо отекваше в съседната зала. Беше душно. Както винаги, Елза мислеше за Лудвиг и дочула стъпките му, се сепна. Тя много се учуди, когато Щирнер, влизайки в зимната градина, внезапно свали от себе си металическото наметало, отиде до нея и свали и нейното.

— Днес можем да си отдъхнем от това неприятно облекло, Елза. Уф! — И той въздъхна с облекчение.

Елза отдавна не беше виждала лицето на Щирнер и се учуди колко е променено. Носът бе се изострил още повече като у тежко болен и още по-дълбоко бяха хлътнали очите. Косата и брадата му бяха много пораснали.

— Така си се променил, Лудвиг! Неузнаваем си! Щирнер се усмихна.

— Още по-добре. Сега приличам на старец отшелник, нали? Да вървим, Елза... Да ми посвириш... Отдавна не съм слушал музика... За последен път...

Влязоха в залата. Елза седна на рояла и засвири ноктюрно от Шопен.

— Почакай, Елза... Престани... не това... Може ли да се свири тази тъжна, галеща мелодия, когато приближава буря?... Чуваш ли тътена на гръмотевиците? Буря!... Тя възражда, освежава едни и носи гибел на други... Тази нощ Щирнер ще умре...

Елза се изправи развълнувана.

— Какво ти е, Лудвиг? Ти ме плашиш!

— Нищо... Не ме слушай... Тази нощ ще се наслушаш на какво ли не... Трябва да си поговорим за много неща... Свири по-бързо... Свири Бетховен — погребалния марш за смъртта на героя... Героя! Хахаха!

Елза засвири.

Щирнер се разхождаше с големи крачки из залата, кършейки, ръце.

— Траурен марш за смъртта на развенчания герой... Казват, че Бетховен го е написал за смъртта на Наполеон, но после се разочаровал от него и нарекъл марша просто „Смъртта на героя“. Какво исках да кажа? — Щирнер погледна часовника и каза: — Достатъчно, Елза. Минутите са преброени. Сега ме целуни, целуни ме силно, както никога не си ме целувала.

...Щирнер се откъсна от устните на Елза.

— Сладка самоизмама!...

Часовникът удари дванадесет часа през нощта.

— Краят! — тихо прошепна Щирнер.

И в същия миг Елза почувствува, че с нея става нещо необикновено. Сякаш от нея се свличаше някаква пелена, подобна на металическата мрежа, която носеше в последно време. Мислите ѝ необичайно се проясниха. Изведнъж тя стана пак предишната Елза, каквато беше до смъртта на Карл Готлиб. Рушаха се някакви чародейства. Тя гледаше учудено голямата, потънала в полумрак, неуютна зала. Мълния освети лицето на Щирнер и Елза потрепера, като видя пред себе си непознатото, лице.

Какво е това? Къде съм? — попита с недоумение тя. — Кой сте вие?

Щирнер следеше промяната с болезнено любопитство.

— Това е залата на покойния banker Карл Готлиб. Стенографката Елза Глюк никога не е била тук... А пред вас е Лудвиг Щирнер. Не ме ли познахте? Елза!... Аз съм виновен пред вас и не моля за прошка. Единственото ми оправдание е, че наистина ви обичах и... ви обичам... обичам ви дълбоко и искрено...

Елза се отпусна на кръглия стол зад рояла, облегна се назад и почти с ужас гледаше Щирнер.

— Не ме гледайте така, Елза! — Щирнер потри челото си с длан, като че ли да Събере мислите си. — Да, аз ви обичам. И може би любовта първа ме подтикна към престъплението? Дълго се борих със себе си. Помните ли отдавнашния ни разговор, когато се разхождахме с лодка? Тогава говорих, че владее могъща сила. Това не бяха празни приказки. Аз наистина притежавах тази сила. Пръв открих начина за предаване на мисли от разстояние. В моите ръце се оказа сила, която

никой в света още не владееше. И аз се главозамаях. В главата ми се мяркаха най-грандиозни планове. Възползувах се от тази сила и ви внуших любов към мен...

Елза се отдръпна от него с ужас.

— Внуших на Зауер любов към Ема. Разигравах хората като марионетки, теглех конците им и те танцуваха според моето желание. Исках богатство и то дойде при мен. Но докато не се убедих напълно в моето всемогъщество, бях внимателен. Вървах по заобиколни пътища. Кривата линия! Тя води поточно към целта. Тогава, в лодката, говорих и за това. За да не възбудя подозрение срещу мене, направих така, че наследството на Готлиб получих не аз, а вие, а аз... ви получих с хубава зестра! Хахаха!...

Елза гледаше Щирнер с широко отворени очи.

— Причиних много злини на хората. Но не мислете, че само по себе си злото ми доставяше удоволствие. Исках да стана велик. Струваше ми се, че властта ми е безгранична. Достатъчно беше да ми се прииска слава и хората щяха да ми ръкопляскаат, да възпяват най-бездарните ми произведения. Но нали в края на краищата това би било самовъзхвала, също такава самоизмама, както и внушената ви любов към мен.

И внезапно, отпуснал глава, той продължи със същата болка в гласа:

— Приличам на Тор. Елза, помните ли скандинавската легенда за бог Тор? Той се смятал за всемогъщ, както и аз. Попаднал случайно в страната, където живеело племето на великаните. Те почнали да се надсмиват на малкия му ръст. Тор се разсърдил и им предложил да изпитат силата му. Великаните казали: „Изпий водата от този рог.“ Той пил безкрайно дълго, но не можал да я изпие. Великаните му предложили да се бори с една старица, но той не можал да я победи, макар че от напрежение потънал в земята до колене. Рогът бил свързан с морето и дори бог Тор не можал да изпие морето. А старицата била самата смърт. И аз като Тор исках да изпия морето, исках сам да променя историята на човечеството, да подчиня на волята си милионите капки на човешкия океан. С помощта на моите машини исках да създам нещо като „фабрика за щастие“, но произвеждах само груби сурогати. Щирнер нервно погледна часовника.

— Струва ми се, че говоря не това, което е нужно... Толкова много трябва да ви кажа... Ако знаехте как страдах, Елза, подгонен като звяр, обкръжен от безброй врагове, винаги нащрек, в постоянно, неотслабващо нервно напрежение... Ако имах поне един приятел — искрен, предан приятел близо до мен... Ако вие ме обичахте не с изкуствена, създадена от мен любов! Може би щях да продължа борбата. Но аз бях сам. Изморен съм... Безкрайно съм изморен!...

Щирнер млъкна и наведе глава.

Елза го гледаше и мислеше, че в това бледо, измъчено лице няма нищо тайнствено, страшно. Това е лице на неврастеник, на преуморен човек. Какво представлява Щирнер? Може би талантлив изобретател и експериментатор, но е обикновен човек, който случайно е открил начин да подчинява другите хора на волята си и почти е обезумял от своето „могъщество“. Той бе извършил хиляди глупости и непокорил „света“, сам бе смазан от непосилния товар, с който се бе нагърбил. Елза разбра това повече с чувство, отколкото с ума си. Тя видя пред себе си не герой от трагедия, не свръхчовек, а просто страдащ човек, който жестоко плаща за грешките си. Този Щирнер бе разбираем и събуди у нея състрадание.

— Трябва да сте страдали много! — тихо каза тя. благодаря ви! Тези думи на съчувствие са ми по-скъпи, отколкото изкуствено внушените целувки!... Да, смъртно съм изморен. И аз... — Щирнер помълча малко и сетне глухо заговори: — Реших да се откажа от борбата. Реших да свърша с всичко, да свърша и със самия Щирнер. Той отново извади часовника и го погледна.

— На Щирнер му остава да живее само няколко минути. Елза го гледаше с ужас.

— Вие сте взели отрова?

— Да, взех, но отровата е необикновена. Сега ще узнаете за това... Но преди да свърша с Щирнер, реших да изкупя, макар и малко, вината си пред вас. Върнах ви предишното съзнание. В единадесет часа вечерта ви внуших, че точно в дванадесет часа ще станете предишната Елза. Целият изкуствен живот ще се олюпи от вас като черупка. Бъдете свободна, такава, каквата сте. Уредете живота си, както искате, обичайте, когото желаете; бъдете щастлива.

Елза въздъхна дълбоко.

— А Щирнер? Какво да се прави с Щирнер, на когото честните хора отказват да подадат ръка? — продължи той. — Щирнер трябва да умре. Дадох заповед на моята мислопредавателна машина. Включих я с пълна мощност. Точно в един часа през нощта — Щирнер отново погледна часовника, — само след шест минути, тя ще излъчи тази заповед, изпратена от Щирнер на Щирнер. И Щирнер ще забрави, че е Щирнер. Той ще изгуби своята личност. Ще забрави всичко, което е станало в живота му. Ще се превърне в нов човек, с ново съзнание. Той ще се казва Щерн. Щерн ще замине там, където му е заповядал да отиде Щирнер. И Щерн дори няма да подозира, че в желязната клетка на неговия подсъзнателен живот ще влачи своето съществуване окованият Щирнер!... Това е смърт... Умира съзнанието!

— Но нали могат да ви заловят? — запита Елза с неволна тревога.

— Кой ще познае Щирнер в този пустинник? Никой не ме е виждал в такъв вид, с брада. Обмислил съм всичко предварително. Тази нощ няма да има излъчвания от враговете. А дори и да има, те няма да бъдат опасни за някакъв си Щерн. Излъчванията ще бъдат насочени и трябва да поразят съзнанието на Щирнер. А той вече няма да съществува...

Елза гледаше Щирнер с разширени очи. Пред нея щеше да се извърши тайната на някакво превъплъщение.

— И още нещо, Елза. След като си отида, тук всичко ще се обърне с главата надолу. Навярно ще ви отнемат цялото състояние. Погрижил съм се да не изпаднете в нужда. Ето тук — Щирнер подаде един пакет на Елза — ще намерите пари за път и адреса на човек, на чието име съм превел голяма сума. Опасно е да се държат на ваше име. Той е получил силно внушение и парите ще бъдат непокътнати. Заминете оттук. Много далеч е. Но още по-добре. Трябва да си починете от преживяното. Време е! Прощавайте, Елза!

— Почакайте, един въпрос... Кажете, Щирнер, вие..... виновен ли сте за убийството на Карл Готлиб?

Часовникът удари един часа. Изведнъж по лицето на Щирнер премина спазма. Очите му се подбелиха, потъмняха. Той се хвана за края на рояла и тежко дишаше.

Елза следеше тази промяна със замряло сърце.

Щирнер въздъхна и постепенно почна да идва на себе си.

— Отговорете на въпроса ми, Щирнер!

Щирнер я погледна с пълно недоумение и каза с някакъв нов, променен, спокоен глас:

— Извинете, госпожо, но нямам честта да ви познавам и не зная за какъв въпрос говорите.

След това Щирнер се поклони и напусна залата с отмерена, непозната крачка.

Елза беше потресена. Щирнер вече не съществуваше.

XV. ПРИ СЧУПЕНИЯ АКВАРИУМ

Елза не мигна през тази нощ. Вече съмваше, а тя продължаваше да стои на същото място, до рояла. Събитията от тази нощ я бяха потресли. Тя се ориентираше в сложното заплетено кълбо, в хаоса, който Щирнер внесе в съзнанието ѝ. Спомни си всичко, което преживя по време на смъртта на Карл Готлиб: неуспешното си бягство от Щирнер, неочакваната любов към него, пътуването до Мантон. Но си спомняше като за нещо чуждо, сякаш е прочела всичко това в роман. Съвсем ясно си спомни и времето, когато бе годеница на Зауер. Но и в тази картина от миналото нещо се бе изменило. Като мислеше за Зауер, тя чувствуваше, че още го обича. Но го обичаше някак иначе: образът на Зауер беше избледнял. Какво се бе случило с него? Изменил ли се е? Какъв човек е той?... За свое учудване Елза разбра, че мисли, че всъщност не познава Зауер. Какви, ли ще бъдат сега техните отношения? Размишленията ѝ бяха прекъснати от неочакваното появяване на Ема. Тя беше с пътнически костюм, уморена, пребледняла.

— Елза! — извика тя и се втурна разплакана към приятелката си.

— Здравей, Ема! Защо плачеш? Защо не ме предупреди, че пристигащ? Къде е синът ти? — Елза затрупа плачещата Ема с въпроси.

— Малкото е там, долу, с бавачката. Ото ме напусна и дори не ми остави пари. Продадох роклите си и някои дреболии и събрах за път.

— Остави те без пари, с детето?

— Той съвсем се побърка. Чувствувах се толкова нещастна и самотна. Нямам никого освен теб... — И внезапно, отново разтърсвана от истеричен плач, Ема заговори с пресекващ глас: — Не ми отнемай Ото! Той те обича. Пази снимката ти и и се люби. Съвсем не съм го следила, влязох случайно, но той грубо ме изгони... Той те обича!... Не ми го отнемай. Ти имаш всичко, толкова си щастлива! Имаш богатство, обичаш Лудвиг, за какво ти е и Ото!...

Елза се усмихна с крайчеца на устните си, но очите ѝ оставаха печални.

„Горката Ема — мислеше Елза, като гледаше промененото, отслабнало лице на приятелката си. — Къде се изгуби руменината на страните ѝ, сребристият ѝ смях? Горката кукличка, какво е направил с нея Ото? Нима е толкова безсърдечен?“

— Аз не съм по-щастлива от теб — каза сериозно Елза, галейки с ръка разрешените коси на Ема, — нямам богатство, вече не обичам Щирнер, а и Щирнер вече не съществува...

От учудване Ема забрави за минута своята мъка.

— Умрял ли е? Защо не ми писа за това? И нима мъртвите не се обичат? Колко новини!...

Елза пак се усмихна.

Лицето на Ема отново стана печално.

— Това значи — започна, хлипайки, тя, — това значи, че ти си му признала, че обичаш Ото, и Щирнер в отчаянието си се е самоубил. Значи ще ми отнемеш Ото?

— Успокой се, глупавичко момиче — каза ласкаво Ема, — няма да ти отнема твоя Ото. Нали е твой мъж и баща на детето ти.

— Това нищо не означава! — отвърна Ема. — Той ми каза, не един път ми каза, че любовта му към мен е била само дяволско внушение, че ако не е било това внушение, никога не би обикнал такава глупачка. И такъв брак, каза той, може да се разтрогне. А щом Ото го казва, значи е вярно. Нали наистина съм си глупачка. Но само че... нали и глупавичките искат щастие! — И тя отново се разплака. — Ами че той ме обичаше такава, каквата съм! А после... после почна да ми отмъщава, задето се е влюбил в мен.

И Ема подробно разказа на Елза историята на своята любов, прекъсвайки разговора с плач. Твърде дълго беше страдала в самотност и сега говореше за всичко, което ѝ тежеше, за грубостите, за придиричивостта на Ото, за неговите насмешки, издевателства, оскърбления.

Елза слушаше и сърцето ѝ неволно изстиваше. Тя виждаше Ото в нова светлина. Това вече не беше „внушение“. Той бе постъпвал така, вече след като се бе освободил от властта на Щирнер.

Той можеше да разлюби Ема. Но нима не му достигаше такт, коректност, най-сетне обикновена порядъчност, за да се въздържа от толкова държане спрямо жена си? И спомняйки си за своята любов към Зауер, Елза помисли: „Нима Щирнер беше прав, че ние сме само слепи

игралки на инстинкта, който може да ни накара да обикнем човек с магарешка глава? Ужасно!...“

Мислейки за себе си, Елза слушаше своята приятелка и се вслушваше в постоянно нарастващия шум на втория етаж.

„Какво ли можеше да става там?“

А там се разиграваше последното действие на борбата.

В дома на Елза се втурна въоръжен отред в защитни металически костюми начело със Зауер и Готлиб.

Зауер удряше с дръжката на парабела вратата на кабинета и викаше:

— Щирнер, отворете или ще счупим вратата! Неочаквано нападателите дочуха от кабинета гласа на Качински и кучешки лай.

— Щирнер го няма, а да отворя вратата — не мога. Излизайки, Щирнер я заключи отвън и постави кучета.

— Качински? Вие сте още жив?

Като се обърна към войниците, Зауер заповяда:

— Разбийте вратата!

Няколко яки рамене натиснаха вратата и тя запраща. Зад нея се дочуваше бесният лай на договете. Договете провряха в образувалите се процепи озъбените си, покрити с пяна муцуни.

Няколко изстрела повалиха кучетата на място.

— Защо трябваше да убивате животните? — прозвуча спокойният глас на Качински.

— А вие бихте предпочели кучетата да ни разкъсат? — промърмори Зауер, провирайки се през образувалия се отвор. Той се учуди, когато видя, че Качински спокойно седеше на масата; подпрял главата си с ръце, изобретателят съсредоточено разглеждаше чертежите.

— Къде е Щирнер? — попита Зауер.

— Не зная — отговори Качински, без да вдига глава. — Обеща ми, че тази сутрин ще ме ослепи, удуши или нещо от този род, но навярно е забравил или пък е зает с друго нещо... — Като удари с ръка по чертежите, Качински възкликна: — Великолепно нещо! Щирнер не ме излъга. Прекарах дяволски интересна нощ! Този Щирнер е направо гениален. Схемите на антените с усиливащ механизъм с трансформатори и катодни лампи и схемата на индукционната връзка с трептящия кръг на антената...

Зауер и Готлиб се спогледаха: нима Щирнер бе отнел разума на Качински?

— Трябва да се претърси цялото здание от горе до долу и се поставят постове при мислопредавателните станции — каза Зауер.

Започнаха огледа от стаята на Щирнер, където се намираше една от мислоизлъчващите станции. Втората станция се намираше в другия край на дома, до „зверилницата“. Станцията не работеше.

— Е, господа, мисля, че сега е безопасно. Можем да свалим защитните си маски — каза Готлиб и пръв махна маската от главата си. Останалите последваха примера му. Сред пристигналите имаше няколко стари познати на Готлиб: прокурорът, началникът на полицията и „железният генерал“, който-взе участие във военната експедиция срещу Щирнер „с цел да се изучат новите методи за водене на война“.

Той бе разперил ръце, сякаш се оправдаваше за предишните неуспехи на военната експедиция срещу Щирнер, и говореше:

— Кой да знае, че Щирнер трябва да се атакува с дамски воали на главите? — И навъсил дебелите си посивели вежди, каза тъжно, посочвайки Качински: — Ето ги бъдещите пълководци, вие, господа инженери. Нашата песен е изпята! Какво ще можем да направим с щиковете, когато това нещо може да обърне щита накъдето поиска? — И той недоброжелателно посочи машината, която се виждаше през вратата на Щирнеровата стая.

— Все пак трябва да съобщим на всички, че сме завладели оръдията за мисловно въздействие. — И Зауер премина в стаята на Щирнер. — Пфу, дявол! — промърмори той, гледайки с недоумение непознатата конструкция на машината. — Качински — повика Зауер изобретателя на помощ, — разбирате ли нещо от това?

Качински се приближи до машината и уверено заобръща лостовете. Машината заработи.

— Трябва да направим излъчване, което да освободи всички, поразени от Щирнер — каза Качински.

— Правилно! — отговориха няколко гласа.

И Качински се зае да „лекува от разстояние“, както се изрази някой от намиращите се в стаята.

— Е, какво? — обърна се Зауер към един от войниците, претърсващи подземното помещение.

— Не намерихме Щирнер! — отговори той.

— Търсете го на първия етаж! Обискирайте всяко ъгълче — Извинете, господин прокурор — обърна се към прокурора Качински, — мога ли да взема тези чертежи? Щирнер ми ги предаде...

— Сега не мога да разреша да се пипа и изнася нищо оттук. Всичко това е следствен материал. По-късно може би...

— Много жалко! — отговори Качински.

„Добре, че все пак се запознах с всичко и записах най-важните формули. Ще мина и без чертежите! — каза си Качински. — А те май и формулите няма да разберат.“

— Аз също искам да се обърна към вас с една молба, господин прокурор — каза Готлиб. — Необходимо е да се извика допълнителен отряд за охрана на подземиято, в което се пазят огромни богатства. Смятам, че имам право да настоявам за това, тъй като съм законен наследник. Мисля, че въпросът за нашето право на наследство сега у никого не ще буди съмнение.

— Вашите права са въпрос на бъдещето — отговори прокурорът. — Но срещу усилена охрана не възразявам.

Зауер слушаше този разговор и все повече се въсеше. Приблужи се до Готлиб и язвително произнесе:

— Не се ли изсилвате много, господин Готлиб? Смятам, добре ви е известно, че съдът присъди наследството в полза на Елза Глюк и решението влезе в законна сила.

— Но то може да бъде преразгледано предвид новооткритите обстоятелства! — И кипвайки внезапно, доскорошният съюзник извика: — Вие какво си пъхате носа в тая работа? Достатъчно мамихте всички! Ако още веднъж се изпречите на пътя ми към наследството, ще искам да ви арестуват. Вие говорихте от името на Глюк и следователно ставате съучастник в престъплението!

— А причините от лишаване от наследство вашия почтен баща... — горещеше се Зауер.

Спорът им бе прекратен от появяването на Кранц.

— Охо! — размахваше ръце от вълнение той. — Ето го! Ето къде ние с вас бръснахме господин Щирнер, Готлиб, и чистихме дрехата му, и, хм... получихме бакшиш от негова милост! Спомняте ли си вещественото доказателство, което ви дадох в затвора, ваше превъзходителство — обърна се той към прокурора, — помните ли

монетата? Това е моето престъпление. Така да се каже, цената на кръвта. Вместо да го убия, аз почистих дрехата на господин Щирнер!

— Никой няма да ви упреква за това престъпление, Кранц. Достатъчно бяхте в затвора, сега ви очаква сериозна работа. Овладяхме клетката, но птичката отлетя. Щирнер го няма.

— Ще го намерим, ще го намерим! Изпод земята ще го изровим!
— весело каза Кранц, потривайки ръце.

— Печални новини — прозвуча гласът на Качински. Той остави телефонната слушалка и каза: — Сега телефонираха от един завод, че след като действието на влиянието на Щирнер се е прекратило, стотици работници са паднали в безсъзнание, очевидно е настъпила реакция след ужасната преумора, в която Щирнер ги е държал през всичкото време. Необходима е незабавна помощ.

Навъсен и зъл, Зауер излезе от стаята и се качи на третия етаж. В зимната градина завари Елза и жена си.

Ема се спусна към него с радостен вик:

— Ото!

Но той грубо я отблъсна.

— Какво търсиш тук? — запита Ото мрачно жена си. — Излез, трябва да поговоря с фрау... Щирнер.

Елза го погледна с упрек, а Ема със сълзи на очи — сякаш казваше: „Виждаш ли как се отнася с мен?“

— Е? — каза Зауер, като гледаше сурово жена си. Ема въздъхна и послушно излезе.

— Ото Зауер, не мога да ви позная — каза с упрек Елза.

— Тя е моето нещастие! Не зная как да се отърва от нея — каза раздражено Зауер. — Вие трябва да знаете, че любовта ми към нея беше изкуствено предизвикана от Щирнер.

— Това не ви дава право да се отнасяте с нея така. Тя в нищо не е виновна и ви обичаше по-рано не по заповед на Щирнер.

— Тя не ме интересува! — все така раздражено отговори Зауер.
— Къде е Щирнер?

— Замина. — Къде?

— Не зная. Той не ми каза, но навярно го няма у дома.

— Лъжете! Вие го криете!

— Слушайте, Зауер, ако не престанете да говорите с този тон, веднага ще изляза.

Зауер направи усилие да се успокои и седна до Елза.

— Простете ми, Елза — каза почти ласкаво той. — Много се изнервих през това време. Казвате, че Щирнер го няма. Значи вие сте свободна?

В отговор Елза кимна с глава. Тогава какво ни пречи да бъдем заедно?

— Зауер, но вие имате дете, жена...

— Не ми говорете за нея, Елза!

Той хвана ръката ѝ. Елза се намръщи и тихо, но решително освободи ръката си. Вече не само жената и детето я отдалечаваха от Зауер. Новите черти на характера му го правеха чужд. А може би това не бяха нови черти; може би тази грубост и безсърдечност винаги бяха съществували под обвивката на хладната коректност и тя само не ги беше забелязвала по-рано?

И още едно нещо възпираше Елза. Щирнер, какъвто се разкри пред нея в последната нощ, поразил въображението ѝ. Той беше извършил престъпление. Упражни насилие над свободата на волята и чувствата ѝ, но все пак остави следа в живота ѝ. И тази бездна от страдания, която той откри последната нощ пред нея, не можеше да не я развълнува. Връщайки свободата ѝ, той показа, че у него се бе запазила частица порядъчност.

Зауер не разбираше какво става в душата, на Елза и мислеше, че у нея говори само женската свенливост.

Отново се опита да хване ръката ѝ и почна да говори, като все повече се увеличаше:

— Кажете „да“, Елза, и ние ще бъдем щастливи. Двамата страдахме твърде много и заслужихме правото си на щастие. И още нещо, Елза, спомняте ли си, че аз се радвах, когато се отказате от наследството, защото се боях, че ще ви загубя? Мисля, че сега то няма да стои като стена между нас. Щирнер го няма. Какво ви пречи да се възползвате от правото си? Готлиб? Не ме е страх от това пале!

Елза погледна Зауер и отново отдръпна ръката си. Зауер забеляза в погледа ѝ учудване и страх.

— Не мислете, че в мен говори користолубието! — побърза да се оправдае той, разбрал по своему този страх. — Не, аз ви обичам, само вас, а не богатството ви. Но бъдете практична. Разберете, че рай в колиба е мечта на поетите. Помислете за бъдещето си. Дайте ми

пълномощия и аз гарантирам, че ще спася поне част от вашето състояние в размер на оставеното ви наследство.

Елза се изправи и вдигна ръце, сякаш се защищаваше.

— Не, Зауер, не! Не ми говорете за наследство! Не искам да преживявам още веднъж всички тези ужаси, цялата тая мръсотия... Да прекратим този разговор... Много съм уморена... Не съм спала цяла нощ и едва се държа на краката си...

— Но това не е последната ви дума, нали? — запита Зауер отдалечаващата се Елза.

Без да му отговори, тя бързо излезе.

Елза се втурна в стаята си и прегърна плачещата Ема.

— Не плачи, момичето ми! Няма да ти отнема Ото, но се боя, че ти няма да можеш да го върнеш при себе си.

— Мислиш ли? — запита Ема, като погледна безпомощно Елза.

— Може би по-късно... — каза Елза, за да утеши приятелката си, макар и да не вярваше в това завръщане.

— А сега и двете трябва да си починем. Няма да те оставя. Ще заминем далеч, за да забравим за всичко. Не плачи! Трябва да се пазиш. Не си сама. Имаш син и ние заедно ще го възпитаваме. В него ще намериш щастието си.

— Да, ще заминем. Не ме оставяй, Елза!

Зауер продължаваше да стои пред аквариума в зимната градина, навел глава, мрачен и зъл.

— О, дявол!... — внезапно извика той и неочаквано за самия себе си удари с юмрук стъклената стена на аквариума.

Стъклото се счупи, водата се изля и рибките, паднали на дъното, жадно разтваряха уста и удряха с опашките си по влажния пясък...

ТРЕТА ЧАСТ

I. КЪЩАТА КРАЙ МОРЕТО

Люлени от равномерния крайбрежен вятър, листата на палмите се поклащаха като огромни ветрила, движени от невидима ръка. Въпреки ранния час слънцето безмилостно печеше. Палмите хвърляха на земята синкавочерни сенки.

На хълма бе кацнала малка къща с плосък покрив и обширна веранда с изглед към океана. Зад къщата започваше тропическа гора. Палмите ограждаха гъсто къщата и я скриваха от зноя с широките си листа. Жив плет от бодливи растения опасваше участъка около чифлика.

Къщата беше уединена. Зад ниската планинска верига се намираше малко градче.

На верандата пиеше сутрешното си кафе млада русокоса жена с бял летен костюм и плетени сандали — местно произведение — на бос крак.

— Желаете ли още една чашка? — запита старият слуга с бяла блуза, широки бели панталони и пак такива плетени сандали.

— Не, Ханс, благодаря ви. Можете да разтребвате. Как са краката ви, Ханс?

— Благодаря ви, отлично. Това слънце прекрасно ме излекува. Още малко и ще мога да танцувам!

— Фрау Шмитхоф у дома ли е?

— Излезе за продукти. Скоро трябва да се върне. Желаете ли нещо, госпожо?

— Благодаря ви, нищо. Ханс си отиде.

Елза въздъхна, взе ветрилото от палмов лист, обърна лекото плетено кресло към океана и веейки бавно с ветрилото, се загледа в повърхността на водата, блеснала от утринните слънчеви лъчи.

Бяха изминали три години, откакто се пресели тук заедно с Ема, малкия ѝ син и фрау Шмитхоф, която помоли да я вземе със себе си.

Първият човек, когото срещна тук, беше Ханс, старият слуга на Карл Готлиб. Той именно беше довереният човек, на когото Щирнер преди заминаването си беше поръчал да се грижи за Елза.

Щирнер се постара да „закрепи“ верността на Ханс чрез мислоизлъчване с голяма сила. Тогава Щирнер беше постигнал голям успех в мисленото внушение за продължителен срок — самият той се готвеше да си внуши „превъплощение на личността“ за цял живот. Ханс беше първият опит в това направление. Когато опитът с Ханс беше завършен и след проверката даде напълно трайни резултати, Щирнер се усмихна, доволен от своята работа.

„Колко лесно е сега да се правят хората верни и честни!“ — помисли си той, изпрацайки Ханс.

Но тази вярност, изкуствено заякчена чрез внушение, беше само предпазливост. По всяка вероятност Ханс би останал верен и би изпълнил точно всички заповеди на Щирнер и без внушение. В банката на близкия град беше внесена голяма сума на името на Ханс. Но пълна господарка на парите и къщата беше Елза.

Харесваше ѝ това усамотено кътче, далеч от шумните градове и всичко, което би могло да ѝ напомни миналото. Искаше едно: по-скоро да забравят за нея.

Преселването им тук приличаше на бягство. Не казаха на никого къде отиват, заминаха внезапно, без предупреждение, а тук дори промениха фамилните си имена. Елза почна да се нарича Бекер — с презимето на добрата старица, която я беше прибрала и възпитала като дете. Ема прие моминското презиме на покойната си майка — Шпилман. Само Шмитхоф запази предишното си презиме.

— Твърде много съм свикнала с името си и ако го променя, ще се объркам. И после... може би това е незаконно и се боя от отговорност — казваше тя.

Малката колония водеше тих и мирен живот. Страхувайки се да не бъдат открити, не си пишеха с никого и дори не получаваха вестници. Шмитхоф и Ханс водеха малкото домакинство. Чернокожа бавачка помагаше на Ема в отглеждането на детето. Двама негри работеха в градината и се грижеха за два коня и едно магаре. Но от конете почти нямаше нужда. Рядко Ема и синът ѝ излизаха с тях на разходка. Обикновено се ограничаваха с разходки пеша край брега на океана.

Всички бяха така загорели, че беше трудно да ги познае човек. Особено малкият Ото, или както го наричаха, Здравеняка. Тъмнокос,

къдрав, почти винаги гол, бронзов от загара, той би приличал напълно на момче туземец, ако не бяха европейските черти на лицето.

В началото Ема малко скучаеше без обичайната обстановка на големия град, но скоро свикна с новия живот. Грижите около детето ѝ оставяха малко свободно време. През загара на страните ѝ изби предишната руменина и сега смехът ѝ често се преплиташе със смеха на детето, сякаш две камбани изпълваха със звъна си цялата малка къща. Понякога вечер Елза свиреше на рояла: не можеше да се откаже от този навик. Детето заспиваше. Ема седеше върху рогозка в нозете на Елза и се умълчаваше.

Всяка беше заета с мислите си.

Елза ставаше по-късно. Пиейки сутрешното си кафе, тя се вслушваше с беззвучна усмивка във веселите гласове, които звънтяха край брега на океана.

Здравеняка се губеше по цели дни на брега.

Събираше мидички и камъчета, ловеше раци, хвърляше обратно във водата дребните рибки, изхвърлени на брега от океанските вълни.

Страхливата Ема в началото се боеше от всичко. Страхуваше се, че океанът ще отнесе къщата им при буря, страхуваше се от скорпиони, змии, които можеха да пропълзят в къщата, страхуваше се от лъвовете. Наистина тук имаше лъвове, но далеч, дълбоко в гората. Никога не идваха близо до къщата.

Само веднъж или два пъти обитателите на къщата чуха далечния им рев. И Ема будеше в ужас Елза... Но после тя свикна с всичко.

Елза бавно си вееше с ветрилото и следеше бялата яхта, която се появи в океана при входа на залива. Пирогите на туземците риболовци често сновяха нагоре-надолу из залива. Появяването на европейски параход беше събитие за обитателите на това тихо кътче. Океанските пътища минаваха встрани. Понякога на хоризонта се появяваха малки кораби, но или заобикаляха отдалеч, или завиваха към пристанището на съседното градче. Този път обаче бялата яхта се отби в залива.

Елза изпита неприятното чувство на човек, който се опасява, че спокойствието му и обичайният начин на живот могат да бъдат нарушени.

Като се поклащаше ритмично, яхтата се приближаваше към брега. На нея се развяваше червено знаме.

„Странно“ — помисли си Елза.

През това време яхтата стигна брега.

Спуснаха платната. Чу се как задрънча веригата на котвата и яхтата почна да се люлее на едно място. В лодката се качиха двама моряци и трима души с бели костюми и тропически шлемове на главите. Лодката отплува. Ето, тримата в бяло слязоха на брега на онова място, където бяха Ема, детето и чернокожата бавачка. Гласовете камбанки млъкнаха. Здравеняка се притисна до майка си и гледаше с уплаха непознатите хора. Моряците изваждат денкове от лодката и до пояс във водата, ги пренасят и трупат на брега. Един мъж в бяло приближава Ема с поклон, сваля тропическия шлем, говори нещо и сочи денковете. Ема кима с глава. Моряците и тримата с белите костюми развързват денковете, изваждат колчета, брезент, въжета. Разпъват палатка. Само това оставаше! Защо тъкмо тук?

Ема казва нещо на бавачката, която взе детето на ръце, и тримата бързо се заизкачваха по каменистата пътечка към къщата.

Елза все по-бързо размахва ветрилото и ги очаква с нетърпение. Ема изпреварва бавачката с детето и почти тича към верандата. Елза вижда развълнуваното, пребледняло лице на Ема и, който знае защо, почва и тя да се вълнува.

— Кой са тези? Какво търсят тук? — запита Елза приятелката си, която се втурна по ниските стъпала на стълбата в гъстата сянка на верандата.

Ема не можеше да си поеме дъх от бързото изкачване на хълма, от умора и вълнение. Кичур коса бе залепнал на влажното ѝ чело.

— Днес не намерих птица, но купих прясна риба! — чу Елза зад себе си гласа на фрау Шмитхоф, завърнала се с покупки.

— Кой са тези хора? — повтори въпроса си Елза, без да отговори на Шмитхоф.

— Пристигна Щирнер и с него още някакви двама... — отговори Ема, като гледаше изплашено приятелката си.

Елза побледня, изгърва ветрилото и се облегна в креслото.

— Не може да бъде! Припознала си се, Ема.

— Той е, той е! Уверявам те, че е той! Наистина лицето му много се е изменило, но това е той. Очите му не мога да забравя! А с него са някакви двама неизвестни. Единият е по-млад, а другият — възрастен, с мустаци.

Настъпи пауза. Елза беше дълбоко развълнувана. Задиша така ускорено, като че не Ема, а тя бе тичала по хълма.

— За какво говори той с тебе? — запита Елза.

— Дошли са на лов и молиха за разрешение да опънат палатката си, Щирнер, кой знае защо, се нарече Щерн.

— Щерн! — извика Елза. — Да, тогава няма никакво съмнение, че е той.

— А защо е Щерн? — попита Ема.

Елза се замисли за минута, след това каза:

— Той си промени името, така както и ние с тебе...

— Ти си знаела това и си мълчала? — каза с упрек Ема.

— Не мислех, че ще се срещнем някога с него. Той има повече основания от нас да забрави миналото си и да го крие. И затова те моля, Ема, и вас, фрау Шмитхов, предупредете също и Ханс, че ако Щирнер дойде тук, никой от нас не бива да го нарича с предишното му име и да дава вид, че го познава. Колкото и да е бил виновен, той вече не е същият. Той ликвидира с миналото си и ние трябва да запазим неговата тайна.

— Ами ако тази тайна е известна на спътниците му?

— Не мисля...

— А ако самият Щирнер ни познае и се издаде? Мисля, че щом те види, Елза, той няма да запази спокойствие. Това ще бъде толкова неочаквано! — И като плесна с ръце, тя възкликна по детски: — Колко е интересно! — И веднага добави загрижено: — Само ако не причини отново някакви нещастия...

— Не се безпокой. Няма да причини нещастия. И няма да познае никого от нас, в това можеш да бъдеш напълно уверена. Нали не те позна? Освен ако само мен... малко... като случайна позната — добави тя, сякаш си бе спомнила нещо. — Но може би няма да дойдат тук?

— Ще дойдат, навярно ще дойдат — каза Ема. — Защото Щирнер ми каза: „Надявам се, че няма с нищо да ви обезпокоим. Но ако сред вашите слуги има туземец, който познава местността, много ще ви молим да ни разрешите да го вземем за ден-два като водач.“ Идат, идат тук! — изведнъж завика тя. — Все едно, вече ме видяха като раздърпана дивачка — махна безнадеждно с ръка Ема, — а ти поне иди си обуй обувки и чорапи! Не бива така. Нали Щирнер, пфу, Щерн, Щерн, Щерн, все пак беше твой...

Елза не я дой изслуша, бързо се изправи и отиде в стаята си. Накара я да излезе не грижата за тоалета, а желанието да се справи с вълнението си насаме.

Сега отново ще се срещне лице с лице с Щирнер, с този загадъчен човек, който ѝ бе причинил толкова злини, но който искрено я обичаше.

Елза бързо крачеше от ъгъл до ъгъл. Виеше ѝ се свят от рояк спомени. Сама се учудваше, че така силно се бе развълнувала. Струваше ѝ се, че всичко бе забравила, всичко бе станало невъзвратно минало. Останала беше само една неразкрита тайна и от време на време я измъчваше: виновен ли е Щирнер за смъртта на Карл Готлиб? Щирнер отнесе тази тайна със себе си. Елза се приближи до огледалото и несъзнателно почна да оправя косите си.

„Колко съм почерняла!“ — помисли тя, гледайки лицето си.

— Впрочем все едно, той не би ме познал — прошепна тя с въздишка.

Край къщата се чува гласове.

— Но какво правя аз? — И Елза внезапно се втурна към гардероба и почна да прехвърля роклите. „Навярно всичко ще им се види ужасно старомодно“ — помисли тя. Накрая избра лека бяла рокля, бързо се облече, огледа се още веднъж в огледалото и като въздъхна дълбоко, излезе на верандата.

II. ЛОВЦИ НА ЛЪВОВЕ

Към Елза се приближи възрастен човек с рунтави прошарени мустаци.

— Позволете ми като най-възрастен от нашата компания да ви представя останалите — каза той с поклон. — Дугов, завеждащ зоологическите градини в Москва. А ето този е Качински. Той оглавява всички работи по предаването на мисли на разстояние.

Качински поздрави.

— А този — Дугов посочи Щирнер — е моят пръв помощник Щерн.

Щирнер протегна ръка на Елза и двамата се поздравиха малко тържествено.

Всички седнаха около масата. Елза позвъни и помели да поднесат закуската. Подносът трепереше забележимо в ръцете на стария слуга, когато той се приближи до масата, поглеждайки Щирнер отстрани. Като погледна към вратата, Ема изведнъж се усмихна. Елза се огледа, за да разбере какво разсмя Ема, и видя изплашеното лице на фрау Шмитхоф, която надничаше зад вратата.

Дугов изпи чаша вино за здравето на домакините и каза: — Много молим да ни извините, че нарушихме уединението ви, но това наистина стана случайно, фрау Еекер. Решихме да използваме отпуските си в лов на лъвове по тукашните места. В нашите зоологически градини липсват няколко екземпляра от тези прекрасни животни от породата, която се среща само тук. И ето ние с Щерн се отправихме насам, а към нас се присъедини и Качински, който иска на дело да изпита оръжието, с което сам ни снабди.

— Какво е това оръжие? Къде е то? — запита любопитната Ема.

Дугов се засмя. — Ще дойдете с нас на лов и ще видите!

— За лъвове? За нищо на света! — възкликна в ужас Ема. — Треперя, когато чуя далечния им рев...

— Охо! Значи не са ни излъгали и ловът трябва да бъде сполучлив! — каза Дугов, потривайки ръце. — А вас обезпокоихме — продължи Дугов, — защото не искаме да възбуждаме излишен шум с

пребиваването си в градчето. Тълпата зяпачи винаги пречи. И решихме да се отбием във вашия залив. — Дугов протегна ръка към брега. — Ще живеем в палатката. Ще ви помолим само за едно: ако сред вашите служители има туземци, разрешете ни да ги използваме за водачи.

Елза охотно се съгласи с молбата на Дугов. Тя се стараше да не гледа Щирнер, но не можа да се сдържи и погледът и няколко пъти се плъзна по лицето му. Накрая не издържа и се обърна към него.

— Кажете, господин Щерн, ако не греша, вие не сте русин, нали?

— Да, не съм русин — отговори Щерн.

— А... отдавна ли живеете в Русия?

— Около три години.

Вежливостта не позволяваше да се продължи този разговор, приличащ на разпит. И все пак неочаквано за себе си Елза запита:

— А къде живеете преди?

Щирнер съвсем добродушно се разсмя. И този смях удиви Елза: толкова не приличаше на предишния ироничен, сух и зъл смях на Щирнер. Пред нея действително стоеше друг човек.

— Къде съм живял преди и изобщо какъв съм бил по-рано — това е загадка и за самия мен. Не вярвате ли? Попитайте другарите ми. Абсолютно нищо не помня за себе си до идването ми в Москва и отначало тази „забравя“ много ме угнетяваше. Обръщах се за съвети към професорите и те ми намираха някакво сложно психическо заболяване с мъчно название, нещо от рода на шизофренията. При това заболяване човек може уж да загуби своята личност, паметта за миналото. А другарят Качински ми предлагаше да изпробва своя метод на лечение — Щирнер разпери ръце, усмихвайки се. Въпреки цялото си доверие и уважение към Качински отказах. Неговото лечение е нещо от рода на хипнозата, пък аз чувствавам към нея органическо отвращение.

Елза погледна Качински. Той кимна утвърдително с глава и каза:

— Предлагам услугите си на Щерн. Но той не прие. А без съгласието му, разбира се, не бих правил опити.

— В Москва бях работник в завод „Динамо“ — продължи Щирнер. — После постъпих в зоологическата градина — много обичам животните — и там се запознах със завеждащия Дугов, който беше така любезен, че скоро ме направи свой най-близък помощник.

— Вие го заслужавахте, драги мой — отвърна Дугов.

— А чрез Дугов се запознах и с „експедитора на мисли“, както шеговито наричат у нас Качински. Това е всичко, което мога да разкажа за себе си.

— А у вас толкова ли е разгърната сега работата с предаването на мисли на разстояние? — попита Ема.

— Охо! — обади се Дугов. — Нещо необикновено! Предаването на мисли на разстояние действително достигна широко приложение. След няколко десетилетия няма да познаете света.

— И това, което вече е постигнато, е изумително — каза Щирнер. — Нима не сте чели във вестниците?

— Ние не получаваме вестници.

Щирнер погледна Елза и се намръщи, сякаш се мъчеше да си спомни нещо.

— Странно — каза той, — имам чувството, като че ли някога бегло съм ви виждал някъде. Може би случайна среща по пътя?

— Възможно е — отговори Елза и се смути. — И така, вие казвате, че предаването на мисли прави чудеса?

— Да, чудеса. Ние осъществихме на практика чудесата, фантазиите и химерите. — И като се вдъхнови изведнъж, Качински заговори бързо:

— Не бихте познали Москва, ако някога ви се е случило да я посетите. Първото, което ще ви поразя, е, че Москва стана градът на голямото мълчание. Откакто се научихме да разменяме непосредствено мисли, ние почти не разговаряме един с друг. Колко претрупан и бавен ни се струва сега старият начин на разговор! След време е възможно съвсем да се отучим да говорим. Скоро и пощата, и телеграфа, и дори радиото ще предадем в музея. Вече се научихме да разговаряме един с друг от разстояние. Ако искате, сега мога да разменя мисли с моя приятел в Москва.

Качински млъкна, притвори очи и се съсредоточи, като прилепи някаква кутийка до слепоочието си. Елза и Ема следяха с учудване мимиката на лицето му, отразяваща мълчаливия разговор. Качински отвори очи и се усмихна.

— Приятелят ми е здрав, но е много зает — на заседание е. В Москва вали сняг. Иван поздравява всички. Моли да занесем на жена му папагал.

Ема зяпна от учудване.

— Но как така — запита тя, — всички тези мисли не се ли объркват?

— Съществуват взаимни смущения, но не в такава степен както при радиопредаването. Нашите „радиостанции“ са по-точни от старите; винаги знаем как е настроен приемникът на нашия събеседник и бързо установяваме нужната връзка.

— Къде е вашата радиостанция? — запита Елза.

— Ето тук! — отговори Качински, като посочи с усмивка челото си. — Нашият мозък е нашата радиостанция. У нас има и истински усилващи машини, но сега ги използваме само за предаване на мисли, така да се каже, за масово възприятие: новости на деня, лекции, концерти. А отделните лица имат за общуване един с друг усилватели, които държат в джоба. Ето го! — И Качински показва кутийката, която току-що бе държал до слепоочието си. — За близко разстояние не е нужно и сега усилване. А скоро ще се справяме въобще без изкуствено усилване. Чрез постепенни упражнения постигаме все по-голяма мощност на нашата природна „радиостанция“.

— И можете да предавате концерт както по радиото?

— По-добре от радиото. Помолихме най-добрите наши композитори да импровизират мислено и да излъчват импровизацията. Какво удоволствие е да слушаш свободния полет на фантазията! Или например шахмата, по който толкова се увличат у нас. Стотици хиляди хора мислено следят играта на шахматните майстори. Особено е интересна играта „с открити карти“, когато шахматистите излъчват целия процес на обмисляне на ходовете. Всичко не може да се разкаже!

— Елате и вижте с очите си — каза Щирнер, уловил погледа на Елза.

— Да, така е най-добре — съгласи се Качински. — Ние предаваме мислено не само звуци, но и цветове, образи, сцени — с една дума, всичко, което човек може да си въобрази. Когато предаването на мисли стане общо достояние, повече няма да има театри, кина, училища, задушни помещения, струпване на хора. Знанията, развлеченията, зрелищата ще станат достъпни за всекиго. Мислопредаването се оказа извънредно полезно и в нашия трудов живот. Сега ние имаме идеални трудови колективи, които изпълняват работата си със съзвучността на най-добрия оркестър. Работата се

свежда до координиране дейността на нервните системи с помощта на мислопредаването. В случаите, където намира приложение колективният труд, съчетаването на движенията само по себе си е извънредно важно. Затова например във всички времена, започвайки от най-дълбока древност, са се използвали песните. Някога у нас се пеела песента „Ух, дубинушка, ухнем“. В сричката „ух“ работещите като че ли са свързвали общите усилия в една точка от времето и пространството. Но този начин е бил годен и е помагал само в случаите, където се е налагало използването на груба физическа сила. В по-сложните процеси са опитвали да прилагат други начини за координиране на трудовите движения. Организирали са така наречените конвейерни системи, при които всички процеси са вървели на „лента“, и спирането на едно място предизвиквало задържане на цялата лента. Налагало се, волю-неволю, да се придържат към общия темп на работа. Тази система е карала хора с различно нервно и физическо устройство да работят с еднакъв темп. Механичната принуда бе заменена от нашето мислопредаване, което не принуждава, а полага на работниците да координират работата на своята нервна система и мускули с работата на колектива. Някога в Москва учудваше така наричаният Персимфанс: първи симфоничен оркестър без диригент. Действително това беше първият опит да се създаде колектив, свързан с вътрешна спойка — координиране на работата на нервната система на много хора. Но все пак и в Персимфанса имаше повече механична спойка: неговите членове се подчиняваха повече на предварително установените музикални темпове, — отколкото на единната воля на колектива. Работата е друга, когато невидимият „диригент“ въздействува непосредствено на волевите центрове. Получава се изумителна съгласуваност в работата и, разбира се, производителността на труда е максимална.

— Но нима това не подтиска личността, нейната свобода? Ами че може да има хора, които ще поискат да използват тази сила във вреда на другите?

— Имало е такъв човек, наричали са го Щирнер, имах случай да чуя нещо за него — каза Щирнер. — Този човек действително е причинил много вреди, като е използвал мощната сила на мислите за свои лични цели. Но Качински е съумял да обезвреди Щирнер.

— А знаете ли къде е сега Щирнер — обърна се Елза към Щирнер, не успяла да се въздържи от страшния въпрос.

— Не зная и нека благодари на съдбата, че не зная къде е... Ако бих срещнал този човек, нямаше да види добро.

Качински се усмихна.

— Защо трябва да се откъщава на Щирнер? Ние имаме много по-меки начини да изтръгнем отровното жило. Наистина прибъгваме към тях само в изключителни случаи. И после, нека бъдем справедливи: Щирнер ни остави голямо наследство. Без неговите изобретения не бихме имали такива успехи в областта на предаването на мисли. Най-сетне той запази живота ми. В него имаше някакво благородство.

— Това, което е направил Щирнер, е невъзможно да стане в Русия — продължи Щирнер. — Откакто предаването на мисли на разстояние стана обществено достояние, се получи, така да се каже, уравнивяване на силите. Ако не искате да възприемете чужди мисли, винаги можете да „изключите вашия приемник“ и край.

— Всъщност възможността от внезапно „мислово нападение“ не е изключена — каза Качински. — Но ние строго следим за това и своеобразно наказваме. С помощта на свръхмощните усилватели, които притежаваме, правим съответно „внушение“ на престъпника и той е безопасен завинаги, тъй като мисълта за повторно престъпление вече не може да възникне в съзнанието му. Не са нужни страшни затвори, от всеки престъпник правим полезен член на обществото.

Елза се замисли за нещо.

Дугов забеляза това и страхувайки се, че с разговорите си са уморили домакините, отвикнали от посещения на странични хора, погледна часовника си и каза:

— Много се разприказвахме. Да вървим, Щерн, трябва да се готвим за лова.

Дугов и Щирнер се сбогуваха с дамите и слязоха от терасата.

— Надявам се, че ще обядвате у нас? — запита Елза след тях.

— Стига това да не ви създава много главоболия — отговори Дугов с поклон.

Някъде заплака малкият Ото. Ема се извини и излезе.

III. ЩИРНЕР И ЩЕРН

Елза остана сама с Качински.

Обзе я вълнение. От всичко, което Качински бе разказал, най-много я порази и заинтересува едно: Качински може да върне предишното съзнание на Щирнер, макар и за няколко минути да направи от Щерн предишния Щирнер. Много ѝ се искаше това да стане. Защо? Едва ли сама си даваше сметка. „Искам да узная тайната за смъртта на Карл Готлиб“ — мислеше тя. Но не само това усилваше желанието ѝ да види предишния Щирнер. Може би в нея несъзнателно говореше чувството на жената, която не можеше да се примири, че човекът, който я обичаше и реши така своеобразно да свърши със себе си, заедно с личността си уби и чувството на любов към нея. Може би... Може би по страничните криволици на чувствата тя бе почнала да обича този човек. Елза седеше мълчаливо и не знаеше как да пристъпи към целта си.

— Кажете, господин Качински — почна нерешително тя, — бихте ли могли тук, у нас, да приложите вашия способ, за да върнете предишното съзнание на Щерн. Възможно ли е това?

— И да, и не. Изобщо възстановяването на паметта е напълно възможно. Медицината познава много такива случаи. Не са били редки по време на война, когато вследствие на силна контузия хората абсолютно са загубвали паметта си за миналото и дори са забравяли името си, но по-късно паметта им се е връщала. Такива случаи са известни и при хипнозата. Окончателна загуба на паметта може да има само когато 3 мозъчното вещество се разрушават органически центровете на паметта. Това е, така да се каже, травматологична загуба на паметта. Тя е безнадеждна. Но в дадения случай едва ли е имало разрушаване на мозъчната тъкан, иначе би се отразило на цялата психическа дейност. А Щерн е напълно нормален във всичко останало освен в припомнянето на миналото. Мога да приведа като пример себе си. По време на борбата ми с Щирнер той порази мозъчните ми центрове, управляващи равновесието. Бях напълно безпомощен и въпреки това съумях да възстановя чувството си за равновесие.

— Значи е възможно? — оживи се Елза. — Защо тогава отговорихте „и да, и не“?

— Да, изобщо е възможно, но... чухте, че самият Щерн не желае да се подложи на този опит. Това, първо... Впрочем, защо ви интересува толкова много предишното съзнание на Щерн?

— Работата е там, че ми се струва... бях позната с този човек... навярно дори много добре позната... Но той ме е забравил, както цялото си минало. Бих искала да пробудя в него един спомен. И после... да узная една тайна, много важна тайна, която той искаше да ми каже, но нямаше възможност...

Качински я погледна с учудване... „Роман“? — помисли си той.

— За съжаление лишен съм от възможността да удовлетворя вашето любопитство, щом нямам неговото съгласие — отговори той.

Елза се намръщи.

— Това не е любопитство. Много е сериозно — каза тя с нотка на обида. — Толкова е сериозно, че бих ви помолила да направите опита, без да искате неговото съгласие. Само за десет минути. И който и да е бил в миналото, той отново ще стане Щерн и нищо няма да знае за вашия опит. Нали в това няма нищо престъпно? Моля ви, много ви моля!

Сега се намръщи Качински.

— Ако почна пръв да изменям на нашите принципи за охрана свободата на чуждото съзнание, това едва ли ще бъде похвално — сурово отвърна той.

Елза почна да се дразни. „Качински не разбира важността на работата. Тогава ще му покажа, че тук има нещо по-сериозно от женско любопитство!“ — помисли тя и рече:

— Щерн каза, че сте обезвредили някой си Щирнер. Как стана това? Моля ви да ми разкажете.

Качински разказа.

— Значи вие видяхте лицето на Щирнер в онзи стъклен дом?

— Не, лицето му не видях. Той беше с плътна металическа маска.

— Щом сте толкова упорит и не искате да изпълните молбата ми, принудена съм да открия тайната: Щерн е Щирнер, а аз съм неговата жена, по баща Елза Глюк, по мъж Щирнер.

Качински бе поразен.

— Нима Кранц беше прав? — каза той след пауза.

— Кой е този Кранц?

— Кранц е детектив. Поставил си е за цел в живота да намери Щирнер. Неотдавна срещна Щерн в Москва и почна да ме уверява, че това е Щирнер. Необходими ми бяха големи усилия, за да убедя Кранц, че се заблуждава поради външното сходство.

— Надявам се, че сега ще признаете молбата ми за основателна?
— запитва Елза, доволна от произведения ефект.

— Щерн е Щирнер! — Качински можа да произнесе само това и дълбоко се замисли.

Елза го гледаше в очакване.

— Е, какво — да или не?

— Не!

— Но ако Щерн-Щирнер се съгласи на опита?

— Няма да се съгласи.

— Ще видим! Ще поговоря сама с него. Почакайте ме тук, сега ще се върна.

Качински остана на терасата, проследявайки с очи отдалечаващата се Елза.

Тя слезе до палатката на брега и почна да говори нещо с Щирнер, който внимателно я изслуша, после кимна с глава.

„Нима успя да го уговори толкова бързо? — помисли Качински.
— Нали винаги, когато му предлагаш да направя опит за възвръщане на паметта му за миналото, той отказваше с ужас.“

Елза покани Щирнер да дойде с нея.

— Той е съгласен — каза Елза, изкачвайки се на верандата, — съгласен е и дори сам ви моли за това.

— Вие сте съгласен? — запитва Качински, който още не можеше да повярва.

— С най-голямо удоволствие. Нямам нищо против — отговори Щирнер.

Качински се замисли: „В края на краищата нали мога всяка минута да угася паметта за миналото у Щирнер. Ще го следя.“

— Нека бъде тъй, както искате — каза Качински. Извади от джоба си кутийката — акумулатор-усилвател, — приближи я до слепоочието и мислено заповяда, като фиксираше Щирнер с очи:

— Седнете и заспете!

Щирнер седна покорно и заспа начаса, затворил очи и отпуснал глава.

— Обикновено не прибъгваме към приспиване — каза Качински, обръщайки се към Елза, — но това е трудна операция. Ще върна предишното му съзнание само за десет...

— За двадесет! — каза Елза.

— Е, за петнадесет минути, не повече. Надявам се, че за това време няма да причини големи беди. За всеки случай ще го следя от стаята, ще трябва да се примирите с това. Точно след петнадесет минути той отново ще стане Щерн.

Качински млъкна и съсредоточено се взря в Щирнер.

— Сега ще се събуди. Отивам.

Качински влезе в къщата и застана до вратата така, че да не го виждат от верандата.

Щирнер въздъхна дълбоко няколко пъти, поотвори очи и веднага отново ги затвори, заслепен от яркото слънце. Преходът от полумрака на голямата зала в дома на Готлиб към блестящата повърхност на океана беше твърде рязък. Накрая, примижавайки, той отвори очи.

— Какво е това? Къде съм? Елза, ти?... — Той се хвърли към нея и почна да целува ръцете ѝ. — Мила Елза! Но какво значи това? Не мога да събера мислите си...

— Седнете, Лудвиг — каза ласкаво тя, — слушайте и не ме прекъсвайте. Имаме само петнадесет минути за тая среща... Всичко ще ви обясня. През онази бурна нощ вие си отидохте, като се превърнахте в Щерн. И ето че се срещнахме отново. Как? Ще ви обясня после, ако остане време. А сега ви моля да ми кажете по-бързо това, което ме измъчваше през всичкото време, през тези три години.

— Три години? — повтори учудено Щирнер.

— Кажете ми истината: виновен ли сте за смъртта на Карл Готлиб?

— Нали ви казах, Елза. Смъртта на Карл Готлиб действително бе причинена от нещастна случайност.

— Но второто завещание бе съставено само един месец преди смъртта му. И това ли е случайност?

— Не, това не е случайност. В това, ако искате да знаете, съм виновен. Действително накарах Готлиб да побърза да състави последното завещание, тъй като дните му бяха преброени. Независимо

от цветущия си вид той беше смъртно болен от сърдечна болест. Лекарите не му бяха говорили за това, но на мен като на доверено лице казаха, че дните му са преброени и няма да преживее повече от месец. Затова му внуших мисълта да състави по-бързо завещанието. Защо на ваше име, а не на мое, струва ми се, вече ви обясних. Тази „крива“ водеше по-бързо до целта — каза той с познатата иронична усмивка.

— А моята услуга, направена на Готлиб, за която се упоменава в завещанието?...

— Тя съществуваше, макар че аз малко я попреувеличих. Веднъж ви предадох няколко полици, получени за изплащане, подписани от Карл Готлиб, но вие може би случайно забелязахте и обърнахте вниманието ми, че почеркът не прилича на обикновения. Пред вас не отдадох значение на това, но после предприех щателно разследване и намерих десетки такива полици. Те бяха подправени. Откъде се появиха? Кой ги беше подправил? След дълги и внимателни издирвания дойдох до убеждението, че това е дело на Оскар Готлиб — брата на покойния Карл. Събрах унищожителните улики и ги представих на нашето старче Карл. По този начин вие му оказахте услуга, макар аз да не му казах, че първа сте забелязала измамата — отворихте очите му за недостойното поведение на брата; Карл страшно се разсърди, още тогава ми каза, че ще лиши Оскар от наследство — тази мисъл не бе внушена от мен — и изпрати рязко писмо до Оскар. Оскар отговори с писмо, в което унижено молеше за прошка, признаваше вината си, но се оправдаваше с тежкото си материално положение. Това писмо трябва да се пази в един от огнеупорните шкафове на Готлиб...

— И то се намери! — възкликна Елза. — Това е истина... Сега ви вярвам!

— Кой го намери?

— Зауер имаше ключове. Когато вие си отидохте, Зауер се скара с Рудолф Готлиб, който отново предяви правата си за наследство. А Зауер очевидно искаше да ви замести във всичко и реши да се бори с Готлиб, за да запази имуществото за мен. Преди да запечатат шкафовете, Зауер успя да отвори един от тях, намери пакета с подправените полици и писмото на Оскар Готлиб и ги представи на прокурора, за да докаже правилността на завещанието на Карл Готлиб, лишил брат си от наследство. Раздразненият Рудолф стреля в Зауер,

нарани го в корема и Зауер почина от перитонит, а Рудолф Готлиб бе осъден на десет години затвор и сега излежава наказанието си. Делото за фалшифицираните от Оскар полицаи се наложи да се прекрати в самото начало, тъй като Оскар внезапно умря от апоплектичен удар при първия разпит...

— Колко нещастия; — каза Щирнер. — Но нали аз не съм виновен за тях, Елза:

— Да, макар че може би имате косвена вина. Но няма да говорим за това. Сега ми кажете как се озовахте в Москва?

Щирнер сви рамене.

— Когато обмислях бягството си, реших, че враговете ми най-малко ще се сетят да ме търсят там. А и Московската милиция, разбира се, нямаше контакт с нашата. И реших „да изпратя“ Щерн там. Какво се е случило с Щерн, не зная.

— Мога да БИ разкажа малко от това, което научих от Щерн.

И Елза разказа на Щирнер за всичко, което беше станало с Щерн, чак до момента на идването им, без да споменава само името на Качински.

— Но как успяхте да върнете предишното ми съзнание? — запита Щирнер.

— Помолих за това един от вашите нови приятели. Искях да поговоря, макар и няколко минути, с предишния Щирнер, за да узная това, което ми казахте.

— И аз се съгласих да ми възвърнат съзнанието?

— Да, съгласихте се.

— Странно — каза Щирнер. — Предвиждах тази възможност и внушавайки си изменението на личността, дадох заповед на Щерн в никакъв случай да не се съгласява да се подлага на внушение.

— Значи Щерн не е послушал вас, а мен — усмихвайки се, отговори Елза.

— Елза, Елза, защо направихте това? Толкова е тежко да почувствувам отново на плещите си товара на преживяното! — каза с болка Щирнер.

— Той скоро отново ще падне от вас — отвърна Елза.

— Да, но сега ми е по-трудно да се разделя с вас, отколкото преди. Отново да ви забравя...

Щирнер стана, протегна ръка и като я гледаше с любов, каза:

— Елза!... — В този момент очите и лицето му внезапно станаха спокойни и като се посмути от това, че държи ръката ѝ, той каза: — И така, фрау Бекер, идвате с нас на лов, нали? Аз съм съгласен, мисля, че другарите ми няма да имат нищо против. Нашият лов ще бъде напълно безопасен.

Елза разбра, че пред нея отново стои Щерн. Времето бе изтекло. Качински излезе на терасата с часовник в ръка и запита Щирнер:

— Кажете, Щерн, за какво говорихте с фрау Бекер на брега, само за лова ли?

— Да — отговори Щирнер, гледайки с недоумение Качински. — А за какво друго? Фрау Бекер дойде при мен и помоли да я взема на лов. Каза, че вие и Дугов сте съгласни, стига и аз да се съглася. Съгласен съм. И ето дойдох да ви кажа това. Нали така? — обърна се той към Елза.

— Точно така — отговори тя и се усмихна. Качински погледна Елза с укор и поклати глава.

— Защо клатите глава, Качински? — запита Щирнер.

— Но нали всичко мина благополучно — каза Елза на Качински.

— Кое мина благополучно? За какво говорите, господа? — недоумяваше Щирнер.

Качински махна с ръка.

— Така, дребна работа. Фрау Бекер изхитрува, желаейки да вземе участие в нашия лов... — каза той, като погледна с упрек Елза. — А вие... сериозно искате да дойдете, нали — запита Качински Елза.

— Разбира се, сериозно! — отвърна тя със смях. Качински отново разпери ръце.

— И така, утре сутринта тръгваме, нали? — запита Щирнер Елза.

IV. „ЛЕБЕДЪТ“ ОТ СЕНСАНС

След вечерята всички седяха на верандата и оживено разговаряха.

Гостите разказаха за Москва, за чудесата, които твори предаването на мисъл на разстояние, за необикновените възможности, които ще разкрие това мощно оръжие, когато човечеството го овладее до съвършенство.

Ема слушаше с увлечение, въздишаше и поглеждаше Елза, като че й казваше: „Колко интересно е там. А ние си живеем тук!...“

Огромният диск на луната се издигна над хоризонта, разливайки сребро върху целия океан до самия бряг. И вълните грижливо люлееха този подарък от небето.

Океанът лъхаше влажна вечерна прохлада. Цветята по-силно ухаеха с остър, сладникав аромат.

Някъде наблизко пееха туземци. Напевът им беше ритмичен и еднообразен като приборя. Под впечатлението от южната нощ разговорът на верандата ставаше все по-муден и накрая утихна.

По-ясно се чуваше шумът на камъчетата, гладки и лъскави от вълните.

— А ние тук си живеем!... — внезапно завърши тъжно на глас мислите си Ема.

— Вие сте несправедлива, госпожо — обади се Дугов и посочи наоколо с ръка. — Нима всичко това не е очарователно?

— Да, но... днес и утре — едно и също... Приисква ти се нещо ново! Тук е хубаво, но все пак нещо липсва.

— Знам какво липсва — каза, усмихвайки се, Дугов. — Музика! Поне за нас — за пълнота на впечатленията. Фрау Бекер, нали вие свирите? Видях у вас инструмент. Изсвирете ми нещо такова... лирично! Ще слушаме, ще мълчим и ще съзерцаваме.

— Молим, молим! — подкрепи го и Качински.

— С удоволствие — отговори непряно Елза, влезе в стаята и седна до рояла.

„Днес ще свиря хубаво“ — помисли си тя, докоснала с пръсти хладните едва-едва овлажнели от вечерната влага клавиши, и почувствува нервно въодушевление.

„Какво да изсвиря?“ — и преди да успее да помисли, пръстите сякаш изпревариха мислите и подчинявайки се на някаква тайна заповед, почнаха да свирят „Лебедът“ от Сен Санс.

Тихите, ласкави звуци литнаха в нощта по сребристите пътеки на океана към луната, сливайки очарованието на звуците с очарованието на нощта.

— Как прекрасно свирите!...

Елза трепна. Подпрян на рояла, пред нея стоеше Щирнер и внимателно я гледаше. Кога беше влязъл?

— Извинете, попречих ли ви? Но аз не можех да не дойда тук... Тези звуци... продължавайте, моля ви!...

Без да прекъсва музиката, Елза слушаше Щирнер с вълнение и мислеше. „Лебедът“, това е „Лебедът“ от Сен Санс... — така говореше някога той там, отдавна, в стъклената зала. Не, той не можеше да бъде зъл докрай. И тогава гласът му беше така нежен, както и сега.

— „Лебедът“... „Лебедът“ от Сен Санс!... Десетки пъти съм слушал тази пиеса в изпълнение на най-добри музиканти — говореше Щирнер, гледайки Елза, — но защо тази музика, вашата музика, ме вълнува толкова? Струва ми се, че някога съм я слушал, както понякога ми се струва, че съм ви срещал нейде...

От вълнение Елза задиша ускорено.

— Не само ви се струва. Наистина сме се срещали — отговори бързо тя, като продължаваше да свири.

— Къде? Кога? — запита също така бързо Щирнер.

— В бурна нощ, в голяма зала със стъклени стени и таван...

Щирнер потри челото си с ръка, съсредоточено си припомняше нещо.

— Да... наистина... Спомням си нещо подобно...

— И още по-рано ние се виждахме... често... в този живот, за който сте забравили... — все така бързо и нервно Елза продължаваше да подхвърля фрази. — Вие ме забравихте... и когато станяхте Щерн, отговорихте на един мой въпрос: „Извинете, госпожо, но аз не ви познавам.“

— Как? Нима? И... много добре ли се познавахме? Елза се двоумеше. Пръстите ѝ почнаха да грешат. След това се реши и като прекъсна музиката, погледна Щирнер право в очите.

— Много... — и веднага засвири „Полишинел“ от Рахманинов, за да скрие вълнението си в шумната музика. Развълнуван беше и Щирнер.

— Тогава... тогава вие знаете кой съм бил аз по-рано? Елза мълчеше. Звучите на „Полишинел“ се усилваха, разрастваха се, укрепваха.

— Фрау Бекер, моля ви, кажете ми! Тук има някаква тайна, аз трябва да я зная!

Елза неочаквано прекъсна музиката и като гледаше Щирнер сериозно, почти с уплаха, каза:

— Това не мога да ви кажа, поне засега.

— Защо не свирите? — дочу се гласът на Дугов.

Елза отново засвири.

Свел глава, Щирнер мълчеше. След това отново тихо поде:

— Вашата музика... вие самата... Защо?... — Той не доизказа мисълта си, като че търсеше подходящ израз. — Защо ме вълнувате така? Простете, но трябва да го кажа. Не съм донжуан, който леко се увлича по всяка красива жена. Но вие... извиването на главата ви, гънките на роклята ви, лекият жест — всичко това необикновено ме вълнува, предизвиква някакви смътни, дори не спомени, а... познати нервни токове, ако мога така да се изразя...

И внезапно с неочаквана за Елза разпаленост той отиде до нея, хвана ръката ѝ и каза:

— Фрау Бекер, няма да настоявам да ми кажете кой съм бил по-рано. Но ако сме били познати, трябва все пак да ми разкажете за онова време... за нашата дружба... може би... повече от дружба... Това... това е толкова важно за мен!... Да идем на морския бряг и там ще ми разкажете.

Излязоха на верандата.

— Свърши ли концертната част? — запита Дугов. — Много жалко, само се настроихме да слушаме.

— Фрау Бекер я боли глава — отговори вместо нея Щирнер. — Ще се разходим край морския бряг да подиша прохладен въздух.

Щирнер и Елза заслизаха към брега. Качински ги изпрати с внимателен и замислен поглед. Веселякът Дугов се усмихна под мустак. Ема забеляза тази усмивка и му се разсърди.

„Нищо не знае, не разбира, а се усмихва!“ — помисли си тя. И като гледаше двете фигури, седнали на крайбрежните камъни, Ема въздъхна...

V. УКРОТЕНИТЕ

Малкият отряд тръгна на поход.

Напред вървяха двамата водачи негри, след тях — Дугов, Елза, Щирнер и Качински.

— Къде са пушките ви? — запита с недоумение Елза.

— Ето тук! — отговори Дугов и се чукна по челото.

— Как, как тук? Мозъкът ви? Той е и радиопредавател, и пушка, и може би собствена електрическа лампичка, така ли? — попита шеговито Елза.

— Не само може би, но така ще бъде. Човешката мисъл е велика сила или как беше казано това у Арениус, Кдчински?

— „Най-големият източник на енергия е човешката мисъл... Електромагнитните трептения, които възникват в клетките на човешкия мозък, са най-великата сила, която владее света.“

— Виждате ли какво могъщо оръжие е затворено в нашия мозък! — каза Дугов.

Навлязоха в гъсталака на тропическата гора. Тук владееше полумрак. Пъстри птици прехвъркваха сред клоните и паяжината от лиани. Проникващите тук-там лъчи на слънцето улавяха в полумрака като лъч на прожектор кичури листа, различно оцветени, и запалваха дъга по цветните пера на птиците. Пътеката се загуби. Ставаше все по-трудно да се върви по спарените листа и изгнилите стъбла на повалените дървета. Щирнер помагаше на Елза да преодолява препятствията по пътя.

От вчерашния ден Щирнер стана необикновено внимателен и любезен с Елза.

— Колко ще продължи нашето пътешествие? — запита Елза, която почна вече да се уморява. — Мисля, че зверовете живеят много навътре в гората.

— А защо ще ги търсим? — отвърна Дугов. — Зверовете трябва сами да идват при ловеца. Щом намерим полянка, ще ги повикаме.

Скоро излязоха на ярко огряна от слънцето горска поляна. След горския полумрак всички неволно зажумяха. Огромни червени и

жълти пъстри цветя, подобни на лалета, покриваха като с килим цялата поляна.

— Каква прелест! — възкликна Елза. Всички седнаха и безгрижно разговаряха.

— Време е — каза Дугов. Отиде напред поляната и спря. Вдигна глава и се послуша. Лицето му стана сериозно и съсредоточено. Бавно се заобръща на всички страни, сякаш пронизваше с поглед горския гъсталак.

Изведнъж Елза трепна. Някъде далеч тя чу лъвско ръмжене като далечно боботене на гръмотевица. Отговори му второ, трето...

— Хвана се! — каза, усмихвайки се, Качински.

А Дугов продължаваше бавно да се обръща в същата съсредоточена поза.

Ръмженето се приближаваше. В клоните уплашено се размърдаха и закрепяха маймуни. Вълнението обхвана дори птиците: те хвъркнаха от клоните и кацнаха по-нависоко.

Вече се чуваше пращенето на клонките под меките, но тежки крачки на зверовете.

Идват отвсякъде, обкръжават невъоръжените, беззащитни хора... На Елза ѝ стана страшно. Ами ако новото оръжие се окаже безсилно?... Всички ще загинат от ужасна смърт!...

Щирнер забеляза нейната уплаха, хвана ръката ѝ и като я гледаше в очите, каза:

— Успокойте се! Вълнението ѝ утихна.

През това време, чупейки храстите, на поляната изскочи огромен лъв, зажумя от ярката светлина и спря. После тихичко се приближи до Дугов и с ласкаво ръмжене потърка главата си в нозете му. Дугов го почеса между ушите и лъвът се изтегна в нозете на укротителя. Чу се нещо като мяукане и на поляната се втурна лъвица с две лъвчета. Те също легнаха в нозете на Дугов. Още един лъв изскочи от гората с огромен скок.

— Достатъчно вече! — каза Дугов. — Яхтата ни не може да носи всичките гости. Ти май си излишен — обърна се той към първия лъв и го потупа по главата, — вече не си толкова красив, върви си обратно, старче!

Лъвът близна с огромния си език ръката на Дугов и побягна в гъсталака.

— А виж, този е красавец — продължи Дугов, като поглади с ръка гърба на огромния лъв, скочил през цялата поляна, — вижте, не козина, а истинско златно руно!... А ти, малкият, защо плачеш? Трънче ли ти влезе в лапата? Горкото-дребосъче! Дай да извадя трънчето.

Дугов извади от лапата на зверчето голям шип от бодливо растение.

Лъвицата спокойно наблюдаваше тази операция.

— Лапите им са много нежни — каза Дугов, като се обърна към Елза — и често пострадват от бодили. Но защо не се приближите, госпожо? Виждате, че са безопасни като деца!

Елза се приближи и почна да милва лъвовете. Те заръмжаха ласкаво, търкаха главите си и се опитваха да лизнат ръката ѝ.

— Е, време е да се прибираме. Слънцето вече клони към залез. Къде са водачите ни?

Качински намери единия от тях в гъстата гора. Горкият негър лежеше като мъртъв, вдървил се от страх. Другият беше побягнал още щом чу рева на лъвовете, но и този, когото намериха, почти не беше способен да служи за водач. Така трепереше, че огърлицата от раковини на шията му непрекъснато дрънчеше. При вида на лъвовете не смееше да мръдне. Качински го фиксира с поглед. Негърът се успокои и тръгна напред.

Този път Дугов вървеше отзад, а подире му послушно като кучета го следваха лъвът и лъвицата с двете си рожби.

Начело крачеше водачът, след него Елза и Щирнер, след Щирнер — Качински.

В най-гъстата гора, където беше почти тъмно, внезапно над тях запращяха клоните на дърветата. Щирнер извика и закри Елза с тялото си. Огромният ягуар, скочил към нея, налетя на Щирнер и го повали, Елза също извика от ужас. Обаче ягуарът не разкъса Щирнер, както очакваше тя, а внезапно избяга в гъсталака, ПОДБИЛ опашка като пребито куче.

— Все пак и нашият лов не е безопасен! каза Дугов. — Ранен ли сте, Щерн?

— Цял и невредим — отговори Щерн, надигайки се от земята. — Само костюмът ми е скъсан.

— Сега можете да се убедите в силата на нашето оръжие, фрау Бекер — каза Качински, приближавайки до Елза. — Ягуарът не беше

подложен на въздействието на мислите и се опита да ни нападне. Но още преди той да връхлети върху Щирнер, успях да изпратя на звера мислена заповед да си върви поживо-поздраво. И както видяхте, той позорно избяга. Електромагнитните вълни при излъчването на мисли летят със скорост триста хиляди километра в секунда, тоест със скоростта на светлината. Виждате че притежаваме най-скорострелното оръжие в света. За да обезвредим врага, беше достатъчна една стохилядна част от секундата.

— Но все пак трябва да бъдем внимателни — каза Щирнер и погледна Елза. Той се бе изплашил не толкова за себе си, колкото за нея.

— Сега не е опасно, гъсталакът оредява, скоро ще излезем от гората — отговори Дугов.

— Какви прекрасни папагали! — възкликна Елза, когато вълнението ѝ поутихна.

— Ах, за малко щях да забравя! — извика Качински. — Обещах на Иван да занеса един папагал за жена му. — И като избра най-красивия папагал на клона, той му изпрати мислена заповед. Папагалът кацна на рамото на Качински.

Негърът гледаше Качински със суеверна почит. Качински забеляза този поглед и се разсмя.

— За него — той посочи негъра — ние сме висши същества, всемогъщи богове, способни да творят чудеса. Човекът е устроен така: или обожествява, или отрича онова, което не може да разбере.

— Това може да се стори чудно не само на негъра — отговори Елза.

— А тук няма никакво чудо — каза Дугов. — Всяка дресура на животни се основава на това, че предизвикваме и затвърдяваме у животните така наречените условни рефлексии. Нашите успехи в предаването на мисли на разстояние само дадоха възможност веднага да се затвърдява в съзнанието всичко, което желаем. Да — продължи той след кратко мълчание, — спомнете си нашите първи опити, Качински: те бяха детска забава в сравнение с това, което правим сега!

— Бъдете справедлив към нашите първи опити — отвърна Качински. — Без тях не бихме имали нашата зоологическа градина, от която се възхищава цял свят.

— Каква е тази градина? — запита Елза.

— О, струва си да се види! Огромна площ в околностите на Москва е остъклена и превърната в зимна градина с необикновени размери. В този парк тропическата растителност вирее на воля. А сред цветята и растенията се разхождат на свобода лъвове, тигри, кози, антилопи, пантери и деца — много деца, които прекарват там по цели дни и си играят със зверовете, яздят тигрите, забавляват се с младите лъвчета. Ето и края на нашето пътешествие. Къщата вече се вижда...

Появяването на необикновеното шествие развълнува всички обитатели на къщата. Като видя приближаващите се лъвове, Ема извика от ужас, сграбчи детето си и се втурна в къщата, затваряйки врати и прозорци. Старата негърка побягна с отчаян вик към брега. Шмитхоф падна в безсъзнание. Ханс едва се държеше на нозете си. Подушили дивите зверове, конете пръхтяха и се блъскаха в конюшната, а магарето бясно ревеше. Но постепенно всичко се успокои. Елза придума Ема да излезе на верандата и за да ободри приятелката си, почна да се занимава с лъвовете. Накрая дори малкият Ото се осмели и приближи до младите лъвчета, но още не се решаваше да ги докосне.

— Фрау Шпилман — обърна се Дугов към Ема, — искате ли да ви оставя един лъв? Ще забавлява вашия син и ще пази къщата ви.

— Благодаря, но... моля ви, махнете ги по-скоро оттук!

Дугов се засмя, погледна лъвовете и премести погледа си към моряците, седнали пред палатката. Моряците веднага станаха да изпълнят мисленото нареждане. Почнаха да прибират палатката и да подготвят лодката за отплаване. Като стъпваха бавно и внимателно по каменистия път, лъвовете слязоха на брега и легнаха на пясъка. Моряците ги извозиха един по един на яхтата.

— Вече заминавате? — запита печално Елза.

— За съжаление не можем да останем по-дълго. Очаква ни голям дирижабъл. Но надяваме се, че нашето приятно познанство няма да свърши с това. Ние ще ви посещаваме от време на време — ще ни бъдат нужни много нови зверове за попълване на филиалите на нашата градина, които открихме в Харков, Тифлис и други градове. А още по-хубаво ще бъде, ако дойдете у нас и видите нашите чудеса.

Елза се поклони.

Дугов се приближи до Ема.

— А вие, госпожо, много загубихте, че не дойдохте с нас на лов. Щяхте да видите много чудеса. — Като погледна небето над залива, където кръжаха много птици, Дугов продължи:

— Впрочем, за да ви възнаградя за това, което не видяхте на лова, мога да ви покажа едно „чудо“.

Дугов загледа птиците.

Те веднага измениха полета си, като се построиха в триъгълник. В такъв ред долетяха до къщата. Триъгълникът се превърна в кръг. Кръгът се разширяваше и отдалечаваше, сякаш се разтопи във въздуха, сливайки се с простора.

Ема плесна с ръце от възторг.

— Още! Още! — завика момчето.

Докато Дугов утешаваше Ема и детето на раздяла, Щирнер отиде с Елза настрана и възбудено ѝ говореше нещо. Елза се смущаваше, изчервяваше, но очевидно беше доволна от думите на Щирнер.

— Е, време е! — каза Дугов.

Всички слязоха на брега, Качински, Дугов и Щирнер седнаха в лодката и взеха веслата.

— Довиждане! — извика Щирнер, като гледаше Елза, и замахна с веслата.

От веслата му се стичаха капки вода като капки червено хиоско вино под лъчите на залязващото слънце. Лодката стигна до яхтата и пътешествениците се качиха в нея. Платната се издуха от попътния вятър. Треци веригата на котвата...

— Довиждане! — достигна още веднъж до Елза. От яхтата махаха с кърпи. Ема, Елза и момчето махаха в отговор.

До самия борд се строиха всички лъвове, сложили лапи на перилата. От лъчите на залеза козината на зверовете изглеждаше като златно руно. Новите аргонавти отплуваха...

Дугов погледна лъвовете и изведнъж всички закимаха с глави и размахаха лапи, сякаш се прощаваха с обитателите на малката къща. Момчето и Ема се засмяха. Усмихна се и Елза, макар че лицето ѝ беше тъжно.

Платната на яхтата вече изчезнаха в простора, слънцето се гмурна в изумрудната повърхност на океана, която бързо придобиваше пепеляв оттенък, а двете жени и детето все още стояха на брега и

гледаха в тази посока, където следата от яхтата се преливаше по повърхността на океана.

— Да, действително трябва да отидем там и видим всички тия чудеса — каза замислено накрая Елза.

— Разбира се! — отговори живо Ема. — Много се заседяхме тук!

Тази нощ Елза дълго не можа да заспи. А когато задряма призори, стори ѝ се, че чува гласа на Лудвиг, който я викаше.

— Да, да, мили Лудвиг! — прошепна тя в съня си. Но Елза сгрещи.

Не Щирнер, а Щерн мислеше за нея по това време.

Щерн седеше на нисък плетен стол на палубата на яхтата под южното звездно небе, облегал на главата на спящия лъв. Луната вече залезе, от водата духаше предутринен свеж ветрец, а той все още не спеше и мислеше за фрау Бекер, която живееше в самотната къща на брега на океана.

Ритмичното поклащане го приспиваше.

Щирнер сложи глава върху косматата грива на лъва и неусетно заспа.

Първият лъч на слънцето ги озари — човека и лъва.

Те кротко спяха и дори не подозираха за скривалищата на техния подсъзнателен живот, където силата на човешката мисъл беше затворила всичко онова от тях, което беше страшно и опасно за околните.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.